

KARUS

II

Ginklų skyriaus dalis V. D. Karo Muziejuje

Timuko nuotr.

Kaina 30 ct.

KARYS Nr. 11

**Lietuvos karluomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Mišku g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos Ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata puskarininkams, kareiviams ir mokslieviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 8 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaun

1938 m. kovo 17 d.

VIRŠELIO 1 IR 4 PUSL. —
VYT. GAVĖNO NUOTR.

Nemunui išsilaisvinus iš žiemos apdaro

Iz. Girčio nuotr.

Respublikos Prezidentas A. Smetona kalba Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų metiniame susirinkime, Karininkų Ramovėje, III. 12 d.

J. Bačkaičio nuotr.

Kas myli Tėvynę, tas negali nemylėti ir darbo

Respublikos Prezidento Antano Smetonos kalba, pasakyta Lietuvos Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų suvažiavime kovo 12 d. Karininkų Ramovėje

Tautos, ypatingai tos, kurios po Didžiojo karo, kaip suomiai, estai, latviai ir lietuviai, susikūrė ar atsikūrė savo nepriklausomas valstybes, turi kariškai tvarkomų organizacijų, kurių tikslas yra būti talka kariuomenei ir auklėti visuomenę, kad būtų geriau pasiruošusi ginti savo kraštą. Tokio pobūdžio organizacija Lietuvai yra Šaulių Sąjunga. Įsisteigusi mūsų laisvės kovų metu, taigi būdama tik truputį jaunesnė už mūsų kariuomenę, ji atitinka tą dvigubą, tačiau vieningą uždavinį. Kiek daug ligšiol jos padaryta, einant tautine linkme, — mes gyvai atjaučiame ir augštai įvertiname. Šiandien sunku būtų mums įsivaizduoti Lietuvą be Šaulių Sąjungos: taip ji plačiai išsišakojusi ir taip giliai visur prigijusi. Jos reikšmė mūsų kraštui labai sviri, dėl to valdžia itin ją rūpinasi, kad toliau dar geriau tarptų.

Sąjunga tvarkoma atskiru įstatymu, kurs jos paskirtį trumpai nusako šiaip: **sustiprinti tautinį atsparumą ir valstybės gynimo pajėgas**. Kaip tie žodžiai, išplėtus jų reikšmę, reikia suprasti, kalba tas įstatymas ir Sąjungos statusas. Kodėl šalia karinio mokymo, kaip pagrindinio dalyko, Sąjunga turi rūpintis ir tautos auklėjimu? Atsakymas trumpas ir aiškus: todėl, kad tik kultūringa, susipratusi ir dorai išauklėta tauta tegali

būti atspari. O ji tokia esti, kai nusimano, kas tikrai esanti ir ko siekianti. Vadinasi, jos atsparumo galia eina iš jos susipratimo.

O kas yra tauta? Jos sąvokoje yra glaudžiai susiję šie pagrindiniai dalykai: gimtoji žemė, iš senovės įgyventa, bendroji gyventojų kilmė, jų bendroji praeitis ir jų bendroji kalba, iš tėvų protėvių paveidėta. Tai objektyvūs tautos požymiai. Tačiau jų vienų dar neužtenka. **Būtinai reikalingas dar šis subjektyvus požymys: gyva, vieningai pasireiškusi gyventojų sąmonė.** Tik šitokių savybių tauta gali sudaryti savą valstybę. Va žydai, nustoję savo gimtosios žemės, pametę savo bendrąją kalbą, jų senovėje vartotą, pasklidę po visą pasaulį, šiandien siekia ją atgaivinti, ją kurdami sau naujas dvasines vertybes, literatūrą, stengiasi atgauti savo tėvynę, Palestiną, kur dar gilioje senovėje buvo įsikūrę ir yra tapę tauta, ir galiausiai svajoja atsistatyti tenai savą, kad ir mažutę, valstybę. Tas jų siekimas turi būti mums suprantamas. Vokiečių priežodis sako: klein, aber mein — nors ir mažas, bet savo židinėlis. Dabar jiems, išmėtytiems po visus kraštus, pasisavinusiems kalbas tų tautų, kur butis skiria jiems gyventi, graso pavojus nuskęsti svetimose žmonių jūrose. Tik skirtinga žydų kilmė ir tikyba laiko jų padermę ne-

nutautintą. Bet norėdami būti pilnos prasmės tauta, jie privalo savos visiems bendros kalbos, savos žemės, o, gal būt, ir savos valstybės.

Idomi mums ir airių tauta. Ji gerai susipratusi, turi savo gimtąją žemę, turi dar ne taip seniai atsikurtą valstybę, bet daugumas jos kalba svetima, būtent, anglų kalba. Nors airiškai bekalba tik maža Airijos gyventojų dalis, jos naujoji konstitucija pirmon vieton deda tačiau airių kalbą. Taip tad norima, kad visi tautinės sąvokos pagrindiniai pažymiai būtų atstatyti. Kas sava — atgaivinti, kas svetima — atmesti, atsakyti. Tokia linkmė šiandien pastebima visur. Tai tautų atgimimo ir tautinių valstybių gadynė.

Ir mūsų butis turi daug panašumo su airių buitimi. Nors Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją buvo sukūrę lietuviai ir jai vadovavo, nors pradžioje jų sąmonėje laikėsi atsimušę visi tautinės sąvokos pažymiai, tačiau ilgainiui didžiūnai, valdovai, o paskum ir papras tieji bajorai, kad ir patriotais dėjęsi, nubuvo savo gimtąją kalbą, nutolo liaudies minias, ir mūsų ta tauta suskydo į dvi dali. Kai prasidėjo mūsų tautos atgimimas, tai jos viršutiniame, valdančiame, daug kur ir apatiniame, gyventojų sluogsnyje svarbiausio tautinės sąvokos pažymio, gimosios kalbos, nebebuvo. **Apmirus mūsų tautos sąmonei, stiprieji kaimynai dėjosi turį teisės naudotis mūsų tautiečiais kaip etnografinę medžiaga. Kultūrinėmis priemonėmis spyrėmės visokioms priešpaudoms ir daug laimėjome: pagaliau su ginklu rankose atsikovojome laisvę. Tik Vilniaus kraštas tebėra verguvėje, ir ten lietuviai kenčia dabar sunkiausių per-**

sekiojimus. Jau vienuolika metų praėjo, kaip maršalo Pilsudskio velionis Ženevoje ištiesė ranką Lietuvus atstovui su žodžiu *la paix*. Kokios to žodžio pasekmės? **Vilniaus krašte uždarytos visos lietuvių pradžios mokyklos ir Švenčionių gimnazija, uždarytos visos lietuvių draugijos, o jų vadai kalinami ir kamuojami, tuo tarpu laisvoje Lietuvoje lenkams palikta, ką jie nuo ano laiko turėjo. Tokio griežto žiaurumo Vilniuje nėra buvę, rodos, ir Rusijos valdžioje esant. Lenkija betgi skelbia visiems kur galėdama, kad ne ji su lietuviais, o Lietuva su lenkais taip netauriai elgiantis. Va kokia jų moralė! Kad šiandien Lietuvoje klebonijos, jau daugelis bajorų ir liaudies, kalbėję seniau lenkiškai, šiandien kalba lietuviškai ir yra susipratę lietuviai, jie mums deda nusizengimu, o mes tai vadiname mūsų tautos atgimimu. Mes laikome savo teisę gaivinti nutautusius lietuvius, o jie laiko juos medžiaga savo lenkinimo misijai. Lenkai nenori suprasti, kad lietuviai ir mėginti nėra mėginę kur jų krašto plotą lietuvininti, o jie siekia senu įpratimu toliau lenkinti mūsų žemes ir pastoti kelią mūsų tautos laisvam atgimimui. Kaip gi rasti bendra kalba tokiom dviem skirtingom pažiūrom? Lenkai šiandien apsvaigę savo laimėjimais ir tik Machtpolitiką tegarbina. Mes betgi noromis nenoromis atsimename jų šventenybių, Rapersvilio muziejuje, Šveicarijoje, sukrautus palaikus. Ten jie rodė prieš karą savo žaizdas Europai, ir meldė ją pagalbos laisvei. O šiandien?.. **Tautinio sąjūdžio, kuriam gera dvasia vadovauja, niekas, kad ir žiauriausiomis priemonėmis nebesulaikys, nes tas sąjūdis yra gaivalinis. Kad ir būtų****

Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų metinio susirinkimo dalyviai ir svečiai posėdžio metu

J. Bačkaičio nuotr.

gimtoji lietuvių kalba nuniekta, kad ir būtų tautinė sąmonė nuslopinta, mūsų naudai palieka dar trys Vilniaus krašto pagrindiniai tautos pažymiai: gimtoji žemės, bendroji gyventojų kilmė ir jų bendroji praeitis. Atimtą žadą gražins jiems istorinis jausmas, laisvosios Lietuvos sustiprėjimas ir polinkis į jūrą, kada jie galės domėtis, kokia jų praeitis ir kieno jie giminės. Bent kelis dešimtis metų buvo lietuviams rusų valdžios uždraustas raštas ir gimtoji kalba, o jie patys buvo laikomi mirusia tauta. Ir vis dėlto carinės Rusijos galybė subyrėjo per Didįjį karą, o jie atgijo ir išsivadavo. Tokią rusų nuodėmę, o gal dar didesnę, kartoja ir Lenkijos valdžia. Ką ji pelnys, padariusi lietuvius sau priešais? Bet tai jos dalykas. Airių pavyzdys duoda mums vilties, jog tauta, kad ir praradusi gimtąją kalbą, nėra dar mirusi. Tautinės sąmonės žarija, pelenais apnešta, pustelėjus patogiam vėjui, gali sužerplėti ir tamsumus nušviesti. Kas buvo manyta išnykus, tai gali atgyti. Tai mus verčia tikėti ligšioliniai lietuvių atgimimo laimėjimai, tai deda mums ir pareigą nesiliaujant ir nepailstant dirbti toliau. **Tačiau ir laisvojoje Lietuvoje tautos sąmonė, kuri taip svarbu jos atsparumui, ne visur kaip reikiant pabudusi. Sąmonė yra protas ir valia. Vadinasi, lietuvis privalo ne vien pažinti savo tautos praeitį ir dabartį ir numatyti ateitį, bet veikti, judėti ir dirbti, turėdamas akivaizdoje visos tautos gerį.** Juk atskiro žmogaus buitį priklauso ne vien nuo jo, bet ir nuo visumos. Tatai siekdamas, jis eina iš asmens reikalų rato į plataus gyvenimo santykius. Kad ir kažin kaip būtų apsirūpinęs savo asmens naudai žiniomis ir lėšomis, kad ir kažinkaip taptų sau atsparus, jis negali būti tikras rytojaus, jei ir kiti, jei ir tautos visuma nebūtų atspari. Taigi reikia siekti stiprių asmenybių, vieningos tautiškos bylos siejamų. **Vienas už visus ir visi už vieną.** Šitas šūkis turi kiekvieno mūsų sąmonėje aidėti.

Žinome, jog tauta esti puolama ne vien karo ginklu, bet ir kitokiomis priemonėmis. Šit mūsų kaimynai, dangstydami mokslu, kartais stengiasi nebūtais išvedžiojimais įrodyti, kad lietuvių žemės buvusios kitų apgyventos, kad praeityje lietuviai buvę pikti grobuonys, pasižymėję žiaurumu. Tokie prasimanymai žemina mūsų tautos vardą ir klaidina mūsų priešams. Ne taip seniai spauda rašė, kad kai kurie mūsų peruolūs religijantai, aukštindami katalikų bažnyčios vertę, kartu niekinę lietuvių senovę, piešdami ją atkarią, vertą pasibodėjimo. Kiekvieno susipratusio lietuvių, ypatinčiai šaulio, būtų pareiga kirsti kelią tokioms ir panašioms paskaloms, kad nepaplistų visuomenėje tikru pinigų. To juk reikalauja tautos atsparumo dėsnis. Kas nesigina, neteislingai puolamas, tas juo neseka, tas jam nusizengia. **Dėl to šauliai privalo būti apsirūpinę ne tik ginklais, bet ir reikalingomis žiniomis, kad galėtų atmušti kiekvieną priešininko smūgį, žodžiu siekiantį pažeisti lietuvių garbę.** Prieš melą reikia kovoti tiesa, kovoti ritieriškai, reikia visiems būti veikliems, o ne susitraukus tūnoti ir laukti, kad kitas kas imtųsi žygio neteis्यbei atitaisyti. **Saugodami ir gindami lietuvių garbę, ugdydami ir stiprindami jo būdą, mes turime šalinti jo netikusias ypatybes.** O jų, esant svetimoje valdžioje, radosi labai daug. Lietuviams stinga drausmės tiek asmens tiek visuomenės gyvenime. Kur jos nėra arba kur jos maža tėra, ten negali būti nei reikiamo atsparumo. Argi ne drausmės stoka, kad žmonės sakytu laiku neateina darbo dirbti, vėluoja susirinkimam, ne-

padaro kas reikia numatytu laiku, nesuvaldo liežuvio, kada jis kenkia krašto saugumui? Tautos atsparumas kaip tik reikalauja iš mūsų visų, kad susivaldytume, kad, ką darydami ar veikdami, pagalvotume, ar tai nepakenks mūsų valstybei. Šalia negebėjimo valdytis šiandien baisiai paplitusi samagonkė. Gal niekas taip labai nežudo mūsų tautos, kaip tie nuodai: jie naikina žmogaus sveikatą ir sielą, tvirkina būdą ir tuo pačiu mažina tautos atsparumą. Čia ne tik šauliai, bet visos organizacijos turėtų stoti kovon su ta baisia nedorove. **Šaulių Sąjungai, įsirašiusiai savo statutan ir savo programon auklėjimą ne tik savo narių, bet ir visuomenės, tenka kilnus uždavinys, šviesti ir kultūrinti tautą, ypač jos priaugančias kartas.** Taigi žodžiai drausmė ir tautinis susipratimas neprivalo likti vien savybėje, Sąjungos ribose, o turi trykšti pro jas smarkia srove, naikinančia visa, kas dar yra negero užsilikę mūsų šalyje. Kaip geras sodininkas, ūgdąs vaisių medelius, globoja geras jo šakeles, apvalo jas nuo visokio ydo, taip ir geras šaulys, ypatingai vadovas, tekarpas visa, kas kenkia mūsų tautos atžaloms, tenuskabo nuo jų visa, kas trukdo ūglius. Tačiau norint auklėti kitus, reikia patiems būti geriems auklėtojams. Dėl to statuto dėsnis, kurs skelbia „siekti, kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys“, reikia labai atsargiai aiškinti. Juk būti Sąjungoje yra didi garbė, bet dar didesnė pareiga, kuri ne kiekvienam įmanoma. Taigi minėtą dėsni reikia aiškinti taip: kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys, jei vertas to vardo. **Šauliai visai atžvilgiais turi būti rinktiniai, o ne bet kokie, kadangi tik rinktiniai žmonės gali tinkamai auklėti kitus.** Vadinasi, sušaulinti Lietuvą, kaip vieną kitą tenka girdėti sakant, nereiškia visus šauliais padaryti, o reiškia kitus auklėti taip, kaip Sąjungos statuto dvasia reikalauja.

Būdamas šaulys, mažne kiekvienas dirba dar kitą savo kasdieninį darbą, yra šeimos narys, turi savo dar kitą kurią pareigą ir manosi kitu koku verslu. Tokiu būdu jis yra susietas visų gyvenimo sąlygų tinklu ir turi atspėti visur, išlaikyti pusiausvyrą kiekviename žingsnyje, nenusidėdamas nė vienai savo prievolei. Būtų negerai, jei vienur dirbdamas, netesėtų kitur. Valdininkas, ūkininkas, darbininkas, verslininkas, prekiajas ar kuris pareigonis, būdami šauliai, geriausiai išlaikys Sąjungos gerą vardą reikiamoje aukštumoje, kai atsidėjęs dirbs ir savo pastovų darbą. **Geras, pavyzdingai atliekamas, kasdieninis darbas yra tinkamiausia propaganda ir toms idėjoms, kurioms šauliai yra apsiėmę tarnauti.** Tai ir bus tautiškas mūsų visuomenės auklėjimas savu pavyzdžiu, drausmingai, stropiai pasireiškiančiu tame tarpe, kuriame dažniausiai tenka būti. Juk mokome kitus geriausiai savo darbais, o ne vien žodžiais. Naujoji konstitucija numato darbų lygybę taja prasme, kad jie yra tėvynei lygiai naudingi, kai sąžiningai ir sėkmingai dirbami. Taigi šaulys, būdamas pavyzdingas darbininkas, plačiau to žodžio prasme tariant, darys propagandą darbui, kurs Lietuvoje daug kur tebėra nenašus. Ir tokia propaganda reikalinga visur, visuose gyventojų luomuose, visuose dirbančiųjų sluoksniuose. Gaila, kad pas mus dažniau kalbama apie poilsį, nekaip apie darbą. Žinoma, poilsis ir darbo apsauga yra reikalinga, kad jis nesidarytų nebepakeliama žmogui našta, kad jis būtų teisingai atlyginamas, bet taip pat svarbu, kad jis būtų našus ir gražus.

Sąjungos Statutas kalba apie tėvynės meilę ir ragina šaulį, kad pats jos nestokotų ir kad kitiems jos įkvėptų. **Bet kas myli tėvynę, tas negali nemylėti ir darbo. Juk**

Kariuomenė yra valstybės nepriklausomybės laidas, tautos idealų vykdytoja, tautos teisių sargas, jos galingumo reiškėja ir pasididžiavimas. Jos eilėse sutelktas pats stipriausias ir sveikiausias tautos elementas. Karys gi, pasiryžęs kiekvieną valandą paaukoti savo gyvybę už tautos laisvę, už jos idealus, yra garbingiausias Tėvynės sūnus.

A. SMETONA

Respublikos Prezidentas

darbas yra jos laimingo buvimo, jos žydėjimo, būtina sąlyga. Ir iš viso Lietuvos kilimas priklauso nuo mūsų norėjimo ir mokėjimo dirbti visose gyvenimo srityse. Giedodami tėvynei meilės himną, giedokime jai ir tvarkingo bei nuoširdaus darbo himną. Taigi šauliai turi būti drausmingi ir darbingi visur ir visuomet, Sąjungoje ir už jos ribų. Gal keista kam pasirodys, bet tai tiesa, jog ko daugiau dirbama, to mažiau bedarbių randasi. Šit ūkininkai dejuoja neturį darbininkų, ir šit miestai skundžiasi negalį pramanyti darbo miestiečiams. Iš kur toks prieštaravimas? Jis eina iš to, kad randasi žmonių, kurie nenori dirbti bet kokio darbo, nors ir teisingai atlyginamo, kad ieško nebūtų dalykų, išsvajotų, ir verčiau skursta ir sveikatą gaišina mieste, bet nerimsta kaime, kur sotūs galėtų gyventi. Šauliai ir čia, gali statyti pusiausvyrą, skelbdami, jog kiekvienas darbas yra kilnus ir niekas jo vengti neturėtų.

Iš nenoro dirbti, iš tingėjimo, kyla visokių gandų ir paskalų, nuodijančių tyrą visuomenės bendravimo tarpą. Jos, kaip tamsios miglos sklįsta raštu ir žodžiu, smerkiasi į visus šonus ir kartais sudaro pavojų gyventojų rimčiai. Jos veikia jų ūpą, kaip priešų lėktuvai arba dujos, troškinančios kvėpavimo takus, ir, be abejo, silpnina mūsų tautos atsparumą. Taigi, kaip yra rūpinamasi priešlėktuvine ar priešdujine krašto apsauga, tai taip pat jau metas būtų susidomėti priešgandine apsauga. Čia vėl būtų uždavinys šauliams kovoti su ta negerove, neišsileidžiant jos savo tarpan ir trukdant jai plisti visuomenėje. Kokiu būdu? Juk tai sunkiai pagauzamas daiktas? Paleis kas paskalą, žeidžiančią asmenį, kartais ir aukštai pastatytą, ir pats pasislepia ir darosi nepasiekiamas. Kovoti taip, kaip kovojama su netikru, padirbtu pinigų, paleistu apyvartan. Jei žmonės vertintų asmens ir tautos garbę, kaip vertina tikrą pinigą, tai surastų priemonę kovai su visokiais piktais prasiimanymais. Reikia įsisavinti tą dėsnį, kad kiekvieno pareiga yra kovoti su nedorumu. Taip esant, negalėtų niekas teisintis, kad jis parduodąs ką už tiek, už kiek pirkęs, kad pirktą žinią, kana kur nugirstą, tik kartojas. Nė jis ją pramanęs, ne jis ir turįs atsakyti. Tai silpnas išsisukinėjimas. O kai esti gavęs netikrą pinigą, taigi pasijutęs apgautas, ar taip kalba? Priešingai, tuomet jis ieško kur ir kiek galėdamas to, kurs jam netikrą vertę yra išpraudęs delnan, tuomet jis nesidrovi pagalbos siektis ir į policiją. Jei taip būtų kovojama ir su visokiais gandais, tai jų debesys sumažėtų, o gal ir visai išnyktų. Reikia pagaliau suprasti, kad jie mūsų tautai ir jos saugumui ne mažiau kenkia, kaip ir nuodingiausios dujos. Kur neblaivus oras, ten drąsiau ir Lietuvos priešams paleisti visokių paskalų, galinčių ardyti jos tvarką, visai ją silpninti ir jai kenkti. Tik sėkmingai įveikus tą žymią mūsų visuomenės ydą, mes galime dėti pamatus taip reikalingai viešajai nuomonei ir tuo su-

stiprinti mūsų tautos atsparumą. Tik apvalius orą, kuriuo tenka visiems kvėpuoti, darosi įmanomas ir spartesnis tautos auklėjimas. Šiuo klausimu reikia ryžto, drąsos ir ištvermės ne vien šauliams, bet ir kitoms organizacijoms. Gera viešoji nuomonė darėsi Anglijoje dėl to, kad su liežuvio palaidumu kovojo ne vien teismai, ne vien administracija, bet ir atskiri asmenys. Ne kitaip galime laimėti ir mes. Priešgandinė apsauga mums jau labai praverstų.

Minėdami dvidešimties metų valstybės sukaktį, džiaugiamės jos padaryta visokia pažanga. Toks laiko tarpas davė mums daug patyrimo, iš kurio matyti ne vien kas gera pasiekta, bet ir kokių negerumų aikštėn yra išėję. Viena reikia toliau ugdyti, antra šalinti. Aš esu palietęs tik dalį to, kas šalintina yra. Šaulių Sąjunga, turėdama savo tarpe narių ir visų kraštų ir iš visų luomų, gal geriau, nekaip kitas kas, imato mūsų šalies gyvenimo judesį, dėl to jai lengviau įvertinti teigiamuosius ir neigiamuosius jo bruožus. Mums reikia pasitikėti, kad Sąjunga gebės ir toliau rikiuoti pasiimtą darbą, nusivokdama, kuria linkme tenka jį daugiau dirbti. Jog ir Sąjungos patyrimas didžiulis. Tik organizuota tauta tegali būti atspari, tik drausminga visuomenė tegali būti darbinga. Šią tiesą mes vis aiškiau ir aiškiau suprantame ir ją naudojamės. Tik mums reikia sparčiau ir darniau dirbti. Laiskas neramus ir netikras. Visi kraštai susirūpinę rytoj, dėl to siekia geresnės santvarkos, tautinės vienybės linkme rikiuodamies. Kas bus šiomet, kas bus kitais metais? — jie klausia save ir negauna raminančio atsakymo. Tą pat jaučiame ir mes Lietuva. Mums viena aišku: reikia skubėti, reikia būti stipresniems. Visi kraštai apsikrovę sunkiais mokesčiais, karo išlaidos ginklams visus slegia. Našta sunki, bet ją visi kantriai velka. Kaip nesiginkluosi, kad kaimynai ginkluojasi? Ginkluojasi didieji, o pagal juos ir mažieji. Ar nepritruks tautoms kantrumo, bevelkant sunkius karo biudžetus? Ar nepradės murmėti, kad gana to jungo? Tada gal karas ar revoliucija, ar abeja iš karto. Taip spėja tie žmonės, kurie aukštai pastatyti ir atsakingi už savo krašto likimą. Gal jie neklysta, gal jiems aukštai stovint toliau matyti. Bet taip pat yra, žinoma, kad didžiųjų valstybių vadai, numatydami nelemtas, tiesiog baises karų ar revoliucijų pasekmes, stengiasi suderinti tautų santykius, kurie rodosi betgi sunkiai suderinami. Gal jiems pavyks išsklaidyti pavojaus debesis.

Taip esant nėra tačiau ko gąsdintis, o reikia toliau būti budresniems. Vadinasi, Šaulių Sąjunga, stiprindama tautos atsparumą, dar daugiau turi rūpintis kariniu mokymu. Tautinės kultūros darbą dirba įvairios mūsų draugijos, o valstybę ginklu ginti yra Sąjungos viršesnis uždavinys, — Sąjungos, esančios tiesioginėje karo vadovybės žinioje. Lietuviai senovėje buvo karingi, o

Tautos avangardas visose gyvenimo srityse

Ministro pirmininko pavaduotojo, susisiekimo ministro, inž. J. Stanišauskio kalba 1938 m. kovo 12 d. šaulių rinktinių atstovų susirinkime Karininkų Ramovėje

Vyriausybės vardu sveikinu Lietuvos Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų suvažiavimą, dėkoju už plačiai išsiskakojusią veiklą ir pasiryžimą budėti, kad Lietuvoje būtų saugu, kad niekas nedrumstų valstybei stiprinti ir tvarkyti darbo. Tikiu, kad nuo to kelio, kuriuo einate, niekad ir ateityje nenukrypsite.

Jūs čia susirinkote į eilinių metinį suvažiavimą apžvelgti atliktus darbus ir nustatyti gaires kitų metų darbams. Šiuo atveju ši suvažiavimą tektų laikyti paprastu eiliniu metiniu Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų suvažiavimu. Tik viena aplinkybė išskiria šį suvažiavimą iš kitų tarpo. Jis vyksta pradžioje dvidešimt pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės metų. Tiek atskiro žmogaus, tiek ir valstybės gyvenime dvidešimties metų laikas turi didelės reikšmės. Lietuvą iškovojo savo nepriklausomybę ir atstatė valstybę savo sūnų nepalaužiama valia ir pasiryžimu. Toji valia buvo sutvirtinta geriausiųjų Lietuvos sūnų krauju nepriklausomybės kovų laukuose. Per tą dvidešimtį atstatytosios Lietuvos metų yra tekę mūsų tautai pergyventi labai sunkių dienų, kartais labai pavojingų jos laisvei, ir vis dėlto ji, susiklausydama, tvirtai pasiryždama spirtis nepasisekimams, rasdavo kelią iš sunkios buities ir eidavo toliau pažangos keliu. Taip mes grūdinomės, taip augome, taip auklėjomės.

Daug pažangos padaryta kaime ir mieste. Šviesa ir tiesa smarkiai plinta Lietuvoje. Kyla šviesa, kyla tautiškas susipratimas, kyla ir visokia Lietuvos gerovė ir tai ne svetimųjų pagalba, bet pačios tautos darbo dėka. Mes dirbame judame ir mokomės toliau smarkiau ir našiau dirbti. Ši pažanga yra laidas, kad mūsų tautos rytojus yra tikras. Šiais dvidešimtais nepriklausomos Lietuvos metais, mūsų valia turi dar labiau subręsti gyventi laisvu nepriklausomu valstybiniu gyvenimu ir todėl šiuos metus visi Lietuvos piliečiai turi atžymėti padidintu veiklumu, tautos ir valstybės reikalų gilesniu supratimu ir atjautimu. Tačiau, mūsų teisingas pasididžiavimas subrendimu, mūsų džiaugsmas bus nepilnas, jei valstybės saugumas nebus vispusiškai

susilpnėjus, pagaliau ir dingus jų valstybei, sumenko ir jų karinė dvasia. Tautos reikalas spiria dabar, kad toji dvasia atgytų ir vėl būtų tvirta. Mes nesiruošiamo nieko pulti, bet mes norime gintis ir ginti mūsų tautos kultūrinės gėrybes, kurių esame susikrovę ir kurias krauname toliau. Tai mūsų teisė, tai mūsų ir pareiga. Visokeriopus karinis mokymas, be to, yra didelė priemonė tautai auklėti. Mūsų kariuomenės ir mūsų šaulių paskirtis tvirtinti lietuvių ir lietuvių būdą. Jis yra tikriausias tautos atsparumo laidas. Kariškai auklėtis, rodos, nereikia vien kariškai rikiuotis, vaikščioti, mokėti vienokį ar kitokį ginklą vartoti, nors tai gal svarbiausia. Kariškai auklėtis yra, sakyčiau, kareiviškų dorybių įsiimti: drąsos, ryžto, vikrumo, ištvermės ir, kas svarbiausia, drausmės kiekviename darbe ir žygyje. Šitaip reiktų suprasti ir tas Šaulių Sąjungos įstatymo straipsnis, kurs skelbia, kad Sąjunga skleidžianti gyventojų tarpe karišką drausmę ir pratinanti juos kariškai gyventi. Čia neprošalį pridėjus ir ši mintis, kuri įeitų šaulių uždavinyn. Mūsų priaugančioje kartoje dar nėra iš-

užtikrintas. Senosios Lietuvos vardas garsiai skambėjo plačiame pasaulyje dėl to, kad lietuviai buvo ne tik naršūs ir vieningi, bet ir drausmingi, ir todėl jų žygius lydėjo laimėjimas. Kol lietuviai buvo drausmingi ir vieningi, kol jie buvo dvasiškai ir medžiagiškai stiprūs — Lietuvos valstybė augo ir stiprėjo, o svetimieji Lietuvą ir lietuvius gerbė. Ir tik tada, kada drausmingumas ir savimi pasitikėjimas susilpnėjo, Lietuva pateko svetimųjų nelaisvėn. Paskutinių dienų ir valandų įvykiai Europoje verčia visus lietuvius, o ypač šaulius pajauti savo atsakomumą prieš esamas ir būsimas kartas.

20 metų patyrimas parodė, kad šauliai gerai supranta ir jaučia savo pareigą budėti, kad valstybės ir tautos saugumas yra jų aukščiausias tikslas. Šaulių uždavinys ir pareiga yra ir ateityje laikytis savo darbe išvien su vyriausybe ir kitomis tautinėmis organizacijomis ir rūpintis mūsų tautos reikalais. Mes visi tikime skaisčia Lietuvos ateitimi, ji laukia iš mūsų vaisingo darbo. Mūsų tautos idealas įrašytas mūsų valstybės ženkle.

Šis ženklas kilęs iš mūsų tautos gilios praeities kivių, vaidilų apdainuotas. . . Kai lietuvis žūdavęs kovoje, gindamas savo tėvų žemę, kriviai ir vaidilos laidodami jį sakydavęsi matą jį šarvuotą skriejantį ant žirgo padange į dausas. Riteris budrys tai yra mūsų tautos idealas — taip apibūdino jį mūsų Tautos Vadas Antanas Smetona. Kas to idealo siekia, tas turi budėti Lietuvos sargyboje, turi būti tvirtas, drąsus ir doras. Štai kokių pavyzdžių reikia šauliams augti, auklėtis ir stiprėti.

Nors tautos materialiniai ir dvasiniai ištekliai per šį dvidešimtmetį laisvo gyvenimo žymiai padidėjo, tačiau didelę klaidą darytume, jei šiandien tik džiaugtumės pasiektais laimėjimais ir nematytume daugelio spragų. Tų spragų dar turime nemaža ir ūkiniame ir dvasiniame tautos gyvenime. Mūsų visų pareiga kuo griežčiausiai jas užtaisyti.

Jumyse, garbingieji šauliai, stiprioje Šaulių Sąjungoje yra mūsų tautos viltys. Šauliai buvo, yra ir priva-

nykę baimė ir nenoras tarnauti kariuomenėje. Kad tų ydy nebeliktų, reikia visomis progomis aiškinti per mokyklą ir per visokias draugijas, kurios tik susiduria su prieaugliais, kad atlikti karinė prievolė yra ne tik naudinga, bet ir didelė garbės. Šit Vokioje tokia nuomonė, giliai prigijusi jaunimui dar prieš Didįjį karą, yra užsilikusi ir ligšiol. Jaunuoliai, nepatekę kariuomenėn dėl vienos ar kitos priežasties, labai sielojasi, nes apie juos kiti mano, kad jie nesą vyrai kaip reikiant. Taigi ir mūsų vaikai reikia auklėti taip, kad jie džiaugdamies lauktų to meto, kada jiems teks būti kariais. Lietuviai privalo būti geri kareiviai ir ištikimi tėvynės sargai. Argi galėtų būti kitaip, kai mūsų tautos ženklas yra baltasis raitelis, Vytis? Kad būtume jo verti, telkimės apie jį vieningai.

Šaulių Sąjungos vadovybei, susirinkusiai iš viso mūsų krašto apsvastyti savo reikalų, linkiu geriausios kloties, toliau drąsiai žygiuojant numatytomis darbo gairėmis!

Daugiau šautuvų, kulkosvaidžių, lėktuvų

Krašto apsaugos ministro brig. gen. Dirmanto žodis šaulių rinktinių atstovams jų metiniame susirinkime III. 12.

Aukštai Gerbiamasis Pone seimo pirmininke, ponai ministrai, ponai kariuomenės ir šaulių Sąjungos vadai, garbūs sąjungos veteranai, šauliai ir šaulės.

Paskutiniųjų metų ir savaitių plataus pasaulio ir mūsų Europos taiką liečią įvykiai vaizdžiai ir įtikinaniai net tiems, kurie ligi šiol abejojo, įrodo, kad prie dabartinės žmonijos santvarkos, kai vyrauja ne teisė, bet jėga, valstybės viena kitą ginklu puola, pavergia, kitos gi tuos žygius pateisina, skubinasi pripažinti kaip įvykusius faktus ir nėra kas užpultuosius, silpnuosius užstoti.

Išeina, kad kiekviena valstybė pati turi rūpintis sau taiką ir gyvybę apsaugoti. Net patikimiausi pažadai ir net karinės sutartys kritiškoje valandoje gali apvilti ir apvilta.

Jūs, kurie laisvu noru ir giliu įsitikinimu stojate į valstybės pagrindinę tarnybą, į jos gynėjų eiles, — Jūs geriau negu kiti piliečiai nujaučiate ir net suprantate laisvės reikšmę mūsų tautai, nes esate pasiryžę ir prisiekę ginti šį brangiausią tautos turtą net savo gyvybės kaina.

Tikiu jums.

Todėl šia tema šiandien čia ir nerandu reikalo daugiau kalbėti. Taip pat jums, gerbiamieji, jau iš ankstyvesnės mano veiklos ir įvairioms progoms jums tartų žodžių yra žinomas mano nusistatymas dėl Jūsų garbingos sąjungos.

Balių ir minėjimų sezoną praleidę išengėm į metinių draugijų suvažiavimų laikotarpį.

Dėkoju sąjungos vadovybei, visiems šauliams ir šaulėms už praėjusiais metais nuveiktus darbus ir šių dienų įvykių akivaizdoje prašau padvigubinti savo veiklą kaip tautos žadavimo ir jos kultūros kėlimo, taip ypačiai ir karinėje srityje.

Jei yra kas kenkia įstatymui ir Tautos Vado Pono Respublikos Prezidento patvirtintu statutu jums nustatytai veiklai — tai jis pats ir rinktinių vadai težino, kad jis kenkia tautai ir valstybės saugumui, nes mažina ir silpnina jos ginkluotąsias jėgas.

O už vis greičiau stenkitės įgyvendinti Jūsų statuto trečiąjį punktą: siekti, kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys, suprantama, jei tam yra tikęs.

Laikai verčia susirūpinti rimtai, nei dienos nei valandos nežinome, kada būsime priversti ne salėse, bet visoje tėvų žemėje ir ne fokstrota, bet kruviną tautos mirties ar gyvybės šoki šokti!

lo būti viena iš mūsų tautos avangardų visose gyvenimo srityse. Aktingai dalyvaudami organizuotame visuomeniniame gyvenime, tobulindami savo asmenišką gyvenimą, šaulio susiklausymą ir drausmingumą rodydami pavyzdžiu kitiems, gražindami savo aplinką, savo sodybas, savo namus, palaikydami tvarką ir drausmę, gyvai paremdami kiekvieną mūsų tautai gerovės ir stiprybės siekiančią pastangą, o ypatingai jautriai atsiliepdami į visus krašto gynimo reikalus, stiprinsime savo dvasią ir pasiryžimą ginti Lietuvos garbę ir teises.

Geriausieji pagerbsime jubiliejinius metus, jei su padidinta energija ir pasišventimu dirbsime šviesesnei Lietuvos ateičiai, stiprindami meilę ir prisirišimą prie ginklo, tvarkos ir aukodamiesi tautos reikalams.

Todėl, kol laiko dar bent kiek turite, mieli šauliai, mažiau namų sau statydinkitės, bet daugiau šaudyklų renkite, mažiau šokių, vakarėlių — daugiau rikiuotės ir lauko pratimų, mažiau vėliavų — daugiau šautuvų, kulkosvaidžių, lėktuvų!

Gimę ir auę verguvėje, laisvės ištroškę mes, senesnioji karta, laisvę ginklu iškovojome, karių ir šaulių krauju išpirkome.

Tenelieka artimoje ateityje nė vieno laisvėje gimusio lietuvių jaunuolio, kuris nesimokytų nepriklausomybę ginti.

Taigi, Lietuvos jaunime, tavo eilė artinasi, visi vyrai ir moterys, kieno krūtinėje ir gyslose tvaksi lietuvių širdis ir kraujas, visi kaip plati Lietuva, nuo žaviųjų Zarasų iki ošiančios jūros — visi telkitės ir skubėkite į karių ar šaulių eiles!

To reikalauja šių laikų sąlygos, to laukia mūsų bendroji motina — Tėvynė.

Didelės Marijampolės cukraus fabriko tarnautojų aukos Ginklų Fondui

Šiomis dienomis Marijampolės cukraus fabriko darbininkai ir tarnautojai Ginklų Fondui paaukėjo apie 3500 litų, kurie turi būti paskirti būsimoji Lietuvos karo laivyno organizavimo reikalui. Solidarizuodama su savo darbininkais ir tarnautojais, akc. „Lietuvos Cukraus“ b-vė pažadėjo šitą sumą paremti 100.000 lt. auka. Šio pavyzdžio paveikti Marijampolės ir Pavenčio cukraus fabriko tarnautojai pasiryžo per šiuos metus tam reikalui surinkti apie 10.000 lt. aukų. Šituo gražiu ir sektinu pavyzdžiu Marijampolės cukraus fabriko darbininkai nori tik vieno: matyti saugų nuo priešų lietuviškąjį pajūrį.

Beveik kiekvienas tarnautojas ar darbininkas Marijampolės cukraus fabrike nesigailėjo aukų. Štai tie aukotojai: S. Vaičius — 180 lt, J. Stukonis — 120 lt, B. Kemežys — 90 lt, J. Rakutis — 75 lt, V. Brundza — 75 lt, S. Sarnackis — 52,50 lt, P. Kirkilionis — 70 lt, J. Senkus — 50 lt, H. Božička — 52,5 lt, B. Sadkevičius — 48,75 lt, A. Tubis — 50 lt, K. Bridžius — 45 lt, L. Cechanavičius — 41,25 lt, St. Kochanuskas — 45 lt, A. Načėnienė — 40 lt, St. Šilingas — 50 lt, L. Seniūnaitė — 37,50 lt, N. Bendorius — 50 lt, K. Nedzinskas — 45 lt, P. Nacevičius — 33,75 lt, A. Kižys — 33,75 lt, O. Tonkūnienė — 33,75 lt, N. Navasaitis — 30 lt, A. Pikūnas — 30 lt, V. Tubelevičius — 30 lt, A. Marculanas — 30 lt, V. Lepšys — 30 lt, B. Malvicas — 33,75 lt, J. Stebulis — 30 lt, A. Kereiša — 30 lt, L. Dabulevičius — 22,50 lt, V. Ilčėnka — 22,50 lt, V. Šlimas — 22,50 lt, V. Juozėnas — 22,5 lt, M. Mažeika — 22,50 lt, A. Proškus — 22,5 lt, V. Pšemeneckas — 22,5 lt, P. Grincevičius — 22,5 lt, K. Civinskas — 22,50 lt, V. Cinkus — 22,50 lt, G. Dinė — 180 lt, Aizikavičius — 97,50 lt, B. Cirtautas — 105 lt, J. Ševelinskas — 112,5 lt, J. Čepulis — 56,25 lt, K. Barkauskas — 78,75 lt, J. Grudzinskaitė — 52,50 lt, A. Kovalskis — 100 lt, P. Valiukėnas — 67,50 lt, K. Januškevičius — 80 lt, J. Petraitis — 80 lt, A. Dubovenka — 60 lt, V. Pakrasnevičius — 48,75 lt, J. Paškevičius — 48,75 lt, J. Butkus — 41,25 lt, J. Žukauskas — 41,25 lt, R. Maureris — 56,25 lt, A. Runkauskas — 56,25 lt, J. Stankevičius — 48,75 lt, A. Papinigis — 45 lt, K. Titenis — 45 lt, K. Papinigis — 64,50 lt, K. Mezutavičius — 52,50 lt, K. Janušauskas — 52,50 lt, B. Mateika — 45 lt, C. Varnas — 45 lt, A. Koklys — 45 lt, S. Ptašinskas — 37,50 lt. ....

Šitos aukos dar tuo vertingesnės, kad dauguma aukotojų yra nepasiturintys asmens, ir jiems aukota suma šį tą reiskia. Vis dėlto savo krašto meilė juos paskatino tam garbingam darbui.

Tuo pačiu metu Ginklų Fondą savo aukomis nutarė paremti ir Marijampolės policija, aukodama Ginklų Fondui pinigų sumą, kurią sudarys kiekvieno policijos valdininko dviejų dienų atlyginimas.

J. p. Gruodis

Kariuomenės vado brig. gen. Raštikio kalba

Šaulių rinktinių atstovų susirinkime kovo 12 d.

Ponai ministariai, šaulių Sąjungos vade, šaulių moterų vade, kiti vadai ir vadės, šauliai ir šaulės.

Pirmiausia aš kariuomenės ir savo vardu sveikinu šio susirinkimo dalyvius, o per tamstas ir visus šaulius ir šaules, mūsų kariuomenės artimausius talkininkus, mūsų Tėvynės saugumo reikalų rėmėjus ir stiprintojus ir Lietuvos nepriklausomybės budėtojus.

Šis metinis šaulių sąjungos rinktinių atstovų susirinkimas skiriasi nuo tokių pat jau buvusių susirinkimų tuo, kad jis įvyksta Lietuvos jubiliejiniais metais. Todėl jis pirmiausia turėtų vienu ar kitu būdu prisidėti prie bendro Lietuvos nepriklausomo gyvenimo dvidešimties metų sukakties paminėjimo. Geriausiai paminėsime ir pažymėsime savo Tėvynės dviejų dešimtmečių sukaktį ne tik išorinėmis formomis, kiek ypatingai savo darbais. Neužtenka gražiai ir ilgai pakalbėti, neužtenka viešai tvarkingai paparaduoti, neužtenka susirinkime ar suvažiavime pasižadėti atlikti gal ir gražiausius darbus — viskas bus niekis, jei baigsis tik kalbomis, pažadais ir popieriniais nutarimais. Šiais sukaktuviniais metais savo darbais ir tikru nuoširdumu dar aiškiau parodykite visiems, kad visi šauliai moka ne tiek kalbėti, kiek dirbti, ne tik paroduoti, bet ir mokytis, ne tik nutarti ir pasižadėti, bet ir šventai bei sąžiningai savo nutarimus ir pasižadėjimus vykdyti. Brangindami ir saugodami savo Tėvynės nepriklausomybę, eikime į Lietuvos nepriklausomo gyvenimo trečiąją dešimtmetį pilni pasiryžimo dirbti ir laimėti, ir tikrai laimėsime, o savo atliktais darbais ir laimėjimais geriausia pagerbsime savo Tėvynę ir jos nepriklausomybės sukaktį.

Dirbti ir stiprėti mums ypatingai reikia, nes Lietuva yra kraštas, kuriame pavojinga gyventi silpnai tautai. Todėl labai energingai turime daryti viską, kad nors ir nedidelė Lietuva būtų stipri, atspari ir galinga. Aišku, kad šis mūsų Tėvynės saugumo ir stiprybės siekiąs darbas rūpi visiems Lietuvos patriotams, bet ypatingai jis rūpi kariams ir šauliams, nes tai yra mūsų tiesioginė ir pirmąeilė pareiga.

Kaip mums šauliams tas darbas sekasi? Atsakymas trumpas: neblogai. Savo tarpe turime daug tikrų šio darbo gerbėjų ir pasišventėlių. Gerų ir gražių norų dirbti mūsų sąjungoje yra labai daug. Šaulių sąjungos praeitis yra turtinga, sąjunga yra daug pasidarbavusi savo Tėvynei ir į jos istoriją yra įrašiusi daug net labai didelių, gražių ir garbingų istoriškų žygių. Šiuo metu sąlygos šaulių darbui daug kur yra pagerėjusios. Esamos sąlygose šauliai ir šaulės dirba ir atlieka tiek, kiek galima atlikti.

Savo darbą dirbdami mes turime nuolat skatinti, judinti, kelti mūsų tautiečių ūpą, pasiryžimą, darbštumą ir atsidavimą bendriems visos tautos ir valstybės reikalams, nes visų šių dalykų visiems mums dar ypatingai reikia. Turėdami daug gražių paslėptų norų ir pasiryžimų, mes, lietuviai, dažnai esame dar per daug nerangūs ir sustingę ir per ilgai svyruojame ir rangomės prieš kiekvieną didesnę darbą, ypatingai tokį, kuris materialinio pelno tiesioginiai mums neduoda. Tačiau visoje valstybėje ir pirmiausia mūsų kariuomenėje ir šaulių Sąjungoje neturėtų būti nei vieno, kuris pro savo šešėlių nematytų bendrų visos valstybės rei-

kalų, arba kuriam tie reikalai rūpėtų tik tiek, kiek jie būtų naudingi tik jam pačiam arba siauram jo artimųjų būreliui. Mažiau galvokime apie save, daugiau rūpinkimės savo Tėvynės reikalais, nes tik tada būsime ne egoistai, bet tikri patriotai, mūsų sąjungos įkūrėjo Vlado Putvinskio skelbtų idealų verti palikuonys ir vykdytojai.

Jei norime, kad mūsų sąjunga būtų tvirta, tai pirmiausia būkime patys tvirti. Daug reikšmės turi dydis, skaičiai, bet dar daugiau kokybė. Mums lietuviams tai yra ypatingai aišku ir suprantama, atsiminus 1918 ir ypatingai 1919 metus. Turime būti fiziškai ir materialškai stiprūs, turime būti tiek, kiek mūsų sąlygos leidžia, moderniškai apsiginklavę, bet dar stipresni turime būti dvasiškai, morališkai. Materialinio ir moralinio stiprėjimo dėsniai kariams ir šauliams yra tie patys, todėl ir reikalavimai šauliams šiuo atžvilgiu negali būti mažesni, negu kariams. Tad, kariai ir šauliai, imponuokime visus savo susitvarkymu, ir drausmingumu, patriotiškumu, pasišventimu savo darbui, moraliniu susitvarkymu, o tada mūsų pasisekimas bus tikras.

Nesupraskite, garbingieji šauliai ir šaulės, kad šiomis mintimis aš noriu daryti kažkam priekaištus. Ne, jokių priekaištų kitiems aš neturiu, bet pats būdamas šaulys, labai norėčiau, kad visi mes būtume aktingi šauliai, kad nepasitenkintume tuo, ką jau esame pasiekę, kad nesustotume vietoje, nesustingtume, bet kad veržtumės vis pirmyn, aktingai siekdami viso to, kas yra mūsų Tėvynei ir mūsų sąjungai reikalinga ir naudinga.

Visi mes patys gerai žinome, kas mums rūpi ir ko mums reikia. Patys matome, kas jau padaryta, ir kas dar turės būti atlikta ir sutvarkyta.

Nesigilindamas į smulkmenas ir neliesdamas visu klausimų, kurie turėtų būti keliami ne šia proga ir ne šioje vietoje, aš čia galėčiau nurodyti tik kelias artimesnes sritis, kuriose ir toliau dar turime tvarkytis ir dirbti:

1) Šaulių sąjunga, padariusi didelį žingsnį pirmyn apsiginklavimo srityje, turės tuo pačiu keliu eiti dar ir toliau. Bendromis sąjungos vadovybės ir pačių šaulių pastangomis iš šaulių sąjungos būtina turės išaugti dar stipresnė mūsų kariuomenės pagalbinė jėga, su kuria bet kuris pasikėsintojas prieš Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę būtų priverstas labai rimtai skaitytis.

2) Ginklas gali būti svarus teisių ir teisybės gynėjas ir kartu bausis baubas priešams bet tik tada, kada jis laikomas tvirtose, ištikimose ir gerai parengtose rankose. Todėl į šaulių karinį, moralinį ir kultūrinį parengimą, jei tik sąlygos leis, ateityje turėsime kreipti dar daugiau dėmesio.

3) Valstybės ir tautos reikalai ir gyvenamas momentas reikalauja visų mūsų dėmesį koncentruoti į labai svarbų valstybės saugumo stiprinimo darbą. Tai yra bendras visų lietuvių ir visų Lietuvos piliečių darbas. Tiesioginiai šį darbą vykdančiams šauliams visur ten, kur to dar trūksta, turės būti sudarytos tinkamos sąlygos jų darbui dirbti.

4) Džiugų reiškinį turėjome 1937 metais, davu-

Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų metinis susirinkimas

Kovo 12 d. Kaune, Karininkų Ramovės salėje, buvo Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų metinis susirinkimas. Jis prasidėjo iškilmingu posėdžiu. Vyriausybės nariai, seimo pirmininkas ir kariuomenės vadas sudarė iškilmingojo posėdžio garbės prezidiumą.

Įnešus Šaulių Sąjungos vėliavą, Sąjungos vadas plk. Saladžius pradėjo posėdį. Jis pasveikino rinktinių atstovus ir atstoves, susirinkusius šaulinių darbų svarstyti ir pabrėžė, kad šiandien turime džiaugtis ir didžiuliais, jog iš audringaisiais 1919 metais pasėto Šaulių Sąjungos grūdo išaugo gausus tautos stiprinamasis derlius. Anais laikais nedidelis lietuvių būrelis galėjo tik svajoti apie visuotinę tautos gynimo organizaciją ir kariuomenės talkininkę Šaulių Sąjungą. Bet gyvas reikalas gintis nuo priešų buvo tikru akstinu šaulinei idėjai tarpti. Skaudaus patyrimo pamokyti supratome ne tik gerai paruoštos kariuomenės, bet ir visos tautos sušaulinimo reikalą. Visuose krašto kampuose organizavosi ir organizuojasi nauji šaulių būriai, į šaulių eiles krašto gyventojai stoja ne tik savisaugos reikalo vedami, bet ir skatinami kylančio tautinio susipratimo. O tautinei sąmonei kilti labai daug padėjo jau iš pačių pradžių Sąjungos užsibrėžtas kultūrinis darbas. Prieš dvejus metus, kilus naujam pasauliniam nerimui ir pavojui taikai, vyriausybė rado reikalo dar labiau sustiprinti krašto ginkluotas pajėgas, taigi, ir Šaulių Sąjungą. Tada buvo išleistas Šaulių Sąjungos įstatymas ir naujas statutai, kurie dar ryškiau užbrėžė šaulinio darbo kryptį: Šaulių Sąjunga buvo labiau sukarinta. Ji įpareigota varyti didelį tautos sukarinimo darbą, bet greta to Sąjunga plėšia ir tautos kultūros dirvonus. Šauliai vyrai turi išėiti nustatytą karinio mokymo programą, pažinti ginklus ir kitas moderniojo karo priemones bei būdus. Į visa tai kreipiamas didelis dėmesys. Moterys šaulės, be tiesioginės pirmosios pagalbos, sanitarijos ir kitų statute nurodytų darbų, ugdo savo šeimose patriotizmą, Tėvynės meilės dvasioje auklėja jaunąsias kartas. Ir vyrai ir moterys šauliai dirba įvairių sričių kultūrinį darbą. Pastaruoju metu, be kita ko, šauliai kreipia ypatingą dėmesį į Lietuvos istorijos ir krašto pažinimą bei lietuvių kalbos gryninimą. Mūsų kaimas ypač reikalingas kultūrinio pakilimo. Baigdamas savo

kalbą, Šaulių Sąjungos vadas nurodė gyvenamojo laikotarpio rimtumą, reikalą dar labiau visiems susikaupti krašto nepriklausomybės stiprinimo darbui, dar stropiau budėti mūsų jūros sargyboje ir žvelgti į Lietuvos rytus, kur mūsų broliai kenčia nežmonišką persekiojimą. Vilniaus vardas visiems lietuviams turi būti arčiausiai prie širdies.

Iškilmingojo posėdžio metu Šaulių Sąjungą pasveikino ministerio pirmininko pavaduotojas susisiekimo ministras inž. J. Stanišauskis, krašto apsaugos ministras brig. gen. Dirmantas ir kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis. Jų kalbos dedamos skyrium. Ministrų ir kariuomenės vado kalbos buvo lydimos didelėmis ovacijomis.

Lygiai 11 val. į susirinkimą atvyko Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, kurį šauliai sutiko nenuilstančiomis ovacijomis. Respublikos Prezidentas atstovams pasakė kalbą, kurioje iškėlė šauliškojo darbo svarbumą ir atsakingumą. Kalba dedama skyrium pirmuose puslapiuose. Respublikos Prezidento kalbą palydėjo Tautos himnas, o susirinkimo dalyviai savo Vyriausiajam Vadui ir garbės šauliui sugiedojo „Ilgiausių Metų“.

Po iškilmingojo posėdžio įvyko atskiri šaulių vyrų ir moterų darbo posėdžiai. Vyrų posėdžio metu Sąjungos vadas plk. Saladžius padarė išsamų pranešimą apie pereinamąjį metų Šaulių Sąjungos veikimą. Ap-skritai, pereinamais metais Šaulių Sąjunga visose srityse padarė didelę ir rimtą pažangą.

Šaulių moterų darbo posėdyje pranešimą apie pereinamąjį metų veikimą padarė moterų vadė S. Marcinkevičienė. Be to, šaulės aptarė įvairius savo veiklos reikalus.

Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų susirinkimas, Sąjungos vadui pasiūlius, nauju garbės šauliu vienbalsiai išrinko ministerį pirmininką ir finansų ministerį Juozą Tūbelį. Naujam garbės šauliui apie jo išrinkimą buvo pranešta specialia telegrama. Drauge šauliai ministeriui pirmininkui palinkėjo kuo greičiausiai pasveikti. Be to, pasveikino kariuomenę, Vilniaus krašto ir užsienio lietuvius, karo invalidus ir kitas organizacijas.

Į naują Šaulių Sąjungos tarybą buvo išrinkti:

siais šaulių sąjungai gan daug naujų narių, ypatingai iš mūsų valdininkų ir bendrai inteligentų tarpo. Linkėtina, kad šis gražus reiškinys kartotųsi ir ateityje.

5) Svarstyti, svarbus ir remtinas yra šaulių sąjungos lėšų padidrinimo reikalas.

6) Aktualus yra šaulių namų ir bendrai viešų patalpų šaulių darbams klausimas.

7) Labai pageidaujamas aktingesnis šaulių tarybų narių darbas, neverčiant ir nekraunant visų darbų tik ant vadų pečių. Šaulių sąjungos statuto 71, 75 ir 79 straipsniai suteikia šaulių tarybų nariams daug iniciatyvos ir aktingumo darbe. Todėl tarybos ir turėtų tuo pasinaudoti. Iš antros pusės ir kai kurie šaulių vadai turėtų daugiau bendradarbiauti su savo tarybomis.

8) Pagaliau šiais metais turėsime gerai pasiruošti tinkamai paminėti ateinančiais metais šaulių sąjungos įsikūrimo dvidešimties metų sukaktį.

Tai yra tik kelios darbo sritys. Aišku, kad jų yra ir daugiau. Visose srityse jau yra padaryta graži pažanga; vienur daugiau, kitur mažiau. Tai yra džiugu, malonu ir duoda daug gražių vilčių mūsų ateities darbui.

Mano tarnybinė ir moralinė pareiga yra už atliktą darbą ir gražias pastangas padėkoti Šaulių Sąjungos vadui, šaulių moterų vadei, šaulių rinktinių vadams ir vadėms, dalinių vadams ir vadėms, tarybų, kontrolės komisijų ir garbės teismų nariams, šauliams rėmėjams ir visiems šauliams ir šaulėms. Šia proga taip pat dėkoju visiems šaulių draugams ir bičiuliams už parodytą mums simpatiją ir pritarimą.

Šį susirinkimą baigę ir grįžę į namus dar energingiau griebkimės darbo, drąsiau ir visai užtikrintai ženkime vis pirmyn ir aukštyn, būkime optimistai ir pasiryžėliai, ir darykime šaulių sąjungą stiprią ir galingą, kad pavojaus valandą savo Tėvynės neapviltume.

Mūsų Tautos Patriarchas — Jonas Basanavičius

(Žiūr. „Kario“ Nr. 10)

Lietuvių mokslo organizatorius

Jonas Basanavičius dar tebestudentaudamas gerai suprato didelę mokslo reikšmę lietuvių tautos atgijimui ir tautinės kultūros kilimui. Jis dar 1879 m., tarp kitų įvairių savo sumanymų bei darbų, buvo pasižymėjęs ir reikalą įsteigti lietuvių mokslo draugystę; 1882 m. jis „Lietuviškoje Ceitungoje“ iškėlė sumanyimą steigti lietuvių mokslo draugiją. Kol tokios draugijos nebus galima steigti Didžiojoje, arba anais laikais rusų valdomoje, Lietuvoje, jis ją siūlė steigti Mažojoje, arba vokiečių valdomoje, Lietuvoje, kur lietuvių spauda ir kultūrinis veikimas nebuvo taip smarkiai suvaržytas, kaip rusų valdomoje Lietuvoje.

Basanavičiaus spaudoje iškeltoji idėja steigti lietuvių mokslo draugiją, kuri tyrinėtų Lietuvos praeitį ir lietuvių kultūrą, buvo labai teisinga. Iki tol lietuvių praeitį ir kultūrą daugiausia tyrinėjo vokiečių, rusų ir lenkų mokslininkai ir, suprantamas dalykas, kad jie visa tai nušviesdavo saviškai. Jų Lietuvos praeities ir lietuvių kultūros tyrinėjimai tiek būdavo šališki ir neteisingi, jog kai kurie iš tokių mokslininkų išdrįsdavo tvirtinti, kad praeityje jokios Lietuvos valstybės ir jokios lietuvių kultūros nė nebuvo. Visa tai buvo daroma politiniais sumetimais, kad kiek galint greičiau būtų galima Lietuvą pavergti ir visiškai išnaikinti lietuvių kalbą ir kultūrą. Visa tatau suprasdamas, J. Basanavičius ir norėjo suorganizuoti lietuvių mokslininkus, mokslo mėgėjus ir rėmėjus, kad visi jie bendromis pajėgomis galėtų moksliskai, objektyviai nušviesti Lietuvos praeitį ir lietuvių savaimą tautinę kultūrą. Toks objektyvus moksliskasis lietuvių praeities ir kultūros nušvietimas turėjo labai didelės reikšmės lietuvių tautiniam atgijimui. Viena, jis patiems lietuviams parodė, kad jie praeityje turėjo didelę ir stiprią valstybę su savaima tautine kultūra, kad jie yra visai skirtinga nuo kitų tautų ir, kaipo tokia, gali toliau savarankiškai gyventi ir kurti savo kultūrinės vertybes. Antra, lietuvių mokslininkų tyrinėjimai galėjo griauti svetimtaučių tyrinėtojų prasimanymus ir visam pasauliui parodyti tikrąją Lietuvos praeitį ir jos dabartinę kultūrą, kuri gražiai reiškiasi savo senąja kalba, liaudies menu, papročiais ir kitomis kultūrinėmis vertybėmis.

susisiekimo ministras inž. J. Stanišauskis, švietimo ministras prof. J. Tonkūnas, doc. L. Vailionis, Savanorių Kūrėjų Sąjungos pirmininkas ats. plk. ltn. Gužas, Pasaulio Lietuvių Sąjungos pirmininkas adv. R. Skipitis, plk. Šarauškas, buv. Klaipėdos krašto pirmosios sukilėlių direktorijos pirmininkas E. Simonaitis, ir inž. A. Graurogkas; į revizijos komisiją: — P. Vaitkūnas, A. Kniukšta ir dr. K. Sruoga; į garbės teismą: — dim. div. gen. Bulota, Vyriausiojo Tribunolo vicepirmininkas M. Čepas ir prof. Aug. Janulaitis.

Šaulių Sąjungos rinktinių atstovų susirinkimas buvo baigtas P. Vaičiūno parašyta šaulių priesaika ir Tautos himnu. Pavakare visi suvažiavimo dalyviai nuvyko į Vytauto Didžiojo muziejaus sodelį pagerbti žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės ir ant Nežinomojo Karivio kapo padėjo vainiką.

Nors 19 amž. pabaigoje Jonui Basanavičiui ir nepasisekė įkurti lietuvių mokslo draugijos, tačiau jo mestroji idėja lietuviuose liko gyva. Pagal jo pasiūlytą projektą 1885 m. Prūsijoje buvo įsteigta „Birutės“ draugija, kuri po kiek laiko nutolusi nuo savo tiesioginių tikslų, vis dėlto liko savotiška lietuviybės žadintoja Mažojoje Lietuvoje. Dr. Jono Basanavičiaus idėjų paragintas Jonas Šliūpas Amerikoje bene tais pat metais įsteigė lietuvišką mokslo draugystę, kuri plačiai pasireiškė kaip mokslo populiarizatorė lietuvių kalba. 20 amž. pradžioje Dr. Jonas Basanavičius vėl iškėlė reikalingumą steigti etnografišką draugiją. Pradėjus leisti pirmąjį lietuvių kalba „Vilniaus Žinių“ dienraštį, jame vėl buvo atgaivinta lietuvių mokslo draugijos idėja.

Spaudą leidus, lietuvių kultūrinio gyvenimo sąlygos žymiai pagerėjo ir 1907 m. pradžioje J. Basanavičiui pasisekė įgyvendinti savo senąją svajonę — įsteigti Vilniuje Lietuvių Mokslo Draugiją. Ši Dr. J. Basanavičiaus iniciatyva įsteigtoji ir per 20 metų jo vadovaujama Lietuvių Mokslo Draugija mūsų mokslui, švietimui ir tautinės kultūros kūrybai turėjo labai didelės reikšmės. Ji aplink save subūrė žymesnius ano meto lietuvių mokslininkus, mokslo mėgėjus ir rėmėjus ir tuo būdu sudarė gausią lietuvių visuomenišką organizaciją, kuri plačiausiai pasireiškėdavo per savo kasmet Vilniuje šaukiamus visuotinius draugijos narių susirinkimus. Lietuvių Mokslo Draugija turėjo savo biblioteką, kurios pagrindą sudarė Jono Basanavičiaus padovanotosios knygos, savo archyvą ir muziejų. Visos tos įstaigos padėjo anuomet lietuviams mokslininkams tirti savo tautos praeitį ir kultūrą. Lietuvių Mokslo Draugija išugdė pirmuosius mūsų mokslininkus, kurie vėliau sudarė Lietuvos universiteto pirmąjį mokslo branduolį. Vokiečių okupacijos metu Lietuvių Mokslo Draugijos lėšomis ir jos narių pastangomis buvo paruošti pirmieji vadovėliai besikuriančiai Lietuvos mokyklai. 1907 m. Lietuvių Mokslo Draugijos buvo pradėtas leisti J. Basanavičiaus redaguojamas Lietuvių Tautos žurnalas, kuriame buvo paskelbta daug vertingų straipsnių apie mūsų tautos praeitį ir kultūrą.

Iki 1922 m. įkūrimo Lietuvos Universiteto Lietuvių Mokslo Draugija buvo tas didysis židinys, kuriame buvo koncentruojamas lietuvių mokslinis darbas. Ši draugija, be savo mokslinio darbo, taip pat turėjo didelės ir visuomeninės reikšmės. Dar prieš karą buvo iškeltas sumanymas Vilniuje pastatyti Tautos Namus, kuriuose koncentruotųsi visas lietuvių tautinės kultūros kūrybos darbas. Juose turėjo tilpti Lietuvių Mokslo Draugija ir visos kitos lietuvių kultūrinės ir visuomeninės organizacijos. Tam reikalui lėšų parinkti, 1912 m. J. Basanavičius su Martynu Yču buvo išvykę į Ameriką ir ten nemažai aukų surinkę. Tačiau, Didžiojo karo audra ši gražų, reikalingą lietuvių tautai sumanyimą sutrukdė.

Kovotojas dėl Lietuvos laisvės

Be mokslinio ir visuomeninio darbo, Jonui Basanavičiui taip pat buvo nesvetimas ir lietuvių politinis darbas, kuris siekė atstatyti Lietuvos nepriklausomybę.

25 metus išgyvenęs už savo Tėvynės ribų, J. Basanavičius nė kiek nenutolo nuo lietuvių gyvenimo ir siekimų. Po 1904 m. rusams paskelbus amnestiją, Dr. Jonas Basanavičius tuoju sugrižo į Lietuvą ir įsikūrė gyventi jos buvusioje sostinėje Vilniuje. Čia jis iš pat pirmųjų dienų atsidūrė lietuvių kultūrinio, visuomeninio ir politinio darbo priešakyje. Jis anais laikais buvo tuo didžiuoju autoritetu, kurio balso klausė visa tauta. 1905 m. daugiausia Dr. J. Basanavičiaus iniciatyva ir pastangomis buvo sušauktas Didysis Vilniaus Seimas, kuriam jis pats pirmininkavo. Jeigu 1883 m. „Aušros“ išleidimas buvo pirmasis žingsnis į savo tautos laisvę, tai Didįjį Vilniaus Seimą reikia laikyti antruoju didžiuoju lietuvių žygiu savo tautos laisvei atgauti. „Aušroje“ lietuviai dar neaiškiai, svajojamai tekalbėjo apie savo tautos ateitį, o Didžiajame Vilniaus Seime jie jau griežtai pareikalavo iš rusų valdžios Lietuvai autonomijos. Nors prašomoji autonomija ir nebuvo duota, tačiau nepriklausomybės idėja lietuviuose liko gyva ir juo toliau, juo labiau stiprėjo, kol Didžiojo karo metu ji išsiveržė į didelį, jokių kliūčių nepaisantį, nepriklausomos Lietuvos reikalavimą ir į žūtibūtinę kovą dėl jos atstatymo.

Kovą dėl lietuvių tautos laisvės Basanavičius vedė dviem frontais: iš vienos pusės jis kovojo su rusų valdžia, kuri trukdė lietuvių visuomenį, kultūrinį veikimą ir visiškai neleido pasireikšti bet kuriam politiniam lietuvių veikimui. Iš antros pusės jis kovojo su lenkais, kurie taip pat slopino lietuvių tautinį veikimą ir įvairiomis priemonėmis stengėsi lietuvius sulenkinti. Čia reikia pažymėti, kad Dr. J. Basanavičius su lenkais kovojo daug griežčiau ir smarkiau, negu su rusais. Jis per spaudą ir per įvairiausius memorandumus kėlė aikštėn lenkų klastas ir lietuviams daromas skriaudas. Jis buvo vienas iš steigėjų Sąjungos pagražinimui teisių lietuviškajai kalbai Rymo katalikiškose bažnyčiose Lietuvoje. Ši Sąjunga energingai kovojo su lietuvių lenkinimu per Vilniaus krašto R. katalikų bažnyčias. Be to, ji tuo reikalu popiežiui pasiuntė platų lietuvių ir lotynų kalbomis parašytą memorandumą. Šis memorandumas buvo atspausdintas ir plačiai paskleistas tarp žymių užsienio politikos veikėjų. Dėl savo kovos su lietuvių lenkinimu Basanavičius labai buvo lenkų nemėgiamas.

Kad galėtų geriau ir sėkmingiau ginti lietuvių teises, Dr. J. Basanavičius buvo išstatęs savo kandidatūrą į Rusų Valstybės Dūmą. Tačiau dėl pasireiškusio anais laikais didelio lietuvių šviesuomenės sroviškumo bei partiškumo, jis į Dūmą nebuvo išrinktas. Jį nugalėjo apsukresni partiniai žmonės. Vokiečių okupacijos metu Dr. J. Basanavičius pasiliko gyventi Lietuvoje ir, kiek galėdamas, gynė lietuvių teises prieš vokiečių okupacinę valdžią. Susidarius Vilniuje lietuvių veikėjų būreliui, kuris siekė atstatyti nepriklausomą Lietuvos valstybę, Dr. J. Basanavičius dalyvavo visuose jo žygiuose. 1917 m. rugsėjo 18—22 d. atidarė Vilniaus Konferenciją, buvo išrinktas į jos prezidiumą, o vėliau į Lietuvos Tarybą. 1918 m. vasario 16 d., šeštadienį, 12 val. 30 min., Dr. Jonui Basanavičiui pirmininkaujant ir jam pačiam perskaičius, buvo visų 20-ties Lietuvos Tarybos narių pasirašytas Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktas. Po tuo aktu Dr. J. Basanavičius pasirašė pirmasis.

Atstačius nepriklausomą Lietuvos valstybę, Dr. J. Basanavičius iš politinio veikimo visai pasitraukė. Jis

visas savo pajėgas paskyrė mokslui, Lietuvos praeities tyrinėjimams, o ypač savo nuo jaunų dienų pamėgtai trakologijos teorijai, kuria jis stengėsi įrodyti lietuvių giminystę su senovės Trakais. Dr. Jonas Basanavičius pasiliko visą laiką gyventi Vilniuje. Nors lenkai jo ir labai nemėgo, tačiau dėl jo didelių nuopelnų ir kilnios asmenybės, jie vis dėlto nedrįso jo liesti. Dr. J. Basanavičius mirė 1927 m. vasario 16 d. Vilniuje, visai Lietuvai švenčiant devintąsias savo nepriklausomo gyvenimo sukaktuves. Vilniuje Rasos kapuose Dr. J. Basanavičius ir buvo palaidotas. Taigi matome, kad Dr. J. Basanavičius ne tik savo gyvenimu ir darbais, bet ir savo mirtimi amžinai susiejo save su nepriklausomos Lietuvos atstatymu. Sugrižęs į Lietuvą jis įsikūrė gyventi Vilniuje ir ligi pat savo mirties buvo didžiuoju Vilniaus krašto lietuviybės gaivintoju ir budriuoju Vilniaus lietuviškumo sargu. Jis ir miręs pasiliko ilsėtis Vilniaus Rasų kapuose ir nuolatos lietuviams primins, kad jie privalo atvaduoti tą savo šventovę, kur guli amžinu miegu užmigęs jų Tautos Atgijimo Patriarchas.

Dr. Jonas Basanavičius ir Lietuvos kariuomenė

Mūsų kariuomenė savo žygiuose dėl tautos laisvės daugiausia stiprybės ir narsumo yra pasisėmusi iš mūsų tautos praeities didvyrių. Todėl suprantamas dalykas, kad mūsų kariuomenei ypač buvo brangus Tautos Atgijimo Patriarchas Dr. Jonas Basanavičius, kuris visą savo energiją, sveikatą ir tur tą yra paaukojęs savo tautai. Basanavičiui dar gyvam tebesant, mūsų kariuomenė jam pastatydino Karo Muziejaus sodelyje gražų ir reikšmingą paminklą. 1924 m. liepos mėn. pradžioje Dr. J. Basanavičius, važiuodamas iš Vilniaus pro Kauną į užsienius gydytis, kelias dienas buvo sustojęs Kaune. Karininkų Ramovė, sužinojusi jo susilpnėjusią sveikatą, pasiūlė jam pailsėti Karo Sanatorijoje Palangoje ir šiaip jau visokiais būdais juo rūpinosi. Toks Lietuvos karių nuoširdumas bei vaišingumas jam padarė didelio išpūdzio. Iš Dr. Jono Basanavičiaus kariam rašytų laiškų mes matome kiek jam brangi ir maloni buvo Lietuvos kariuomenė. 1924 m. rugpjūčio 26 d. laiške Lietuvos Kariuomenės karininkams jis, be kitko, taip rašo: „Su dideliu džiaugsmu teko man patirti, kaip besigydant sanatorijoje, taip ir besilankant Ramovėje, tą seną, šiandien jau tik iš istorijos mums žinomą lietuvišką vaišingumą. Taip pat nustebintas buvau ta karininkų nepaprasta Tėvynės meile ir karišku ricieriškumu, kurio man sunku buvo laukti iš sodiečių vaikų ir stingant tradicijų. Šitą ricieriškumą aiškiniu sau vien paveldėjimu iš karingų prabočių, kurių tarpe savo ricieriškumu kaip švyturys švietė visai Europai ir buvo dargi vokiečių ricierių gerbiamas didysis Lietuvos kunigaikštis Keistutis. Sekdamas santykius karininkų prie visuomenės ir liaudies, su pasigerėjimu pastebėjau visur, o ypač Karo muziejuje, kad Lietuvos kariuomenė yra surišta tokiais tvirtais ryšiais su inteligentija, liaudimi ir ypač jaunimu, kaip niekur kitur. Čia kariuomenė pilna to žodžio prasme gali būti pavadinta ginkluota tautos dalis. — Taigi sustiprinęs savo nusilpnėjusią sveikatą ir pasitikėdamas gera Lietuvos ateitimi, kuri turi tokius savo gynėjus, šiandien išvažiuodamas tolesniam gydymuisi Vokietijos klinikose, jaučiu, kad esmi Lietuvos visuomenės, bent josios karių, nepamirštas ir prašau ponus karininkus priimti mano nuoširdų ačiū ir linkėjimus ištvermingai stovėti taip sunkiai iškovotos laisvės sargyboje!“

Mūsų tautos atgijimo tėvas Dr. Jonas Basanavičius, brangindamas ir vertindamas lietuvių karių kovas dėl nepriklausomybės, ypač buvo susidomėjęs Karo Muziejumi ir apie jį gana plačiai yra rašęs periodinėje spaudoje. Kiek jam buvo brangi Lietuvos kariuomenė, mes vaizdžiai matome ir iš jo laiško, rašyto I-jam Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino pėstininkų pulkui:

„Kada 1883 metais prasidėjo lietuvių tautos atgaivinimo periodas, kuriame ir man buvo lemta žaisti nors menką rolę, sėjant pirmąją tautiško susipratimo sėklą, iš kurios galop po tiek metų išdygo šios dienos Lietuvos nepriklausomybė, tuomet tik svajonėse, sapne galima buvo regėti ir spėti; kad po kelių šimtų metų vėl atsigavins, atgims senovėje taip garsinga tauta, kad ilgainiui atsiras didžiosios Lietuvos didvyrių ir stiprių už josios laisvę ir nepriklausomybę kovotojų karta, kad jų ainiai, sekdami savo pranokėjų — Gediminų, Keistučių, Vytautų — pėdomis imsis ant savęs sunkią priedermę saugoti ir ginti tą pat lietuvių tautos laisvę. Ir štai pastaruoju laiku, tartum stebūklų Lietuva susilaukė ištisą tokių senovės pavyzdžių eilę kovotojų, kurių tarpe D. L. K. Gedimino pulkui teko 1918 metais stoti pryšakin, užmezgant pirmus lietuvių kariškosios organizacijos ryšius, duodant pradžia Lietuvos kariuomenei. Kaip kitus to meto Lietuvos Tarybos narius, taip ir mane iš pradžių labai džiugino šitokiai atbudusiųjų, susipratusių, patriotizmo pilnų jaunuolių lietuvių pasiryžimas ginti tėvynę ano laiko pavojingoje padėtyje, nors visą laiką pradžioje mums taipogi buvo labai baugu dėliai to pirmagymio pulko likimo, vėliau, laimei pakrypus jo pusėn, teisingai įgijusio garsingą Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino, Vilniaus įkūrėjo vardą, kaipo simbolį už pradėtus, tautą nuo įvairių nevidonų ginant, didelius nuo-

peinus karo lauke. Šitų nuopelnų šviesoje Gedimino pulko vardas visados spindės Lietuvos istorijos lapuose, iš kurių ateities lietuvių jaunuomenė gaus įkvėpimo, kaip, koku būdu reikia tautos teises ginti nuo svetimauciu pavergimo — nelaisvės. Man čia ypatingai trumpai minint pulko nuopelnus, praeities laikais įgytus, norėtusi tarti žodį į gerb. Gedimino pulko Vadoverybę, idant jį, nepasitenkinus laimėtais laurais praeities kovose, ryžtusi trūsti ir tolyn, tobulindama vis labiau ir labiau savo karių organizaciją, kad ją padarius dar tvirtesnę Lietuvos laisvei ginti, Lietuvos politinei kovai ilgainiui laimėti. . .

Lai gyvuoja pirmasis Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino pėstininkų pulkas ilgiausius metus — usque ad infinitum.

Dr. Jonas Basanavičius ir miręs tebėra kuo glaudžiausiai susijęs su mūsų narsiąja kariuomene ir jo gražiosiomis, tautoje narsumą ir Tėvynės meilę ugdančiomis tradicijomis. Tuos mūsų Tautos Atgijimo Tėvo Dr. Jono Basanavičiaus santykius su mūsų narsiąja kariuomene ir jos sukurtosiomis gražiomis tradicijomis Tautos Vadas Antanas Smetona mums gražiai piešia šiais vaizdais:

„Prieš paminklą žuvusiems kariams sužimba ugnis ir dūmai pakyla aukštyn, o priešais mūsų vaidila patriarchas, pakėlęs akis į dangų, meldžiasi už tautą, kad ji pasiektų visa, kas jai pridera. Čia bokšto sienoje įrašyti Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus simboliai, Vilnius dar nelaisvėje tebėra. . .

Pro sidabringas bei auksingas lietuvių dainas Basanavičiaus „Aušra“ sušvito lietuvių, sušildė jo sielą, apžiebė ir atgaivino ją. Jis pats, senatvės saulei sėdant, garbingais spinduliais jos lydymas nuvyko dausosin. Kol gyva tauta ji minės už jo tėvynės meilę, didžiais darbais parodytą!“

A. Merkelis

Į šaulių eiles, atsargos vyrai!

Kaip žinome, šio mėn 25—26 d. paleidžiami į atsargą atitinkamo šaukimo vyrai. Taigi, jau po savaitės laiko mūsų kariuomenės eiles atsisveikins ne vienas tūkstantis atsarginių, kurie išsisklaidys po visą Lietuvos žemę, išsilies į įvairius mūsų visuomenės sluoksnius, kad, būdami jau pasirengę ginti Tėvynę, vėl stotų prie atitinkamų savo nuolatinųjų darbų, kad perimtų prieš karo tarnybą turėtąsias ar naujai gautas pareigas.

Karo ir, apskritai, gyvenimo mokykla — kariuomenėn be perstojimo iš metų į metus tūkstančius Lietuvos vyrų parengia modernioms ateities karo grumtynėms — saugoti ir ginti krašto laisvę ir nepriklausomybę — parengia, užgrūdina juos taip pat ir asmeniniam bei visuomeniniam kultūringo, sąmoningo ir ryžtingo tautiečio gyvenimui. Neabejojama, kad ir lietuviškoji visuomenė vis daugiau ir daugiau įsitikina, jog tik karo tarnybą garbingai atlikęs vyras sugebės ne tik sumaniai kautis su Lietuvos priešais, bet bus daug vyriškesnis, ryžtingesnis, drausmingesnis bei patikimas ir šiaip gyvenime. Vadinas, karinė prievolė, karo tarnyba, kuri yra kiekvieno lietuvių garbingiausia pareiga, jau yra teisingai suprantama ir atitinkamai įvertinama ne tik tą tarnybą atlikusių bei atliekančių vyrų, bet ir plačiosios visuomenės.

Šio akivaizdoje taip pat nuolatos reikia prisiminti

visą tą didžiulį, sunkų, atsakingą ir labai brangų kariuomenės darbą, jos išlaikymą ir ginklavimą, kad pilnai suprastume, jog nemažiau svarbu, kad atsarginis ir toliau kuo ilgiausiai nepamirštų įgytų karinių žinių, kad galėtų ir toliau jaustis esąs reikšmingas, nepaiečiamas didžiulės atsargos armijos narys, jos tikrai vertas vyras. Ir iš tikrųjų, menka būtų iš to kariuomenės be paliovos varomo darbo, iš tų didžiulių išlaidų nauda, jeigu karo tarnybą atlikę vyrai lengvabūdiškai vėl greitai visa pamirštų, nesistengtų prisiminti, kartoti, mokyti. O užvis būtų klaidingusia, jeigu manytų, kad jų, kaip karių, pareigos jau pasibaigę, kad jiems visa tai n e s v a r b u.

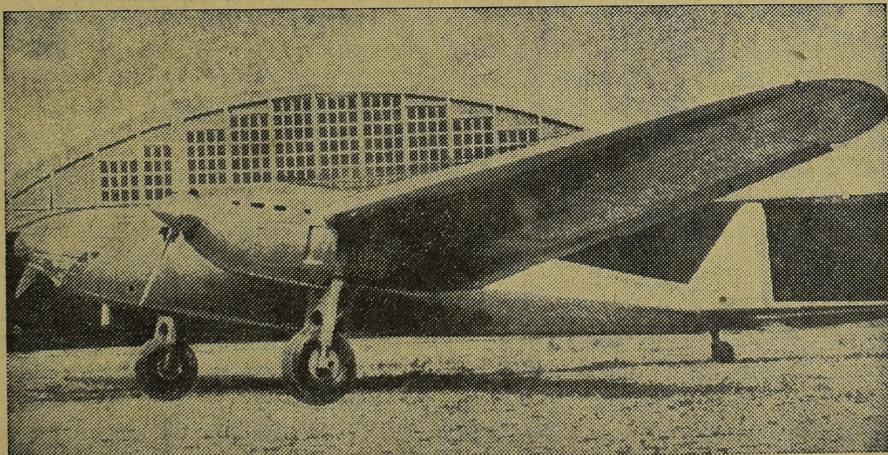
Kada kada, o jau ypač šiuo gyvenamuoju metu — atrodo, panašiai galėtų pagalvoti tik paskutinis nesuipratėlis, tik mūsų priešų sukloidintasis lietuvis ar niekšingas svetimųjų agentas. Juk visi pirštu pikišamai jaučiame ir matome, kad kiekvieną dieną ir kiekvieną valandą, kaip bet kurią kitą tautą, taip ir mus, nežinomasai likimas gali pašaukti prie ginklo, kad patys savo protu, valia, prakaitu ir krauju pakankamai įrodytume, ar turime teisę būti a r n e b ū t i . . . Pastaruoju atveju Tėvynė atitinkamos pareigos pareikalau ne tik iš rinktinio vyro, bet taip pat ir iš kiekvieno lietuvių: jaunuolio ir senio, vyro ir moters. Taigi, ką ir bekalbėti apie pareigą karui spe-

cialiai parengto atsarginio, kuris pirmas sumaniai ir didvyriškai turės šokti su ginklu į didžiausią savo gimtajai žemei gresiančios audros sukuri. . .

Tik sąmoningi, susipratę ir patys savo pastangomis ir laisva valia sunkiai ir brangiai įgytąjį karinį mokslą, karinę dvasią ir tvarką nuolatos besistengia nepamiršti, atsargos vyrai karo pavojaus atveju stambiai sudarys gausingus mūsų nuo amžių didvyriškos, narsios ir garbingos kariuomenės pulkus, į kurių ugnį ir durtuvus, be jokio abejojimo, skaudžiai atsitreks pirmieji užpuoliko smūgiai. Tik užsigrūdinę, tvirti, išsimankštinę, ryžtingi ir geležinės kantrybės mūsų kariai didvyriškai išters ilgą ir sunkų karo vargą, be kurio nėra pergalės, nėra galutinio laimėjimo. To didžio ir baisaus karo darbo ir vargo nevengė ir nebijojo Lietuvos kariai nuo seniausiųjų laikų, pasiryžimui ir kantrybei degė Žalgirio laukuose Vytauto Didžiojo karžygių pulkai, milžinišką kautynių darbą ir vargą nugalėjo mūsų kuklūs savanoriai ir pirmųjų po šimtmečių atgijusios Lietuvos kariuomenės pulkų vyrai žūtbutinėse grumtynėse ties Radviliškiu, Dauguva, Širvintais, Giedraičiais. . . Tai kuo gi šių dienų laisvai, savarankiškai augęs ir gyvenęs lietuvis galėtų teisintis nesiryžtas didžiam ir sunkiam Tėvynės gynimo darbui? Kur būtų jo sąžinė, valia ir garbė akivaizdoje šimtmečiais besigrūmusių su daug galingesniais priešais mūsų senolių, akivaizdoje kultūrinės kovos meto — vergijos ir priespaudos meto — karžygių, knygnešių, veikėjų, sukilėlių, — akivaizdoje tyriausia Tėvynės meile liepsnojančiomis širdimis karžygiškai mums visiems laisvą gyvenimą iškovojuusių savanorių?! . .

Taigi, ne! Tūkstantį kartų, ne! Didžiausias pažeminimas ir gėda būtų kiekvienam Lietuvos vyrui, jeigu kuris nesiryžtų darbams, žygiams ir vargumui Tėvynės laimei ir garbei ginti. Būkime tikri, kad mūsų tarpe tokių tikrai neatsiras. Kariuomenės eiles apleidę mūsų atsarginiai visuomet atmins, kad jie ir toliau yra kariai, kad jų karo tarnyba, anaipatol, dar nesibaigė.

Kad karinio mokslo dalykus, karinę tvarką bei nuotaiką atsarginiai dažniau galėtų prisiminti, kad nors retkarčiais pasijustų gyveną ar dirbą karinio gyvenimo sąlygomis — reikia, kad visi atsarginiai ir civiliniame gyvenime burtųsi draugėn, kad priklausytų vienai tikrai karinei organizacijai. Visiems be jokių aiškinimų suprantama, kad pas mus tokia tėra tik

PRANCŪZIJA ATSIKOVOJO REKORDĄ. Prancūzų lektuvu Amiot 370, dvimotoriu 12 Y, lakūnai mjr. Rossi ir Vigroux laimėjo 2000 km uždaros kelionės rekordą su 2000 kg krūviu, vidutinišku 437 km/val. greičiu.

Lietuvos Šaulių Sąjunga. Anksčiau buvusi daugiau kultūrinė organizacija, neperseniausiai sukarinta, Šaulių Sąjunga pasidarė grynai karinė organizacija, artimiausioji ir didžiausioji mūsų kariuomenės talkininkė sunkiame, komplikuoatame krašto saugumo stiprinimo darbe.

Kad tas Šaulių Sąjungos darbas būtų vis daugiau sėkmingesnis, kad apimtų vis platesnius ypač Lietuvos vyrų sluoksnius — reikia visiems atsarginiams neatidėliojant stoti į šaulių eiles. Patys gi atsarginiai, būdami aktyvūs šauliai, dirbdami atitinkamą karinį darbą ir nešiodami bendrą karinę uniformą, visuomet geriau jausis esą didžiulės karinės šeimos nariai, o svarbiausia — turės geriausios progos dažniau prisiminti karinio mokslo dalykus, tvarkytis karinės drausmės pagrindais, just giedrią vyrišką, karinę nuotaiką ir didžiulį garbingu Lietuvos šaulio vardu. Tvarkos, drausmės ir nuotaikingos vyriškos draugijos gyvenimo pamėgimas karo tarnybos metu, kiekvienam gali būti prieinamas ir esant atsargoje — įstojus ir rimtai dirbant krašto saugumo stiprinimo darbą, kartojant ir gilinant karinių dalykų žinojimą šaulių eilėse. Kiekvienas tikras ir tvarkingas vyras, be abejojimo, iš pat pirmųjų atsargos gyvenimo dienų karinio gyvenimo nuotaikos, karinio darbo ir tvarkos pradės ieškoti ne kur kitur, bet tik artimiausiam šaulių dalinyje. Tik būdamas geru šauliu, atsarginis vėl galės turėti atitinkamą karinį ginklą, kurį nepamirš vartoti ir prižiūrėti, kaip kad ir būdamas tikrojoje karo tarnyboje. Be to, dirbdamas šaulių eilėse, atsarginis turės geriausią progą savo turimas karines žinias, karinio gyvenimo tvarką ir drausmės pamėgimą nejučiomis skiepyti ir diegti jaunesniems šauliams, karo tarnybos dar neatlikusiems vyrams. Pastaruoju metu Šaulių Sąjungoje ir jos rikiuotės daliniuose dirba žymus skaičius ir atsargos karininkų. Taigi, kuo didesniai kiekviui į šaulių eiles įsiliejant kaskart vis naujai atsarginių laidai — pati Šaulių Sąjunga, iš tikrųjų, darosi vis didesnė ginklo pajėga, vis reikšmingesnė mūsų kariuomenės talkininkė. Šią pajėgą remti ir didinti — kiekvieno gero lietuvių, tai juo labiau karo tarnybą atlikusio vyro pareiga.

Aukštai vertindama senos, didžiulės, dabar sukarintos Šaulių Sąjungos reikšmę, kariuomenės vadovybė, kaip žinome, ją atitinkamai remia, kad kuo artimiausiu laiku taptų tobula, visiškai vieninga, kariniu atžvilgiu galinga ir gilios lietuviškosios kultūros karinė organizacija. Taigi, aiškintis, kad šauliuose pažangus atsarginis neturės ką veikti — netiesa. Kiekvienas sąjungon įstojęs atsarginis tuojau tai įsitikins.

Po dienos kitos tie atsarginių tūkstančiai, kurie tuo tarpu savo ginklus, šarvus ir uniformas palikę jaunųjų savo draugų — jaunų kareivių naujajai pamainai, atsisveikins Lietuvos karių eiles, — grįžę į savo namus nieko nedelsdami turi vėl patys savo laisvu noru užsivilkti karinę šaulio uniformą, paimti į rankas ginklus ir rengtis, budėti, nes nežinome dienos nė valandos, kad visi būsime pašaukti atlikti savo didžią pareigą laisvai Tėvynei.

Taigi, į šaulių eiles visi atsargos vyrai!

ŠVININIAI AKUMULIATORIAI

(žiūr. „Kario“ Nr. 10)

Akumuliatorių užtaisymas

Užtaisyti akumuliatorių galima bet koku elektros šaltiniu, t. y. generatorium, bet prieš tai turime susipažinti su kai kuriais procesais, vykstančiais akumuliatorių užtaisant.

Kaip buvo minėta, užtaisant teigiamą akumulatoriaus polių, reikia jungti su teigiamu generatoriaus poliumi, neigiamą — su neigiamu. Pats užtaisymas galimas tik tuomet, jei generatorius duoda vienos krypties, t. y. nuolatinę; esant kintamai srovei, t. y. tokiai srovei, kuri visą laiką keičia kryptį, be specialių prietaisų, lygintuvų, akumuliatorių užtaisyti negalima, nes bėgant srovei viena kryptimi, jis bus užtaisomas ir čia pat, kryptčiai pasikeitus, išsitašys.

Bet užtaisant akumuliatorių nuolatinė srove, pilnas užtaisymas gaunamas tik tuomet, jei energijos šaltinio įtampa bus kiek aukštesnė už įtampą, gautą akumuliatoriuje pabaigoj užtaisymo. Priežastis glūdi tame, kad nuo pat sujungimo momento akumulatoriaus su generatorium akumuliatoriuje atsiranda priešelektrovė jėga, kuri didėdama vis labiau ir labiau priešinasi užtaisymo srovei, ir jei maitinančio šaltinio įtampa pasidarytų nepakankama, tai gali atsitikti, kad ji susilygins, ir užtaisymas liausis ėjęs, nes abi įtampos su vienoda jėga priešinsis viena kitai, ir srovės praėjimas bus sukliudytas.

Jei nepilnai užtaisytą akumuliatorių prijungti prie generatoriaus, kurio įtampa žemesnė, tai generatoriaus įtampa bus nugalėta, ir srovė tekės priešinga kryptimi — iš akumulatoriaus į generatorių; šiame atsitikime akumulatorius ne tik neužsitašys, bet atvirkščiai, visą laiką bus ištaisomas, kol jo ir generatoriaus įtampos susilygins.

Čia vykstantį reiškinį galima lyginti su dviem atskirais indais, sujungtais tarpusavy vamzdeliu ir pripildytais nevienodame lygyje vandens: vanduo tekės į tą indą, kurio lygis žemesnis, o slėgimas į dugną mažesnis, tekėjimas tęsis tol, kol vandens lygis ir slėgimas susilygins.

Tačiau akumulatoriaus užtaisymas šiek tiek skirsis, nes įtampos augimas nėra tolydinis, bet kyla šoksniais, ypač pradžioj ir gale užtaisymo; antra vertus, įtampa auga tik iki žinomo dydžio. Toliau ji nustoja augusi, nežiūrint, kad maitinančio generatoriaus įtampa bus aukštesnė; aukščiausiai pakilusi akumulatoriaus įtampa rodo, kad prikrovimas baigtas.

Įtampos augimas akumuliatoriuje vyksta šia tvarka: pradžioje užtaisymą pradeda nuo nulius (užtaisant pirmą kartą), toliau greit pasiekia 1,85 voltus, ir kylant lėtesniu tempu prieina iki 2,1 — 2,2 v.; tokiame stovyje pasilieka beveik iki galo prikrovimo, kartais dar pakyla iki 2,3—2,4 v. Pačiame prikrovimo gale įtampa daro šoksnį, pakildama iki 2,6 — 2,7 v., toliau sustoja augusi, ir prikrovimas prie įtampos 2,6—2,7 v. laikomas baigtu, ką lengvai galima pažinti iš elektrolito stipraus „virimo“, kuris gaunasi dėka deguonies išsiskyrimo. Silpni deguonies išsiskyrimo reiškiniai pastebimi net prie 2,2 — 2,3 v., kas rodo artėjantį prikrovimo galą.

Kaip minėjau, akumulatoriaus užtaisymui elektros šaltinis privalo turėti įtampos persvarą 0,5 — 1,0 v. ir daugiau, t. y. normaliomis sąlygomis pradžioj ir vidury užtaisymo generatorius turi duoti nemažiau 2,5 — 3 v. (akumuliat. buvęs darbe), gale užtaisymo 3,5 ir net 4 voltus.

Aukščiau minėtame nuotyky akumulatorius susideda tik iš vieno skyriaus (celės). Užtaisant akumuliatorių su dviem skyriais (radijo lempų kaitinimui) ir su 40 skyrių (anodinei baterijai), šaltinių įtampa turi atitikti maksimaliai elektrovarei jėgai nors su mažu pertekliumi.

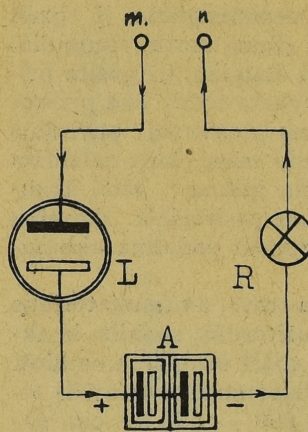
Tuo būdu dvigubam akumuliatoriui užtaisymo pradžioj įtampa negali būti mažesnė 5—6 v., gale užtaisymo 7 — 8 v. ir daugiau; akumulatorius su 40 skyrių (teisingiau, baterija iš 40 akumuliat.), pradžioj prikrovimo įtampa — ne mažesnė 95 — 100 v., gale gi 110 ir net 120 v.

Jei namuose yra nuolatinės srovės elektros įvadas, tai baterijos prikrovimą galėsime atlikti savomis pajėgomis, nors tai būtų 4 v. ar 80 v. baterija. Jei įvadas kintamos srovės, būtina reikalingas lygintuvus.

Kadangi miesto tinklo srovė yra 110, 120 ar 220

voltų įtampos, tai užtaisant, nuosekliai su akumuliat. ir lygintuvu, reikia įvesti varžą, kuriai gali tarnauti paprastos, naudojamos apšvietimui lempos.

Bendras išdėstymas akumulatoriaus prikrovimo prietaisų iš kintamos srovės tinklo atitiktų parodytam 6 brėžiniui, kur m ir n — jungimo taškai prie elektros tinklo (kaištelis), A — akumuliatorių baterija, L — lygintuvus, R — elektros lemputė arba reostatas. Ta pati schema tiks ir užtaisant nuolatinė srove, tik lygintuvus iš jos išjungiamas.

6 pieš.

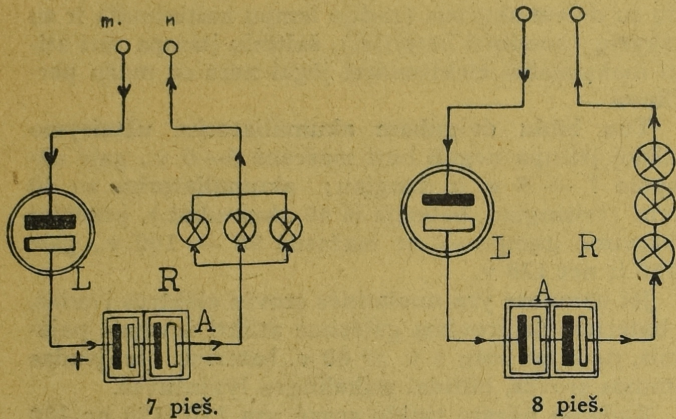
Jei, esant įtampai 120 v., prijungsim lemputę, pav. 16 — 25 žvakių, tai srovės eis apie 0,13 — 0,2 a., gi, įjungus bateriją į lygintuvą, srovė dar sumažės, todėl šiame atvejuje galima jungti akumuliatorių tik mažo imlumo; prikrauti tarnaujantį kaitinimui didelio imlumo akumuliatorių, reikalinga vieton varžos jungti lempas didesnio galingumo, pav. 75 — 100 žvakių ir daugiau, arba jungti kelias lempas lygiagrečiai, kaip parodyta 7 brėž., tuomet srovės jėga padidėja beveik porcingai lempų skaičiui.

Kad su mažesniu lempų skaičiumi gautume didesnę srovę, reikia naudoti lempas su anglies siūleliu, kurios srovė 3,5 — 4 kart geriau praleidžia.

Atvirkščiai, jei užtaisymui nedidelių akumuliatorių reikalinga maža srovė, tai ir lemputę reikia imti mažesnės galios (turinčia diesnę varžą) arba, esant didesnėms lempoms, jungti jas nuosekliai, kaip parodyta 8 brėž.; bendra varža tokios grandinės bus lygi sumai varžų trijų lempų, tuo pačiu srovės jėga tiek pat kartų sumažės.

Panašiai užtaisyti akumuliatorių galima ir su galvaninėm elementų baterijom, tik įtampai pakelti reikia nuosekliai prijungti tinkamą skaičių elementų.

Turėdami galvoje, kad patys stiprieji galvaniniai elementai vidutiniškai duoda 1,5—2 v., tai užtaisymui, pav., anodinės baterijos, jų pririnktų didelio kiekio, kas sudarytų bereikalingą rūpestį ir žymias išlaidas; todėl patartina jas naudoti užtaisymui vien tik žemos įtampos akumuliatoriams, t. y. tokiems, kurie sudaro ne daugiau 2—3-jų skyrių; šiame atvejuje, nors tai priklausys nuo elementų tipo, jų panaudojimas neprašys 3—5 vienetų.

Užtaisant akumuliatorių nesistengiama jį greit prikrauti, nes kraunant lėtai — silpna srove, akumulatorius sutaupo energijos žymiai daugiau, už greitą prikrovimą — stipria srove. Tai įvyksta todėl, kad prikrovimo metu stipria srove teigiamų plokštelių paviršius greit apsitraukia kieta dvideginio mase, kuri neleidžia skiediniui išsiskverbti į plokštelių gilumą; lėtai kraunant, cheminio proceso veikimas pasireiškia daugiau aktyvios masės gilumoje, kas žymiai padidina akumulatoriaus imlumą.

Užtaisant ir ištaisant stipria srove, akumulatoriaus plokštelės gali sugesti — jos susitrauks, suskils, ir aktyvioji masė iš narvelių iškris; todėl vengiama naudoti aukštesnę srovę už leistiną. Užtaisymo srovės dydis vidutiniškai skaitomas 1 amperas 200 — 250 kv. cm. paviršiaus teigiamų plokštelių, skaitant paviršių iš abiejų plokštelių pusių. Jungiant nuosekliai, plokštelių paviršius skaitomas tik vieno akumuliato., jungiant lygiagrečiai — suma teigiamų plokštelių visų akumuliatorių. Pastarasis jungimas sudaro lyg vieną akumuliatorių, bet atitinkamai didesnio išmatavimo, t. y. turintį imlumą, lygū sumai visų sujungtų akumuliatorių.

Iš to seka, kad nustatant srovės dydį, reikia į grandinę įvesti ampermetras; jei tokio prietaiso neturėtume, reiktų vadovautis įgytu patyrimu arba stebėjimu.

Taip, pav. užtaisymui anodinės baterijos, kurioje teigiamos plokštelės paviršius sudaro 30 kv. cm, srovė negali prašokti 0,05 — 0,1 ampero, todėl užtaisyta per 8 — 10 val.

Kaitinimo akumuliatoriuje, turinčiam teigiamų plokštelių (viename skyriuje) paviršių apie 350 kv. cm, užtaisymo srovės dydis leidžiamas iki 1 — 1,5 ampero, užtaisyamas per 8 — 10 val.

Išvadoj — vidutinį užtaisymo srovės dydį galima skaityti 0,1 akumulatoriaus imlumo ir prikrovimą tęsti 10 — 12 val.

Darant užtaisymą pirmą kartą, vos parengtame

akumuliato., reikalinga srovė leisti per pus silpnesnė ir be pertraukos arba, dar geriau, su mažomis pertraukomis 25 — 30 val., laikotarpy.

Bendrai, geriau užtaisyimas daryti silpnesne srove. Jei akumulatoriaus plokštelės išyla, tai reiškia, kad prašina per stipri srovė ir jai sumažinti reikalinga įvesti atitinkamą varžą.

Plokštelių išilimas juntamas iš dėžutės sienelių bei paviršiuje esančių metalinių dalių, kurios tą šilumą perduoda.

Užtaisymo pabaiga matoma iš kylančių paviršiuo burbulėlių, kurių dėka skiedinys lyg verda. Perlaikymas užtaisant nekenkia, bet ir naudos neduoda, kadangi srovė tik skaidys skystį.

Jei, nežiūrint į ilgą užtaisymą, „virimas“ vis dar nepasireiškia, priežastį ieškokime silpnoje srovėje arba trumpame plokštelių sujungime. Paskutinis gedimas lengvai pastebimas, nes skyriuje, kur trumpas sujungimas, skiedinys „nevirs“, tuo tarpu kiti bus pilnai užsitaisę.

Iškritusias plokštelių nuotrupas reikalinga su kaučiukine bei stikline lazdele pašalinti.

Jei atsitiktų, kad užtaisymo pradžioje skiedinys pradėtų „virti“, tai reiškia, kad yra per stipri srovė ir ją reikia sumažinti reostato pagelba iki tokio dydžio, prie kurio „virimas“ liautųsi.

(Pabaiga kitame nr.)

Ltn. Paulėnas

Jau rengiamasi kariuomenės ir visuomenės dienai

Kovo 11 d. Šaulių Sąjungos salėje buvo sušauktas visuomenės organizacijų ir mokyklų atstovų pasitarimas sudaryti kariuomenės ir visuomenės dienai rengti komitetą ir aptarti dienos programą.

Komitetas buvo sudarytas iš įvairių organizacijų ir švietimo Ministerijos (mokyklų vardu) atstovų. Programa buvo pateikta plati, kurią pasitarimas priėmė.

Nekartodami panašumų į buvusių dienų programas, paminėsime tik kas nauja buvo pateikta. Pirmiausia paskelbti konkursą tai dienai pritaikytam maršui ir dainai parašyti. Iškelti mintį spaudoje ir pasiūlyti, kad visose gimnazijose bei vidurinėse mokyklose būtų pagaminamos tam tikros lentos su tų gimnazijų ir mokyklų žuvusių moksleivių Nepriklausomybės kovose pavardėmis. Tas lentas išvakarėse arba šventės dieną, dalyvaujant moksleiviams, reiktų iškilmingai atidengti. Numatoma tokią lentą paruošti ir Vytauto Didžiojo Universitete. Pakviesti iš kiekvieno valsčiaus į Kauną po vieną atstovą — ūkininką ir pasiūlyti, kad tai dienai kiekvienas valsčius nupirktų simbolines dovanas — po vieną karinį šautuvą, kuriuos patys ūkininkai šventės dieną įteiktų kariuomenei.

Tarp kitko, šventės išvakarėse miestuose visur bus iškabinami karinio pobūdžio atsišaukimai. Krautuvių vitrinos papuošiamos kariniais portretais, vaizdais ir šūkais. Bus prašoma, kad šaulės moterys, birutietės ir gražinietės išvakarėse ir šventės dieną suorganizuotų sergančių karių lankymą ir nuneštų jiems dovanų. Kauno ažuolyne visuomenei nemokamai karinių dainų, muzikos ir vaidinimų montažas, leidžiamos raketos, fejerverkai ir t.t. Kiti išvakarės ir šventės dienos programos punktai maždaug atitinka buvusių dienų programoms su kai kuriais pakeitimais. Pilną programą pateiksime prieš pačią šventę, kada ji galutinai bus parengta. Kariuomenės ir visuomenės diena bus gegužės 15 d.

Iš pasitarime dalyvavusių mokyklų atstovų pageidavo, kad kareivinėms lankyti vienos dienos neužtenka, reiktų savaitės, nes mokinių ekskursijos norėtų plačiau susipažinti su kariuomenės gyvenimu. Kariuomenės atstovas, sutikdamas su šiuo naudingą pageidavimu, pažadėjo tuo reikalu pasitarti su karo vadovybe.

Šiomet kariuomenės ir visuomenės diena bus kaip jubiliejinė, minint Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukaktį. Todėl pageidaujama ją kuo iškilmingiau atšvesti. Ateityje tokios dienos bus ruošiamos ne kasmet, bet kas treči metai.

Kareivį Praną Eimutį minint

Kovo 18 d. Kauno miesto ir apskr. komendantūra iškilmingai mini kareivio Pr. Eimučio 19 metų mirties sukaktuves.

Jeigu šiandien galime džiaugtis savo 20-ties laisvės ir nepriklausomybės metų laimėjimais visose srityse, tai šis džiaugsmas turi būti pagrįstas nuoširdžia padėka mūsų Nepriklausomybės kovų kariams, kurie savo krauju, darbu ir pasiaukojimu yra atvadavę mūsų Tėvynės žemės plotus. Tie žuvę ar dar gyvi kovų dalyviai yra įrašę į mūsų istorijos lapus daug kilnių narsumo, pasiaukojimo ir drąsumo pavyzdžių, kurie iškelia lietuvių dvasios vertybes ir turi didžiulės auklėjančios reikšmės.

Kauno m. ir apskr. komendantūros kareivis Pr. Eimutis, garbingai žuvęs eidamas sargybinio pareigas, yra įamžinęs kilnų lietuvių kareivio pavyzdį. Tai yra pavyzdys ne tik kariams, bet ir visiems lietuviams, dirbantiems savo tautos laisvei ir gerovei.

Žūtibūtnių kovų metu su išorės ir vidaus priešais Pr. Eimutis, atsisveikinęs su savo miela motute, broliu ir seserimis, 1919 m. sausio 15 d. iškeliavo iš gimtojo kaimo ir atvykęs į Kauną stojo savanoriu į Kauno karo komendantūrą. Čia jis pasiryžo tarnauti Tėvynei, paaukodamas jai savo žydinčios jaunystės jėgas, energiją, savo iedalus, jaunuoliškos sielos svajones. Sumanumu ir žvalumu atkreipęs savo viršininkų dėmesį, buvo paskirtas į mokomąją komandą. Tačiau neilgai joje buvo.

Kuriant nepriklausomą Lietuvos valstybę, pradėjo lankytis Santarvės misijos. Pirmiausia į Lietuvą atvyko 1919 m. kovo 15 d. Amerikos Jungtinių Valstybių maitinimo komisija, kuri apsislojo „Metropolio“ viešbutyje. Tai komisijai saugoti buvo pastatyta sargyba iš Kauno komendantūros mokomosios komandos kareivių. Amerikos maitinimo komisija buvo atvykusi iširti naujai atsistatančios Lietuvos ekonominę būklę ir suteikti jai reikalingos pagalbos. Okupantams — vokiečiams ši komisija buvo lyg krislas akyje, todėl ir stengėsi kuo greičiausiai ja nusikratyti. Kovo 18 d. apie 15 val. prie „Metropolio“ artinosi įniršusių ginkluotų vokiečių būrys. Tą dieną prie „Metropolio“ durų sargyboje stovėjo Kauno komendantūros mokomosios komandos kareiviai Pr. Eimutis ir Juozas Stramaitis. Sargybiniai nepabūgo ginkluotos priešų minios ir neleido vokiečių kareiviams įeiti į vidų. Tada vokiečių savanorių bataliono 3 kuopos viršila Hans Sass'as paleido du revolverio šūvius į sargybinį Pr. Eimutį, kuris vietoje krito negyvas. Tik peržengę garbingo sargybinio lavoną vokiečių kareiviai galėjo įsiveržti į vidų. Tačiau laimei tuo laiku Amerikos maitinimo komisijos narių „Metropolio“ nebuvo. Tos komisijos dalyvis Jungtinių Amerikos Valstybių kongreso narys John Hollister praėjusiais metais parašė lietuviui Esiūnui, gyvenančiam Vašingtone, laišką, kuris buvo atspausdintas vietos lietuvių laikraštyje „Amerika“. Tame laiške John Hollister, prisimindamas savo ir plk. Ross misiją Lietuvoje, aprašo sunkią to laiko kovojančios Lietuvos būklę ir Pr. Eimučio žuvimą. Tarp kitko jis rašo: „Aš visuomet nuoširdžiai apgailėstausiu to naršaus kareivio mirtį mūsų sargyboje“.

Pr. Eimutis yra viena pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės kovų vidaus fronto aukų. Jo garbinga ir kilni mirtis sujauddino ne tik lietuvius, bet ir svetimuosius. Garbingai žuvęs Pr. Eimutis paliko ne tik kariams, bet

Valstybės dramos režisieriaus B. Dauguviečio 30 m. scenos darbo sukaktis

Lietuvos visuomenei gerai žinomas meno srityje Valstybės Teatro dramos režisierius B. Dauguvietis minėjo savo 30 metų scenos darbo sukaktuves. B. Dauguvietis šia sukaktuvių proga buvo tinkamai pagerbtas ir kaimynų latvių, nes į šias Dauguviečio sukaktuves iš Rygos atvažiavo į Kauną latvių rašytojas Adolfas Erssas ir Rygos nacionalinio teatro dramaturgas Voldeparas Zonbergas.

B. Dauguvietis savo sceninį darbą pradėjo 1908 m. ir 1923-24 m. žiemos sezono metu buvo pakviestas į mūsų dramą. Pirmoji jo premjera — dvišypis Hauptmanno „Hanėlės“ ir Meterlinko „Nekviestosios viešnios“ spektaklis buvo 1924 m. vasario 6 d. (Antroji buvo tų pačių metų vasario 15 d. Maironio „Kęstučio mirtis“). Ligi tos

B. Dauguvietis

Dauguviečio premjeros mūsų teatras vaidino (nuo jo pradžios — 1920 metų) 26 veikalus. Nuo 1920 m. ligi šios dienos mūsų dramos teatras jau vaidino iš viso 152 veikalus. Dauguvietis yra režisavęs Kauno dramoje iš viso 76 veikalus.

Be šių 76 vaidinimų Kaune, B. Dauguvietis režisavo dar 13 veikalų Šiaulių, Klaipėdos teatre, kuriame 14 mėnesių dirbo nuolat, o paskui režisuodavo važinėdamas iš Kauno. Tuo būdu iš viso B. Dauguvietis per 14 jo darbo metų mūsų dramos teatre režisavo 89 veikalus. Jo surežisuotus (Kaune) veikalus ligi šiol mūsų teatras vaidino iš viso 1045 kartus; iš jų savųjų autorių parašytus veikalus 494 kartus ir svetimųjų — 551 kartą. Iš tų 76 jo režisuotų veikalų gauname: 40 dramų, 23 komedijas ir 13 pjesių.

B. Dauguvietis yra gerai žinomas ir kariams, nes kiekvienais metais kariams rengiami specialūs seansai, kuriuos režisuoja p. Dauguvietis. Kiek džiaugsmo sukėlė visuomenėje p. Dauguviečio vadovaujama Valstybės Teatro dramos trupė, kai 1930 Vytauto Didžiojo metais pasirodė gilioje Lietuvos provincijoje. Jie parodė Lietuvos meno pajėgas ne tik plačiajai visuomenei, bet turėjo progos pasižiūrėti ir provincijos kariuomenės įguly kariai. Tad tenka džiaugtis, kad ir šiais metais Valstybės Teatras rengiasi su savo vaidinimais aplankyti Lietuvos provinciją.

B. Dauguviečiui tenka palinkėti dar ilgai dirbti šioje meno srityje.

S. N.

ir visiems lietuviams krauju parašytą testamentą, patvirtintą savo mirties antspaudu. Tas testamentas yra trumpas, bet labai turiningas ir reikšmingas, būtent: su meile ir pasiaukojimu atlikime savo pareigas ir būkime vieningi ir drausmingi.

Z. Gerulaitis

NAUSIEJI NUVYRAI

Pirmas įpuolė į lenkų apkasus

Ats. viršila Stasys Vaitkus gimė 1900 m. balandžio 7 d. Amerikoje. 1912 m. su tėvais grįžo Lietuvon į Tauragės apskr., Skaudvilės valsč., Tysaičių kaimą. Paklaustas apie Nepriklausomybės kovas, kuriose jam teko dalyvauti, štai ką papasakojo:

1919 m. vasario 12 d. su broliu Bronium stojom savanoriais į Žemaičių batalioną Tauragėje. Bataliono vadu buvo kpt. Bagdonas. Tauragėje radom apie 50 vyrų, kurių dalis buvę vokiečių kariai. Drabužius nešiojom savo. Kepurės buvo vokiškos, pilkos medžiagos, tik su geltonu lietuvišku lankečiu. Tauragės Naumiestyje atsirado plėšikų. Užsilikę vokiečiai naikino valstybės turtą, degindami miškus ir kt. Todėl policijai į pagalbą buvau išsiųstas ir aš. 1919 m. apie balandžio m. vėl grįžau į Tauragę.

Vokiečiams išeinant iš Tauragės Majorato dvaro, mūsiškių būrys nuvyko užimti tą vietą, kad vokiečiai nesunaikintų palikto turto. Pajūrės stoty buvo vokiečių spartakų. Aš su kitu sargybinu Bagucku stovėjom ant plento prie dvaro sargyboje. Anksti rytą švintant Tauragės—Tilžės plentu važiavo į dvarą 2 vokiečių spartakininkai — vachmistras ir puskarininkis, ginkluoti parabeliais, ir puolė mus nuginkluoti, pasityčiodami, kad mes neturėjom teisės ten stovėti. Mes jų grasinimų nepaisydami, atstatėm šautuvus ir vokiečių važiuoti toliau neleidom. Vokiečiai grįžo atgal.

1919 m. rudenį įsigalėjus bermontininkams, iš Tauragės komendantūra persikėlė į Šilalės miestelį. Už Šilalės apie 30 km buvo Skaudvilės miestelis, kuriame buvo apie 50 ginkluotų vokiečių. Jie turėjo ir naudojo telefono linijas. Vieną kartą buvo išrikiuota visa komendantūra, apie 100 vyrų, ir atėjęs komendantas paklausė, kurie norėtų eiti į Skaudvilę ir nuginkluoti bermontininkus. Norinčių atsirado apie 30 vyrų, jų tarpe ir aš.

Apsiginklavę išvykom. Pakeliui beidami nukapojom telefono linijas, kad vokiečiai negalėtų greitai iššaukti pagalbos, nes už Skaudvilės apie 10 km esančiam dvare buvo jų raitininkų eskadronas. Pasiekę Skaudvilės miestelį, apsupome tuos namus, kuriuose buvo vokiečiai. Visu smarkumu pradėjome pro langus į vidų mėtyti granatas. Bermontininkų tarpe kilo panika. Būdami visai ramūs, nežinojo, kas

11 pėst. Vilniaus pulko virš. St. Vaitkus

atsitiko. Vokiečiai-bermontininkai pasidavė. Paėmėm 3 gurguoles su arkliais, telefono centralinę, keletą kulkosvaidžių, apie 30 šautuvų ir daug šovinių.

Turėjom žinių, kad už Skaudvilės nuginklavimą žadėjo mūsiškiams atkeršyti. Nuo to laiko visada būdėdavome. Aš buvau paskirtas sargybos viršininku. Vieną kartą apie 3 km nuo Skaudvilės budėjau su 15 vyrų. Išaušus grįžom iš sargybos. Vos įėjęs į bendrabutį, išgirdau bombosvaidžio šūvį. Sviedinys sprogo prie bendrabučio. Tuo momentu vienas griebiau kulkosvaidį ir per tvėnkinį pribėgau prie kapinių mūrinės sienos. Atsukęs kulkosvaidį, pradėjau priešą vaišinti šūviais. Vėliau mūsiškių atbėgo daugiau. Vienas priešą sviedinys krito prie mano kulkosvaidžio, sužeisdamas mano dešinę koją. Nors ir sužeistas buvau, bet nuo kulkosvaidžio neatsitraukiau tol, kol vokiečius nuvijom. Koją išsigydžiau pas privatinį felčerį.

1920 m. balandžio 20 d. buvau perkeltas į Kauno miesto komendantūros mokomąją kuopą. Mokoje kuopoje buvau tik ligi liepos 12 d., nes mūsų mokojoji kuopa buvo perkelta į ką tik naujai susikūrusią Vilniaus komendantūrą. O tuo laiku Vilniaus komendantūrai buvo įsakyta vykti į Vilnių. Kartu su mūsų komendantūra traukiniu vyko ir kiti daliniai.

Liepos 14 d. už Vievio apie 9 km mūsų traukinys, kuris kartu vežėsi ir kelis šarvuotus automobilius, sustojo. Tuojuo išsiuntė pėsčių žvalgybą tikrinti toliau einančio geležinkelio bėgių, o šonuose jojo raiti. Vos tik išėjo žvalgyba, iš kairės pusės pakalnėj nuo miško mūsų traukinį puolė lenkai. Puolė net 3 kartus, prisartinę prie mūsiškių tik per 200 metrų. Prisiartinę taip arti prie mūsų, lenkai pradėjo landžioti per geležinkelio tiltą. Norėjo mūsiškius iš užpakalio pulti. Mes pro tiltą lėndančius lenkus pastebėjom. Pradėjom vaišinti granatomis. Kurie buvo perlindę (apie 30 lenkų), paėmėm į nelaisvę. Susitvarkę mūsų šarvuotieji automobiliai paleido smarkią ugnį. Lenkų puolimą atrėmėm. Sumažėjus lenkų ugniai, pastebėjau paupiais traukiančius lenkus. Tuojuo pranešiau Vilniaus karo komendantui kpt. Kurkauskui ir ltn. Jurgelevičiui. Įsakė rengtis atakon. Mūsiškiai smarkiai puolė lenkus. Lenkai išsigandę metė visus ginklus ir pasidavė. Po kautynių per naktį čia išstovėję, išvykome į Lentvaravos stotį. Liepos 16 d. pėsti su dai-nomis išvykome į Vilnių.

Pasiekę Vilnių, apsistojom prie Gedimino kalno buvusiose kareivinėse. Gedimino kalne plevėsavo bolševikų vėliava. Po kai kurio laiko nuėmėme bolševikų vėliavą, o įkėlėm savo lietuviškąją. Išstatėm sargybas su 2 sunk. kulkosvaidžiais. Aš buvau paskirtas sargybos viršininku. Būdamas Vilniuje, baigiau mokomąją kuopą ir buvau pakeltas į jaun. puskarininkio lapsnį.

Grįžus iš Vilniaus į Kauną, susidarė 11 pėstininkų Vilniaus pulkas. Pulkas stovėjo Panemunėje. 1921 m. pulkas persikėlė į Alytų, ir aš buvau paskir-

tas į 4 kuopą. Čia pakaitomis stovėjome prie neitralės zonos.

1923 m. 4 kuopa stovėjo Leipalingyje. Kuopos vadu buvo kpt. Puzinas. Kovo 13 d. buvau nuvykęs į užtvarą. Iš Kalvių sargybos pranešė, kad Ivoškų km. link pasirodė lenkų partizanai. Gavau įsakymą vykti į Kalvių sargybą iširti vietos padėtį ir rytojaus dieną apie 10 val. pranešti kuopai. Aš iš vakaro išstaciau sargybas. Anksti rytą, pasikvietęs dar 3 draugus, išėjom tikrinti Ivoškų km. Patikrinę lenkų neradom. Grįžtant mums atgal į Kalvių km., šaulys Burba, gyv. Kalvių km., pranešė, kad Ivoškų km. yra lenkų partizanų, kurie jį buvo sulaukę, bet jis paspruko. Mes tuojau užlėkėme ant kalnelio ir sugulėme iškastame apkase. Kad priešas nepastebėtų, užsimaskavome samanomis. Neilgai trukus pastebėjome vilnin išsiptylusius ir skubančius Kalvių km. link. apie 100 lenkų partizanų. Prisileidę arti 200 metrų, paleidome smarkią ugnį. Lenkai, būdami ant lygumos, tuojau visi prigulė prie žemės ir slinko pirmyn į mus, mėtydami granatas. Prisiartinę prie mūsų tik per 50 metrų, pradėjo rėkti: „Raitininkai, užimkit tiltą!“ Mes už kalniuko lenkų raitininkų nematėm. Aš tuo momentu savo kareiviams įsakiau užimti poziciją už tilto. Pasikėlus mum dviem, iš kairiojo sparno 6 lenkų raitininkai puolė mus kardais, o mes juos durtuvais. Lenkai spruko atgal per upę. Bėgantiems atgal lenkams nušovėm vieną arklį. Mes tuojau pat ant tilto padarėme užtvarą, supintą iš spygliuotų vielų, o patys prisitaisę už akmeninio tilto vaišino me lenkus šūviais. Kautynės tęsėsi 3 val. Išgirdome lenkų trimitą. Žinodami jų signalizaciją trauktis, kliūtis nuvertę, vijos mės šaudydami. Bėgdami paliko 8 nukautus, 14 sužeistų, 2 automatiškus šautuvus ir daug šovinių.

Kovo 23 d.ėjome galutinai išvyti lenkų partizanų iš Varviškės, Buigidos ir Šventijauskio km. Varviškėse buvo lenkų partizanų štabas. Man teko vykti į Varviškės. Buvau Varviškės būrelio žvalgybos viršininku. Teko eiti nakties metu per miškus, aplenkiant lenkų Igurko sargybas. Prisiartinę prie Varviškės, susitikom su lenkų partizanų žvalgyba. Teko gerokai susišaudyti. Sargyba išlakstė, palikdama 2 nukautus, o mes kelionę tęsėme toliau. Priėjus mums prie Varviškės, matėme kaip lenkų partizanai bėgiojo į apkasus. Subėgę į apkasus, tuojau paleido smarkią kulkosvaizdžių ir šautuvų ugnį. Mes pasiryžom lenkus iš apkasų iškelti. Tuo momentu aš ir ltn. Beras, ltn. Steponavičius ir Netėra Viktoras iš Gerdašių km. puolėme į lenkų partizanų apkasus. Prie apkasų kartu su manim bėgusių ltn. Berą nukovė. Aš pirmas išokau į lenkų partizanų apkasus. Pradėjome kautis durtuvais. Apkase lenkas šovė į mane, bet nepataikė. Aš lenkui riktelėjau: „mesk šautuvą“, o lenkas mano žodžius man kartoja. Prisitaikęs momentą, smogiau durtuvu ir lenkas nugriuvo. Kitam lenkui ltn. Steponavičius taip smarkiai smogė šautuvu į galvą, jog nulūžo buožė. Atsigręžęs pamačiau nuostabų reginį: tuo momentu, kada ltn. Steponavičius kirto lenką, kitas lenkas iš užpakalio durtuvu puolė jį. Staiga šokau ir kitą lenką nukoviau. Lenkai išsigandę atsišaudydami pradėjo bėgti iš apkasų. Šiose kautynėse dalyvavo bataliono vadas mjr. Apulskis, kuris buvo sužeistas į koją. Už šias kautynes esu apdovanotas Vyčio kryžiumi, — baigė pasakoti savo Nepriklausomybės kovų atsiminimus ats. viršila Stasys Vaitkus.

Pristatant St. Vaitkų apdovanoti Vyčio kryžiu-

TRUMPAI IR AIŠKIAI

Tik vienybėje galybė

Ši nuo seno įvairiais prilyginimais nuolatos kartojama tiesa, atrodo, dar kartą prisiminti ir pergaltoti — būtų lyg ir bereikalinga. Tačiau šiandien, būdami akivaizdoje didžiausių pasaulinio masto įvykių, didžiausių netikėtumų ir vien brutalia jėga paremtos teisės, visi giliausiai ir vieningai dar kartą turėtume įsisąmoninti, kad ir šiuo didžiausio netikėtumo metu — vienas dalykas, vis dėlto, yra tikriausias, tai tas, kad tik vienybėje galybė.

Pradedant mažiausiąja organizacija bei bendruomene — šeima ir baigiant net valstybių grupėmis, vieningas gyvenimas, darbas ir visokiš veikimas turi lemiančios reikšmės. Tik vieningumo stokos dėka, tik įsigalėjus visokiam „susiskaldymui bei smulkėjančiam, siauram pasiskirstymui, kaip šeimoje, organizacijoje, valstybėje, taip ir apskritai valstybių bei tautų gyvenime kyla nesantaika, netvarka, noras visus tikslus siekti vien tik jėgos pagelba. Tik tokiomis aplinkybėmis vieningai nusiteikęs užpuolikas yra labai galingas ir nevieningoje aplinkumoje drąsiai, sėkmingai vykdo savo puolimo planą.

Daugelis istorijos pavyzdžių jau seniai įrodė, kad tik vieninga, rimtai pasirengusi ir pasiryžusi tauta, tik tokių tautų sutartinai veikianti grupė gali drąsiai sustabdyti besiplečiančią vieningos tautos užpuolikas galybę. Šio akivaizdoje visa tai turėtų kuo greičiausiai įsisąmoninti kiekvienas lietuvis, visa mūsų tauta. Tik vieninga, stipri, planingai pasirengusi, užgrūdinta ir pakankamai ginkluota Lietuvos kariuomenė ir visa lietuvių tauta, be jokio abejojimo, tikrai apgins savo laisvą, nepriklausomą gyvenimą, būdama reikšminga talkininkė visuotinąjį saugumą saugojančių ir besirengiančių ginti tautų ir valstybių bendruomenėje.

Kad tautos vienybėje kaupiasi didi, sunkiai palaužiama galybė, — rodo ir priešingųjų, agresingų tautų pastangos pirmiau savo numatyta auką įvairiausiai būdais nusilpninti iš vidaus, pakirsti jos vieningumą, suskaldyti priešingomis grupėmis, kad kiek vėliau lengvai ją sudorotų. Tokiu atveju įvairūs priekabingi grasinimai, fantastingiausių gandų bei demagoginių kiršinančių žinių skleidimas — visiškai suprantami prieš metodai silpninti tą vienybės galybę, pamažu užnuodindami puolamojo krašto žmonių sąmonę mintimi, kad prieš užpuoliką spirtis neįmanoma, kad jis daug galingesnis, vieningesnis, kad gynimasis reikėtų tik beprasmingai kraujo praliejimą. Be to, dar būtina pabrėžiama, kad gintis nesiryžta, kad karo nenori visa tauta, o į jį veda tik valdžios žmonės, tautos vyrai, kariuomenės vadovybė. Kokįs vaikiškai juokingas pastarasis teigimas, žinant, kad ir besirengiančios pulti tautos vadai dar daugiau stengiasi uždegti masėse grobimo ir neapykantos aištras kuo sėkmingesniai lemiančiam puolimui. O tuo tarpu norima įtikinti užpuolamos tautos visuomenę, kad pastarojo krašto vyriausybė šaukti tautą prie ginklo — vien tik gynimosi tikslu — neturinti teisės, kad masės to nenori... Štai kur ir iškyla puolancio ir besirengiančio krašto bei tautos galybės vyraujas pasireiškimas, kurs ir nulemia tautų bei valstybių likimą.

Ta pati istorija rodo, kad nors ir žymiai mažesnės tautos vieningos, žūtbūtinis gynimasis galutiniam laimėjimui prieš užpuoliką turi daug pirmenybių, nekaltant jau vien apie moralinę daugumos paramą, kuri yra užpulato pusėje. Jausmas iki paskutiniųjų ginti savo kraštą, savo gimtąją žemę yra daug galingesnis, už tik iki tam tikro laipsnio pakankamai galingą puolanciojo ryžtumą pradžioje, kuris, atvirkščiai gynimusi, vis dėlto toliau progresyviai mažėja. Šį dalyką turi nuolatos atsiminti visu ryžtumu besirengianti gintis lietuvių tauta.

V. S.

mi, apdovanojimo lape šiaip apie jį buvo rašoma: „11 pėst. Vilniaus pulko 4 kuopos jaun. pusk. Stasys Vaitkus 1923 m. kovo 23 d. puldamas lenkų įsistiprinimus ties Varviškės km., nežūrint smarkios priešininko ugnies, pirmas įsiveržė į lenkų apkasus ir juos naikindamas davė pavyzdį kitiems. Kada buvo nukautas ltn. Bėras, j. pusk. Vaitkus smarkioje kautynių ugnyje išnešė jo lavoną ir perdavė sanitarams“.

Juožas Prėskienis

Kietu šaltumu dvelkia erdvi salė. Žalsvomis togomis apsilvė su paragrafų praplikintomis galvomis, negirdimai šnekasi įstatymų žinovai. Visa viltis!.. Visas išganymas...

— Išganymas?... Ir Kristus išganymą žadėjo... Žadėjo, ant medžio leidęs iškryžiuoti savo rankas. Šaltas, ramus ir nepermaldaujamo teisėjo žvilgsniu skverbiasi į pačią širdį. Ne. Kristus neatleis. Gal žmonės?.. Tie žmonės, kurie sėdės už šito žalia gelumbe aptraukto stalo. Už jo atleidimas ar pasmerkimas?!.. Kristus?.. Ne!.. Jo žvilgsnis taiko į pat širdį, į minčių giliausius užkampius ir liudytojų jam nereikia...

Šaltas šiurpas eina į pat plaukų viršūnes, akys pačios bėga nuo kryžiaus ir vėl grįžta. Nei maldos, nei susikaupimo — vien baimė, šalta, gerklę smaugianti baimė. Jaučia kaip išdžiūvo burna ir kvapo, rodos, nėra. Greičiau, kad bent greičiau kas nors kalbėtų, kaltintų, nuteistų, bet dabar ta tylą... Ji smaugia... Šalto aštraus plieno durtuvai iš abiejų pusių grasomai baugina, kaip tikrai neklystantieji ir nemeluojantieji liudytojai.

— Ne, nežiūrėti į Kristų. Nukreipti akis nuo durtuvų. Ieškoti vilties žalsvomis togomis apsirengusiuose. O jei ir jie, įstatymuose besiknisdami, nerado žodžių įtikinti tų, kurie sėdės už žalio stalo? Įstatymai! Kietas ir nepermaldaujamas sprendimas!

Širdy dar neužgesusios sąžinės balsą tarytum kūju kala ir, rodosi, girdi pulsuojančią kraują kartojant tą patį:

— Išdavikas! Juda! Tėvynės išgama!

Karšta ugnies srove nuplikina skambutis.

— Stot! Teismas eina!

Susikaupę teisėjai užima vietas. Teismas pradėjo nagrinėti bylą. Ant žalio stalo, kurio rimtį saugo kryžius ir viršuje kabantis Vytis, ištiesiami Tėvynės išdaviko — šnipo darbai.

Eil. Banys linksmi nusiteikęs skubėjo iš rajono. Šlapias sniegas lipdė akis, sėdo ant drabužių, drėkino skruostus, kuriuose švitėjo džiaugsmas vykstant Kalėdų atostogų. Kūčios — džiaugsmo šventė, jei visa šeima susėda už bendro stalo ir motinos drebančia ranka palaiminta plotkelė apkeliauja visus.

Autobusų stoty didžiausia kamšatis. Artėjančios šventės sutraukė čia visus, kad į visas puses juos išskirstytų urzgiančios mašinos ir pasodintų savo gimtoji pastogėję prie bendro Kūčių stalo. Kasų langeliai apgulti, ilgos eilės nutysę per visą stotį, visų veiduose nekantravimas, laukimas... Pagaliau reikalingas popierėlis kišenėje.

Pakelėse švysteli kilometriniai stulpai, šmeželiuoja medžiai ir prožektorijų šviesoje švituoja didelės snieguolės, kurios pasiekę žemę pranyksta ir dingsta skystame purve.

— Tamsta, rodos, iš Galinių?..

Banys pažvelgė į klausiančiojo pusę.

— Nepažįsti. Kaimynai esame! Bet kodėl gi, tamsta, taip vėlai vyksti?..

— Karys išvyksta tada, kai gauna leidimą.

— Žinau. Juk ir aš tame pačiame pulke tarnavau.

Ta pati dalis jungia karius, nors vienas jų ir seniai jau būtų iš jos išėjęs, o kalbų jiems niekuomet netruks ir jokių paslapčių tada, rodos, nėra.

Autobusas smigo į naktį, stenėdamas rangėsi į kalną, urgzdamas leidosi pakalnėn, o vėjas didžiules snaiges ir vandens lašus taškė į langus. Kiekvienoj sustojimo vietoj išlipdavo vienas ar keli keleiviai ir pagaliau savo valsčiaus miestelį Banys su kalbiu bendrakeleiviu pasiekė nejučiomis. Autobusas sustojo ir Banys išlipo. Stiprus vėjas smogė į veidą sniegą ir lietų; visur buvo šlapia ir klampu.

— Palaukit, man turi būti atsiųsti arkliai, pavėžinsiu.

— Dėkui, kareivio kojos žygin pripratę.

— Juk pakeliui. O toks oras! Ir batus paliksi purve! Matot, ir arkliai yra. Eime!

Nepažįstamasis neleides pagalvoti, paėmė už rankos ir nusivedė prie vežimo. Kelias netolimas — 7 kilometrai, bet oras, iš tikrųjų, biaurus, pašalo nėra — purvynas. Eiti, kad ir kareiviui, ne taip jau lengva. Pagaliau ir namuose greičiau bus.

— Taigi, sakykit, kodėl niekas nepasitiko jūsų?

— Atostogų gavau tik šventėm. Nežinojau anksčiau — nieko neparąšiau.

— Ar daug paleido?

— Iš mūsų kuopos apie dvidešimt.

— Mūsų laikais tiek neleisdavo. Gal būt, tik jūsų kuopa tokia laiminga?

— O ne, ir kitose tas pats.

— Tai, sakot, 5-toje tarnaujat? Ir aš kaip tik 5 kuopoj buvau. Ar vis dar kuopos vadu kapitonas Rangelis?

— Ne, tokio pulke nėra. Mūsų kuopos vadas kapitonas Juodis.

— Šitaip? O koki kiti karininkai?

— Yra leitenantas Obelis ir šiemet atvyko naujas jaun. leitenantas Virkus.

— Man būnant kariuomenėj karininkų mažiau buvo. Ar dabar visose kuopos po tiek pat?

— Būna mažiau ir daugiau.

— Na taip, dabar, mat, kitokių ginklų yra. Žinoma, jei koki 6 oerlikonai, tai reikia karininkų daugiau.

— Ne šeši, bet...

— O, jau ir privažiavom. Na, ten už medžių mano ūkis. Ką gi, susitiksim per Kalėdas? Patinka man kariuomenė ir kareiviai. Tiesa, jums dar keturi kilometrai. Pavežėk, Jonai!

— Dėkui, aš jau pareisiu.

— Na, nebijokit, arkliai visą laiką stovėjo be darbo, kiek čia truks. Jūs greičiau Kūčiom namie būsit. Na, tai iki pasimatymo! Antrą dieną būsit?

— Dėkui, būsiu!

Vežėjas sukirto arkliams ir tamsa prarijo gerą ir malonų bendrakeivį. Banys persėdo pas vežėją.

— Kaimynas, beveik, o net ir pavardės nežinau jūsų šeimnininko.

— Andrius Saveika.

— Gerą šeimnininką turit.

— Sunku žinot. Namie nebūna. Vazinėja ir važinėja.

— Kas gi ūkį žiūri.

— Brolis yra — šeimnininkauja, o jis trankosi.

Besišnekučiuodami greitai pasiekė Galinių vienkiumius.

Antrą dieną Kalėdų Banys miestelyje sutiko Saveiką. Pakvietė į restoraną. Nuėjo. Atskiram mažam kambarėly. Už sienos užė išilinksmiusiųjų balsai.

— Vadinasi, tamsta, prieš N. Metus ir vėl išvyksti į dalį?

— Reikia.

— Žinoma, kariuomenėj drausmė... O aš kartais pasigailiu, kad nieko prisiminimui iš kariuomenės neparsinėšiau, jokios fotografijos. Malonu kai kada būtų pasižiūrėti. Norėjau paprašyti, gal gi pats galėtum kokių nors turėti.

— Galėčiau, tik ne...

— Pinigų neturi? Nebijok, tamsta, aš užmokėsiu.

— Nežinau kokių norite.

— O, vis tiek, kad tik dabartinių laikų būtų. Man patinka fotografijos kur su ginklais. Norėčiau su karininkais gauti, pažiūrėčiau ar daug pažįstamų pasiliko.

— Kodėl gi pirmiau nepaėmėt?

— Turiu kelias, bet daugiau pinigų nebuvo...

Banio galva pamažu svaigo. Girdėjo, kad Saveika kalbėjo apie pinigus. Nemažai parodė, sakė, kad jų galima turėti kiek tik nori, tik reikia mokėti gyventi. Paskui vėl Saveika pavėžino iki namų, pats — ne bernas.

Laikas surijo atostogas ir Banys jau su motinos dovana rengėsi iš namų. Tėvas nuvežė į miestelį. Autobusų sustojimo vietoj Banys ir vėl sutiko Saveiką.

— Tai jau išvažiuojat?

— Išvažiuoju.

— O aš va į turgų atvažiavau, ėjau pro šalį... Gal pasišildyt užeisim? Dar pora valandų laiko.

— Tai sakykit, kaip ten su tom fotografijom? — užklausė Saveika po pirmo stiklelio.

— Fotografijom?...

— Nagi žadėjot man atminimui paieškot.

— Kad...

— Nenuskriausiu. Va penki litai, o jei daugiau išleisi, atiduosiu, kaimynai esam.

— Aš nežinau, kada aš jums galėsiu atsiųsti.

— Nesiųskit, neverta! Atvažiuosiu kada nors — reikalų turiu, atsiimsiu.

— Tai kokių gi, nežinau...

— Žiūrėkit kur su oerlikonais — aš jų dar nemačiau, na, jei kur su tanku, gal, iš manevrų turit, gal kur vienu karininkų rasit...

Prabėgo keli mėnesiai. Vieną dieną Banys gavo laišką.

„Tesėkit pažadą! Šį penktadienį atvykstu. Išėikit į miestą. Būsiu „Žvaigždės“ restorane“.

Jūsų kaimynas.

— Penktadienį? Juk tai šiandien!

Viršilos išleistas su asmens ženklų Banys skubėjo į nurodytą vietą. Jį pasitiko Saveika. Nežymiai apsidai-

ré ir įsivedė į apytamsį kambarėlį. Banys perdavė gerą punda fotografijų.

— Čia daugiau nei už...

— Duokit, pažiūrėsime ar jos įdomios?

Greitai paėmė ir pradėjo sklaidyti.

— Aa!... Hm... Gerai. Labai... Tai, sakai, daugiau atsiėjo?

— Daugiau! Mokėjau šešis litus. Dar norėjau prašyt paskolint tabakui pora litų... Atiduosiu sugrįžęs...

— Prašau, nežus...

Paskui ilgai Saveika kalbėjo Baniui apie pinigus, kad jų galima daug uždirbti. Jam reikia žinių kiek kariuoniu pulke, jis, mat, nori susitart pristatinėti pieną, bulves, mėsą... Nežino ar apsimokėtų, o uždurbis gali būti geras. Ir Baniui gali tekti koks šimtelis, pagaliau, po karinės tarnybos paimtų pas save padėjėju, juk namuose vis tiek jis negyvensias — vietos per maža. Tiesa, jau tu, kur davė, ir skola nelaikys, dar tiek pat prideda.

Banį viliojo pinigai, gera tarnyba ateity, svaigino alkoholis. Jis kažin ką rašė ant popieriaus lapo, paskui tą popierių paėmė Saveika...

Už savaitės Saveika vėl išsišaukė Banį į miestą. Banys suprato Saveikos darbą, bet jau turėjo jam tarnaut, nes tas pagrasino jį išduoti už pirmas duotas žinias, kurias Banys buvo davęs.

Bėgo laikas. Dažnai atvykdavo Saveika. Banys įteikdavo jam kažin kokius popierius, o jo kišenėje atsidurdavo keli litai.

Nuėjo upėmis įžas. Saulės atokaitoje sužydo žibuoklės, susprogo verbos. Velykos artėjo, nešdamos rūpestį kariuonėms: kas raičios margučius rajonu, o kas gimtajame kaime Velykas švęs?

Banys Velykų atostogų išvyko su visais.

Ankstų rytą visais keliais skuba žmonės į Prisikėlimo šventę. — Velykų varpai atgaivina širdis, sielas pakelia ir atitraukia nuo kasdieninių darbų.

Banys, išėjęs iš bažnyčios, sutiko Saveiką.

— Sveikas! Su Velykom!...

— Sveikas!

— Lauk manęs šiandien kryžkelėj prie raisto, ateisiu 9 val. vakare...

Velykų džiaugsmą Banio širdyje sudrumstė Saveikos sutikimas. Pikto nujautimo kirminas graužėsi kažin kur paširdyje. Seniai jau būtų viską metęs, bet Saveika jį, kaip musę, turėjo savo tinkle ir vis toliau grimste grimsdavo nusikaltiman. Dar neužmigusi sąžinė išmetinėjo tėvų šalies išdavikui, Judai už grašius parduodančiam gimtąją šalį.

— Pasisakyti, prisipažinti ir išduoti suvedžiotąją... Taip... o kas su manim?... Išvogta įsakymai... perduota sąrašai... daug, daug kas... Argi neįtaria manęs? Kuopos vadas prieš išvykstant atidžiai pažiūrėjo... nuo galvos iki kojų... išklausinėjo kur vykstu atostogų...

Nujautimas dulėjo krūtinėje ir nedavė ramybės.

— O gal gi nieko nežino? Būtų neleidę... Gal dar bus gerai... Baigsiu tarnybą, mesiu jį, nieko nedirbsiu su juo... Dabar negalima, išduos...

Naktis iš pradžių pamažu, paskui skubėdama uždengė visa. Rodyklės pamažu šliaužė... Laikrodis be paliovos tuksėjo:

— Pa-gaus!.. pa-gaus!.. pa-gaus!..

(Pabaiga kitame nr.)

J. Šukys

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Aviacijos pamoka

Pavasario saulutė švietė visu savo skaidrumu. Jos išsidriekę ilgieji spinduliai kėlė iš po žiemos miego apsnūdusius augalėlius ir puosė jų galvutes įvairiaspalviais margumynais. Kas tik gyvas sukruoto jaunuolio pavasario paveikti, ir džiaugėsi kaip tik kas mokėdamas.

Džiaugėsi pavasario gražumu ir jo malonumu ir mokyklos vaikai, kurie su savo mokytoja ekskursavo po mišką ir stebėjo gamtos kėlimąsi iš po žiemos miego. Jų linksmumui ir krykštavimui nematyt galo. Ir jie, kaip tos pirmosios plaštakės, skraidė nuo vieno augalėlio ar gėlės, prie kitos, pasigrožėdami jų spalvingumu, pasigardžiuodami skaniu kvapu. Ir kai miške maža beliko gėlelių, kurias nebūtų išglamonėję ir išbučiavę vaikai, mokytoja pasiūlė išeiti į miško vėjelę poilsui, kad paskiau per daug nuvargę nepareitų namo.

Maža teatsirado norinčių poilsio, ir tik keletą mergaičių sėdėjo prie mokytojos ir pynė vainikėlius. Visi kiti ir toliau krykštavo ir žaidė po gražiąją miško vėjelę.

Ir kai saulė skubindamosi aplankyti ir kitas pasaulio vietas, miško vėjelę apdengė medžių šešėliais, mokytoja pasiūlė vaikams eiti namo, nes jau buvo pietų metas. Tas vaikams, žinoma, nepatiko. Jie norėjo prisisiurbti pilnai su kaupu to pavasario džiaugsmo, nes ir mokslo metai jau baigėsi, kas rodė, kad daugiau ši pavasarį nebeteks su mokytoja ir draugais linksmi pasidžiaugti miško grožybėmis.

Tik štai, staiga visų vaikų akys nukrypo į viršų, kur jie pamatė skraidantį lėktuvą.

— O! Kaip būtų gera, kad lėktuvas čia nutūptų, — pareiškė savo norą vaikai. Aš dar nėsu jo matęs iš arti!..

— O gal ir nusileis!.. Žiūrėkit, jau žemiau nusileido... Jau suka ratą... Ai, jai... jai... kaip žemai... Koks didelis?...

Vaikai ėmė dar labiau džiaugtis negu miške pavasario gražumu ir rankų mosavimais sveikinti lakūnus. Kiekvienas iš jų dabar reiškė savo mintis balsiai ir šūkavo, lyg norėdami, kad jų balsus išgirstų padangių sparnuočiai.

Mokytoja, kiek aptilus vaikų rėkavimams, paaiškino, kad lakūnai negali čia nusileisti, nes viena, kad jam reikia patogių nutūpimui sąlygų — geros ir lygios aikštelės, o antra — lakūnams atliekant duotus viršininkų įsakymus, draudžiama nusileisti bet kurioj vietoj.

— Tai, kad anąmet, kai aš buvau pas dėdę Putriuose, tai nusileido lėktuvas ir mes jį apžiūrėjom iš arti, — pasididžiuodamas, kad jis jau lėktuvą yra matęs iš arti, ir net jį čiupinėjęs savo pirštais, — įsiterpė Kazėnų Juozukas.

Visų vaikų akys nukrypo į tą mažą didvyrį, nes jis apie tuos oro paukščius gali daug jiems ko papasakoti.

Oho! Jis lėktuvą ne tik iš arti matė, bet dar ir jo sparnus savo pirštais palietė... .

Mokytoja paaiškino, kad gal kas negero atsitiko lėktuvui, kad jis buvo priverstas nusileisti ant žemės. Lakūnams atsitinka daug nelaimių! Kad ir mūsų didžios ir brangios atminties didvyriams lakūnams Dariui ir Girėnui... . Juk ir jie žuvę tik dėl to, kad sugedo lėktuvas, o nusileidimui vieta buvo labai bloga — miškas... .

Vaikams Dariaus ir Girėno žygio priminimas padarė, matyt, gilaus išpūdzio, nes jie daugiau taip nebešūkavo ir nebereiškė noro, kad lėktuvas čia nusileistų. Jie akytes į viršų iškėlė lūpose maldavo Aukščiausiojo, kad lakūnams pavyktų nusukti ten, kur jie nori, ir kad jiems neatsitiktų kokia nelaimė... .

Krivickų Vytukas pirma pareiškęs norą, kad jie čia nukristų, dabar gailėjosi ištaręs tokius baisius žodžius, ir jautėsi esąs didelis didelis kaltininkas... .

Bet lėktuvas dar vis tebesukinėjo ratus ir skraidė labai žemai, lyg iš tikrųjų norėdamas nusileisti ir tam ieškodamas patogios vietos... .

Štai jau visai žemai, žemai nusileido ir vos tik nesiekė jo ratai žemės. Pakilo dar, sugrįžo ir... nusileido... .

Mokytojos šauksmas ir barimas, kad vaikai nebeįtų, nieko negelbėjo... . Jai ir pačiai neliko nieko daugiau daryti, kaip skubintis paskui vaikus, kad jie ko blogo ten nepadarytų... .

Kai mokytoja prisiartinė, tai jau buvo apspitę apie lakūnus ir akis išsproginę žiūrėjo tai į lėktuvą, tai į tuos drąsius vyrus, kurie ėmėsi nuo galvos šalną ir viršutinius lakūnų drabužius.

Pamatę mokytoją, abu lakūnai prisiartinė prie jos ir prisistatydino.

Pasirodo, kad lėktuvui atsitikusi maža nelaimė — sugedo motoro veikimas, ir jie buvo priversti čia nusileisti, nes iki aerodromo vis tiek nebebūtų pajėgę nusukti.

Apie lėktuvą greit prisirinko ir žmonių būrys.

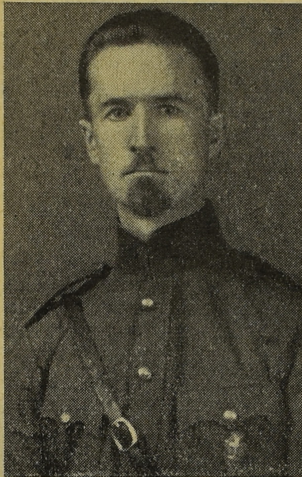
KA MOKSLEIVIAI TURI PASIŽADĖTI SAVO TAUTOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 20 METŲ PROGA. Tokį klausimą pateikė „Mokslo Dienos“ sausio mėn. numeryje savo skaitytojams. Į šį klausimą buvo gauta daug atsakymų, iš kurių gražiausias V. Simonaičio, Vilkaviškio valstybinės gimnazijos VIII klasės mokinio. Atsakymas toks: „Turime įsisąmoninti, kad naujosios kartos laukia du dideli uždaviniai: įsistiprinti pajūryje ir atvaduoti Vilnių“.

REFORMUOTA MOKYKLŲ RADIJO VALANDĖLĖ. Lig šiol mokyklų radijo valandėlės būdavo rengiamos šeštadieniais. Dabar tokios valandėlės bus kiekvieną ketvirtadienį 17 val. Kadangi per mėnesį vidutiniškai būna keturios radijo valandėlės, tai jos bus maždaug taip skirstomos. Pirmai valandėlei bus paskaita, kurią skaitys pedagogas. Valandėlė bus pajvairinama muzika. Antroje valandėleje bus populiarus koncertas su paaiškinimais. Trečiai valandėlei rengiamas radijo vaidinimas. Šį mėnesį bus vaidinama „Moksleiviai kovoje dėl nepriklausomybės“. Vaidinimai bus susieti su mokslo programa, kad derintųsi su moksleivių klasėse dirbamais darbais. Ketvirtoji valandėlė bus skiriama dailiosios literatūros interpretavimui.

Tėvynės mylėtojo mokytojo pavyzdys

Juozas Mulerskas

Sausio 18 d. Alytaus mieste mirė sirgdamas džiova pensininkas, šaulių ir Gynimo komiteto 1920 m. veikėjas, buvęs Lazdijų pradžios mokyklos mokytojas Juozas Mulerskas. Velionis gimė 1894 m. Bubelių km. Krasnovo val., Seinų ap. (lenkų okupuota). Iš mažų dienų Juozui teko augti ir mokytis Seinų mieste (jo tėvai čia turėjo namus), labai sulenkėjusių miesčionių tarpe, tačiau jis nepasidavė aplinkumos įtakai ir bendravo su lietuviais moksleiviais. Užėjus pasauliniam karui, su mokslu draugais atsidūrė Voronežo mieste, kur dirbo lietuvių pabėgėlių šelpimo komitete. 1918 m. su pirmomis inteligentų grupėmis Juozas grįžo į Tėvynę, kurią dar kaustė vokiečių okupacija, bet jau skleidėsi pirmieji laisvės žiedai — buvo leista organizuoti lietuvių pradžios mokyklas su dėstomąja gimtąja kalba. To darbo ėmėsi ir Juozas. Dirbo paties suorganizuotoje mokykloje.

Juozas Mulerskas

Atėjo 1918 m. ruduo, tvėrėsi atbūndančios Lietuvos įstaigos, darbo buvo daug, o žmonių, galinčių dirbti, mažai. Tada Juozas dar buvo pačiame žydėjime, kupinas energijos ir pasiryžimo, tat šalia mokytojo darbo dėjosi visur, kur tik reikėjo padėti.

1919 m., lenkams užėmus Seinus, apskrities įstaigos persikėlė į Lazdijus. Kaip vienas veiklesnių mokytojų, Juozas buvo apgyvendintas Lazdijuose, kur buvo partizanų ir šaulių organizavimo centras.

1920 m. lenkai vėl puolė Seinus ir visą kraštą. Reikėjo sukaupti visas krašto pajėgas priešui atremti. Buvo organizuojami partizanai, šauliai, Gynimo Komitetas, kurio tikslas buvo remti medžiagiškai krašto gynėjus. Šiame darbe jis nesigailėjo nei sveikatos, nei jėgų. Kiekvienu momentu pavojus gresė ir gyvybei, nes priešas buvo čia pat, o pakliuvusius veikėjus, ginkluotus jėgos organizatorius, priešas baudavo mirtimi. Gynimo Komitete Juozas ėjo sandėlio vedėjo pareigas. Daug kartų ir man teko aplankyti Juozą Gynimo Komiteto sandėlyje ir prašyti partizanams medžiaginės para-

Daug kam dar nebuvo matytas iš arti tas žmogaus rankomis valdomas paukštis, tad visi skubėjo jį pamatyti.

Kai buvo išstatyta šaulių sargyba priedėktuvo, ir pasiūstas seniūnas į pašta paduoti telegramą į Šiaulius, lakūnai mokytojos kviečiami nuėjo mokyklos link.

Vaikai tuo tarpu susispietė greit į krūvą ir nutarė pasiūsti mokyklos seniūną, kuris paprašytų mokytojos ir lakūnų, kad jiems būtų paaiškinta apie lėktuvų veikimą. Tai buvo nutarta žaibo greitumu, ir seniūnas su dviem palydovais, drąsesniais vaikais, pasileido su prašymu...

Rytojaus dieną ne tik mokyklos vaikų, bet ir pūgėlių prisirinko jau nuo ankščiausio ryto. Tur būt, nuo pirmo vieverselio pasirodymo. Jie dabar tik laukė, kada pasirodys lakūnai, nuves juos prie lėktuvo ir duos aviacijos pamoką...

Lakūnams aiškinant apie lėktuvų veikimą, skraidymą ir jų malonumus, visi vaikai sau nutarė būti tik lakūnais, padangių erdvė galiūnais...

Vyt. S. Kasnickas

mos, nes iš kitur mes beveik jokių lėšų nei maisto negaudevome. Duosnių dzūkų Gynimo Komiteto sandėlys buvo pripildytas maisto, tabako ir rūbų, kuriais Juozas mus apdovano-davo. Tais pačiais metais Juozas buvo išrinktas šaulių rinktinės (tada skyriaus) valdybos nariu.

Lenkų puldinėjimai Seinų krašte baigėsi tik 1923 m. pavasarį. Per visą tą laiką teko partizanams, o vėliau šauliams ir žymesnėms veikėjams budėti. Anų audringų naktų pasekmės pakirstas Juozo organizmas ėmė nykti ir pagaliau visai teko atsisakyti nuo pamėgto darbo ir persikelti į pušimis miškingą Alytaus miestą. Ir čia Juozas nenutraukė ryšio su šauliais ir Vilniui Vaduoti Sąjunga iki paskutinės minutės.

Alytaus kapinėse supiltas naujas kapas, kurį lankydami buvusieji Juozo auklėtiniai pasisėms drąsos žygiui, mokytojo nurodytu keliu į Gedimino pilį.

Jurgis Ramanaukas

GRAŽIOS STUDENTŲ SKAUTŲ IŠKILMĖS. Kovo 13 d. Vytauto Didžiojo Universiteto studentų skautų „Vyties“ korp. ir studenčių skaučių draugovė gražiai ir iškilmingai atšventė Lietuvos skautų patrono šv. Kazimiero dieną Kūno Kultūros Rūmose.

Iškilmėms prasidėjus, korporacijos „Vytis“ pirmininkas stud. Kairys į prezidiumą pakvietė Skautų Sąjungos šefo pavaduotoją Dr. Alekną, Karo Mokyklos viršininką brig. gen. Musteikį, prof. Končių, prof. Kolupailą, vyr. sktn. Palčiauską ir stud. draugovės draugininkę psk. Kuršaitę. Prezidiumui užėmus vietą, buvo įneštos abiejų korporacijų vėliavos. Korporacijos pirmininkui paaškinus, kaip kiekvienais metais Vyt. Didžiojo Universiteto studentų skautų ir skaučių korporacijos švenčia savo patrono sukaktuves, pabrėžė, kad šios sukaktuves šiais metais dar iškilmingesnės, nes Skautų šefo pavaduotojas šiais metais atšventė 65 metų amžiaus sukaktuves. Korporacijos pirmininkui baigus žodį, buvo pagiedotas Tautos himnas. Po to, buvo paskaitytas Skautų Sąjungos šefo Valstybės Prezidento A. Smetonos aktas, kuriuo 6 „Vyties“ korporacijos skautai pakelti į paskaitininkų laipsnį. Čia Dr. Alekna jiems užrišo raudonus paskaitininkų kaklaraiščius ir tuo pat metu pakeltieji davė iškilmingą įžodį.

Be to, dar buvo perskaityti aktai, pagal kuriuos prof. Končius kviečiamas korporacijos globėju, o prof. Kolupaila garbės nariu. Abiem profesoriams įteiktos korporacijos spalvos.

Po oficialios dalies prof. Končius laikė įdomų skautišką pašnekesį, kuriame vaizdžiai apibūdino teigiamas skautų organizacijos puses, pareikšdamas, kad skautizmas jaunuoli turi lydėti ne tik gimnazijoje ir aukštojoje mokykloje, bet visą gyvenimą. Baigdamas savo įdomų pašnekesį, nuosirdžiai dėkojo už jam suteiktą garbę, pasirenkant korporacijos globėju. Toliau tęsėsi įdomi skautiškų dalykų programa, kuria gausiai susirinkusi publika buvo labai patenkinta. Iškilmės su įdomia programa užsitęsiosios per 3 val. buvo baigtos sugiedojus „Gaudeamus“ ir linksmoje nuotaikoje visi išsiskirstė.

S. N.

ĮVYKIS PRIE ADMINISTRACIJOS LINIJOS. Kovo 11 d. apie 5 val. ryto ties administracijos linija Alytaus apskr. ties Trasnykų kaimu pasigirdo šaudymas. Nuvykę į tą pusę mūsų pasienio policininkai pamatė besislapstantį už krūmo žmogų. Policininkui sušukus „stok“, atsakymo vietoje buvo paleistas į jį šūvis. Po perspėjamo šūvio mūsų policininkas paleido kelis šūvius į krūmą. Besislapstęs buvo sužeistas, kuris pasirodė esąs lenkų KOP dalies kareivis. Sužeistasis netrukus mirė. Jis kovo 12 d. pėduotas lenkų sargybiniams, pravedus apie tai kvotą. Paaiškėjo, kad lenkų kareivis buvo sužeistas mūsų pusėje apie 17 m nuo administracijos linijos ir kad prieš sužeidimą tikrai iš jo šautuvo buvo paleistas šūvis.

Kovo 14 d. vakare, Lietuvos pasiuntinys Taline perdavė Lenkijos pasiuntiniui Lietuvos vyriausybės pasiūlymą Lenkijos vyriausybei paskirti abiejų pusių įgaliotinius, kurių uždavinys būtų: 1) išaiškinti kovo 11 d. incidentą ir 2) pradėti derybas tikslu nustatyti bendru sutarimu priemones, kurios leistų užkirsti kelią ir sureguliuoti incidentus Lietuvių lenkų administracijos linijoje.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PREL. A. DAMBRAUSKO - ADOMO JAKŠTO MINĖJIMAS P.L.P. KARO MOKYKLOJE. Kovo 12 d. P.L.P. Karo Mokykloje buvo prel. A. Dambrausko - Ad. Jakšto minėjimas. Minėjimas atsilankė mokyklos viršininkas brig. gen. K. Musteikis, poetas prof. kun. M. Vaitkus, Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininkas plk. Šarauškas, daug kitų Karo Mokyklos karininkų ir jų svečių ir kariūnai bei aspirantai. Minėjimą pradėjo Karo Mokyklos viršininkas, primindamas, kad visų didžiųjų vyrų darbai ir jų nuopelnai labiau pastebimi ir įvertinami tik jiems mirus. Po to A. Dambrausko atminimas pagerbtas atsistojimu ir susikaupimu, Karo Mokyklos kapelai griežiant Šopeno maršą. Prof. kun. M. Vaitkus, turėjęs progos nuo pat 1907 metų beveik gyventi su prel. A. Dambrausku, papasakojo apie tą didžiąją asmenybę ir jo gyvenimą. Kar. P. Rutkauskas skaitė referatą apie prel. A. Dambrausko gyvenimą. Vėliau — asp. Kriaučiūno smuiko solo, akompanuojant Alg. Šimkui, — A. Dambrausko mėgtoji šumano muzika. Asp. Medelis padeklamavo A. Dambrausko Klaipėdos kraštui skirtą kantatą „Mažajai Lietuvai“. Kar. j. p. Sviederskas — solo A. Jakšto (muz. Naujailio) „Giesmė į Mariją“ (akompanavo asp. A. Šimkus). Asp. K. Ulvydas pranešė apie A. Jakšto tautinę ir kultūrinę veiklą. Toliau kar. P. Rutkauskos melodeklamacija — A. Jakšto „Nepriklausomai Lietuvai“ (akompanimentas A. Šimkaus). Asp. Ed. Budreika padeklamavo A. Jakšto eilėraštį „Laimė“. Asp. Žalys skaitė referatą apie A. Dambrausko - A. Jakšto poeziją ir asp. Kazys Zupka padeklamavo A. Jakšto eilėraštį „Lopšinė“. Minėjimais baigtas Tautos himnu. **J. Zonyš**

ATSISVEIKINIMO SPEKTAKLIAI KAUNO ĮGULOS KARIAMS. Kovo 20, 21, 22 ir 23 d. d. Valstybės Teatre išvykstantiems į atsargą Kauno įgulos kariams rengiami nemokamai atsisveikinimo spektakliai. Bus vaidinamas Petro Vaičiūno veikalas „Naujieji žmonės“ ir Jurgio Karnavičiaus lietuviška opera „Gražina“. Kad kariai geriau suprastų rengiamų spektaklių turinį ir idėją, atspausdinti P. Vaičiūno „Naujųjų žmonių“ konspektai ir kartu su bilietais nemokamai bus išdalyti kariams, o operos „Gražinos“ turinys ir idėja iš anksto bus išaiškinta.

Be rengiamų spektaklių, šio šaukimo kariams jau anksčiau buvo rodoma Z. Čiurlionienės drama „Aušros sūnūs“.

1 GUSARŲ PULKO KARIAI STENGIASI PATEKTI Į GINKLŲ FONDO AUKOTOJŲ EILES. Šiuo laiku išgirsti, kad kokia organizacija, mokykla ar paskiras asmuo ką nors paaukojo Ginklų Fondui, jau nebe naujiena. Aukotojų skaičius diena po dienos vis didėja. Kariai iš savo kuklių gaunamų algų aukoja kiek kas išgali, kitas net ir visą savo mėnesinį atlyginimą. Paskausiai technikos eskadrono kariai Ginklų Fondui paaukojo 86 litus ir 33 centus, iš kurių: j. psk. T. Dągis, j. psk. V. Skardžius, gr. P. Žulonas, gr. J. Pabedinskas, gr. A. Jurkevičius ir gr. A. Tumulionis aukėjo viso mėnesio algas, o visi kiti po dalį algos.

Taip pat 2 eskadrono grandinis V. Ignatavičius 5 litus, mokojojo eskadrono jaun. kareivis Nekrošius 5 litus, o kiti po 1 litą.

Aukojusiems pulko vadas pareiškė padėką ir pinigai per pulko štabą įnešti Ginklų Fondui. **A. G-nius**

SEREDŽIAUS ĮGULOS. Švietimo vadovo rūpesčiu kovo 6 d. kariams teko pamatyti gražią pramogą: atvažiuavo Valskybės Teatro artistų grupė, kuri atliko „Lietuviško šiupinio“ programą. Šiupinys pradėtas humoristišku aptarimu apie šiupinį. Po to B. Dvarionas akordeonu solo pagriežė kelis dalykėlius. Nuskambėjus akordeono garsams, solistė Zaniauskaitė ir Mažrimaitė padainavo solo ir duetą. P. Gruodis paskaitė savo poemą „Lietuva žygiuoja“ ir fragmentą iš savo baigiamos spaudai ruošti knygos. Meniškas deklamavimas ir skaitymas kariams darė didelį įspūdį. Pabaigoj suvaidinta linksma komedija: „Peraugusio mokinio egzaminai“. Nepastebimai greitai prabėgo dvi valandos malonios pramogos.

Gr. A. Titlius

SEREDŽIAUS ĮGULOJE STEIGIAMAS KARIŲ CHORAS. Iki šiol Seredžiaus įguloje dar nebuvo karių choro, kuris pasirodytų pramogose ir bažnyčioje. Dabar orkestro kapelmeisterio Gaverdausko iniciatyva organizuojamas choras. Kadangi į chorą stoja ir likt. puskarininkų, todėl manoma, kad choras bus stiprus. **Gr. A. Titlius**

ATSISVEIKINO SU KARIUOMENE PAVYZDINGAS KARYS. Kovo 1 d. su kariuomene atsisveikino kavalerijos štabo likt. viršila Antanas Kiulkaitis, dėl nesveikatos paleistas į dimisiją.

Viršila A. Kiulkaitis yra kilęs iš Raseinių apskr., Raudonės kaimo, iš mažžemių ūkininkų šeimos. Baigęs žem. žemės ūkio mokyklą ir 4 kl. suaugusiųjų gimnazijoje. Karinė tarnybą jis pradėjo 1924 m. gruodžio 1 d., pirmiausia tarnaudamas ulonuose, vėliau atskirajame kavalerijos mokomajame eskadrono (prie kavalerijos brigados štabo), 1 gusarų D. L. Etm. Kunig. J. Radvilos pulke ir nuo 1935 m. rugsėjo mėn. — Kavalerijos Štabe, eidamas viršilos pareigas.

Virš. A. Kiulkaitis

Per visą savo tarnybą viršila Kiulkaitis pasižymėjo dideliu savo tarnybos pareigoms atsidavimu, sąžiningumu bei drausmingumu. Jis buvo visad taktiškas, energingas, mėgstas tvarką, savo pareigas ir gabus karys. Kaip tikras karys, jis visad buvo linksmas, draugiškas, solidarus. Jis buvo artimas ir kultūros veiklai: buvo nuolatiniu ir aktingu pulko vaidybas bei choro ratelių nariu; nuolat išsirašydavo įvairios spaudos ir t.t. Be to, jis, kaip nuolat savo akiratį plečias žmogus, yra perskaitęs visas gusarų pulko bibliotekos knygas ir įsigijęs net gana vertingą savo biblioteką. Už nuopelnus virš. Kiulkaitis yra apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės ir D. L. K. Gedimino ordino III laipsnio medaliais, o be to, iš savo viršininkų nemaža yra gavęs viešųjų pagyrimų bei piniginių dovanų.

Tenka pažymėti, kad virš. Kiulkaitis, kaip susipratęs ir nuoširdžiai savo kraštą mylįs žmogus, dar prieš kariuomenę savo valsčiuje buvo pačiu pirmuoju ir amžiumi pačiu jauniausiu Raudonių šaulių būrio šauliu. Į tą būrį jis buvo įstojęs net su savo šautuvu, už 150 markių iš vokiečių jo paties nupirktu, kurį, išvykdamas kariuomenėn, minimam šaulių būriui visai padovanojo.

1 gusarų D. L. Etm. Kunig. J. Radvilos pulko bei Kavalerijos Štabo likt. viršilos, puskarininkiai bei civ. tarnautojai, įvertindami viršilos Kiulkaičio visus nuopelnus, gusarų puskarininkų ramovėje suruošė jam nuoširdžias išleistuves ir pagal savo tradiciją jam įteikė su atitinkamais užrašais dovaną, kurią, vaišių metu pasakydamas reikšmingus žodžius, jam įteikė puskarininkų ramovės valdybos pirmininkas kpt. Kiesylis. Po to iš abiejų pusių dar buvo pasikeista draugiškomis kalbomis ir išleidžiamojo garbei užtraukta keletas poligoną, žygius ir bendrai pulko gyvenimą liečiančių dainų.

Išvykdamas iš kariuomenės, žadėjo vėl įstoti į šaulių organizaciją ir be to, imtis pavyzdingo žemės ūkio kultūros kėlimo darbo. Atsisveikindamas viršila Kiulkaitis iš savo karinės pašalpos Ginklų Fondui paskyrė 50 lt. **Vyt.**

Saugokimės šnipų!

JONAVOS IGULA. Igulos sanitarijos puskarininkis Andr. Lipeika yra gabus savamokslis menininkas. Šiomis dienomis jis baigė dekoruoti kareivinių salę. Salės sienose išpiešta keletas paveikslų, k. t.: karininko Juozapavičiaus žuvinimas, Klaipėdos švyturys, Gedimino kalnas, Laisvės stovyla ir kt. Pažymėtina, kad menininkas „ikvėpimo“ ieškojo „Kario“ puslapiuose — gana vykusiai sumontuodamas įvairius vaizdus. Išpuoštoje salėje įrengta smėlio dėžė ir ginklų kampelis. Kareivius labai domina įvairių valstybių šovinių pavyzdžiai. Ginklų kampeliui lankytojų niekuomet netrūksta.

Kareiviai yra labai susidomėję naujaisiais mūsų rašytojų kūriniais. 1937 metų literatūros laureatų kūriniai graibstytieji graibstomi. Nemažiau skaitomi ir kiti naujieji Lietuvos rašytojų kūriniai. Vkl.

INŽINIERIJOS BATALIONAS. Likstiniai puskarininkiai atliko daug šaudymo pratimų iš šautuvų ir pistoletų. Geriausiai iki šiol pasirodė viršila Giedraitis. Pažymėtina, kad bataliono liktinių tarpe viršila Giedraitis jau nuo seniau gero šaulio vardo neišleidžia.

Batalione atliekas karinę prievolę gabus menininkas j. k. Manomaitis sukomponavo technikos dalių atsargon išvykstantiems kariams vinjetę. Girdėti, kad j. k. Manomaičiui pavesta sukomponuoti ir kavalerijos dalių kariams vinjetę.

M-as

3 ARTILERIJOS PULKO liktiniai puskarininkiai savo ramovėje kovo 12 d. suruošė kuklias išleistuves ilgai tarnavusiam pulke ir dabar paleidžiamam atsargon liktiniui puskarininkui Aleksui Dvarvidžiui. Buvo pasakyta išleidžiamajam nuoširdžių ir jautrių kalbų.

Likt. pusk. Dvarvidis gimęs 1904 m. balandžio 8 d. Raseinių apskr. Kelmės miestelyje. Į kariuomenę atvyko 1925 m. lapkričio 1 d. Pulke baigė mokomąją komandą pažymiu „Gerai“. Pulke tarnavo liktiniu apie 12 metų. Per tą laiką ėjo įvairias pareigas: nerikiuotėje ir rikiuotėje. Pusk. Dvarvidis buvo gero būdo, nuolaidus, su visais liktiniais geriausiai sugyveno. Buvo didelis šachmatų mėgėjas ir vienas stipriausių šachmatininkų pulko liktinių puskarininkų tarpe. Yra apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu. P. S.

MATĖME LIETUVIŠKĄ FILMĄ. Kovo 9 d. Šiauliu iguloje buvo pademonstruota (atsiūsta iš Kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus) švietimo Ministerijos kultūrinė filmas „Lietuva“. Čia kareiviai pamatė daug gražių ir pasakiškų savojo krašto vaizdų, savąjį pajūrį ir, apylamai, iš mūsų Lietuvos kultūrinės ir ekonominės veiklos darbų.

Idomiausia filmo vieta buvo iš mūsų pačių karių gyvenimo. Tai mūsų karo lauko mokykla — poligonas. Čia vaizdžiai parodė dienos darbą ir po sunkaus darbo — poilsį bei laisvo laiko sunaudojimą. Filma kareiviai labai patenkinti. Ši filma kovo mėn. rodoma visose kariuomenės įgulose.

— vi —

5 PĖST. PULKAS. Kovo 13 d. 5 p. pulko kariai Valsybės radiofone įvykdė kariuomenės pusvalandį.

Vaidelis „Svečiuose pas draugą“ parašytas to paties pulko j. puskarininkio Kukulio. Režisavo Valstybės Teatro dramos artistas Čaikauskas. Vaidino ponios: Petkevičienė, Jovaišienė ir kar. kand. Kaulinis. Meniškąją dalį atliko muzikantų komand. auklėtinis Ribokas su akordeonu.

Nors laiko pasirengti buvo ir permaža, bet vaidinimas atliktas gana vykusiai. Kariuomenės pusvalandį vedė mjr. Požėla. Pusk. Br. Čibinskas

5 p. pulko kariai ir kiti kariuom. radijo pusvalandžio dalyviai, III. 13 vaidinę radijo vaizd. „Svečiuose pas draugą“.

III PĖST. DIVIZIJOS ŠTABO RYŠIŲ KUOPA. Šiomis dienomis buvo suregistruoti šachmatininkai, kurių susirado apie 30%. Ateityje bus mėginama žaisti ne tik savo tarpe, bet ir su kitomis kariuomenės dalimis. Šachmatininkai dideliu entuziazmu ėmėsi darbo.

Jaunų kareivių iniciatyva kuopoj suorganizuotas stygu orkestras, kuris po keliolikos intensyvių repetacijų savo gražia muzika pavairins karinį gyvenimą.

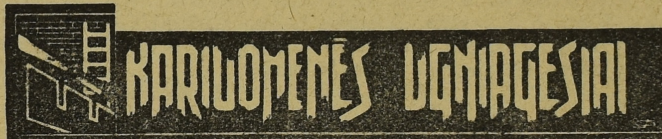
Kuopoj neseniai įvestas laikraščių santraukos skaitymas. Sekmadieniais ir šventadieniais įvairias aktualijas skaito likt. puskarininkiai. Le Tros

P. L. P. KARO MOKYKLA. Kovo 4 d. P.L.P. Karo Mokyklos jojykoje buvo kariūnų raitųjų rungtynės. Programoje buvo: 1. Arklių įtraukimas. 2. Pristatymas. 3. Kariūnų raitųjų užjojimas (Kategorija švarumon. Kliūčių 8 — nuo 09 iki 1,15 m, plotis iki 2 m. Baražo metu kliūtys teisėjų nuožiūra didintos). 4. Kariūnų raitininkų ir artilerininkų voltžiruotė. Rungtynėse dalyvavo 18 kariūnų. Persirungime (baraže) I, II ir III laimėjimo vietoms nustatyti dalyvavo 5 kariūnai. I vietą laimėjo kar. j. p. A. Ragauskas arklių „Pernasas“, II v. — kar. j. p. Alf Žvinklys kumele „Pažanga“ ir III v. — kar. j. p. Jančys kumele „Gysla“. Voltžiruotėje geriausią išspūdį padarė kar. j. p. Jurcys. Karo Mokyklos viršininkas brig. gen. K. Musteikis trumpai nusakė raitijos reikšmę šių dienų kariuomenės gyvenime ir laimėjusiems tris pirmąsias vietas įteikė ženklelius (juosteles: I vietai — geltoną, II v. — žalią, III v. — raudoną).

Kovo 6 d. Karo Mokykloje buvo kariūnų šachmatininkų žaibo turnyras. Dalyvavo net 16 geresniųjų atskirų kuopų šachmatininkų. I vietą laimėjo asp. Strabulis, II ir III vietą pasidalijo asp. Žalys ir asp. Ivanauskas, IV v. — kar. pusk. H. Stepaitis ir V asp. Grigaitis. Meisteris asp. Vaitonis dėl laiko stokos turnyro nebaigė (sužaidė vos kelias partijas).

J. Zonys

STUD. SKAUTAI KARO MOKYKLOJE. Kovo 6 d. ats. karininkų būrelis iniciatyva stud. skautų korp. „Vytis“ surengė ekskursiją į P.L.P. Karo Mokyklą, kurioje daug korporantų tarnavo, o keletas tarnauja šiuo metu. Ekskursijoje dalyvavo ir kelios studentės skautės. Pasikvietę pažįstamus kariūnus ir aspirantus, studentai pasigerėjo pavasarėjančiu mokyklos rajonu ir praleidė kariūnų tarpe keletą malonių valandų, grįžo į miestą ryždamiesi tokių ekskursijų rengti ir daugiau — ne tik į Karo Mokyklą, bet ir į kitas kariuomenės dalis. S. T.

TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

(tęsinys)

Vandens tiekimo būdas kiekvienu atveju nurodomas komandos viršininkui, kuris atsižvelgia į gaisro aplinkybes.

Paprastai rankinis siurblys statomas netoli gaisravietės, vanduo vežamas statinėmis. Statines turi ugniagesių komandos, be to, kai kur miesteliuose veža vandenį ir patys gyventojai. Jei netoli gaisravietės yra upė, tvenkinys ar kitas tinkamas vandens šaltinis, tai siurblys (rankinis ar motorinis) statomas prie jo. Motorinį siurblių galima statyti ir toliau nuo gaisravietės, 200—300 m atstume.

Statant kelius siurblius, reikia vengti statyti juos perdaug arti kitas kito, kad nesusidurtų privažiuojančios statinės.

Statant siurblių prie upės ar kito vandens šaltinio, reikia išlyginti siurblių padėtį po jo ar po jo ratų akmenų ar lentų. Neleistina statyti siurblyninkų šlapioje ir klampioje vietoje, jei bent gaisro pradžioje, pačiam ikarštyje. Gaisravietėje visada galima surasti visokių lentgalių ir nunešti jas prie siurblio, padėti po kojų. Reikia saugoti ugniagesių kojas ir jų sveikatą.

Siurblyninkai pumpuoja vandenį, laikydami 40—50 siurbvimų tempo (per 1 minutę). Pergreitas pumpavimas nuvargina siurblyninkus. Prie mūsų rankinių siurblių tenka statyti 6—12 siurblyninkų. Jei trūksta siurblyninkų antrajai pamainai, tai prie darbo tenka pritraukti kitus kareivius ar gyventojus.

Jei komandoje ar iguloje yra keli siurbliai, tai kada bus naudinga, esant gaisrui toliau nuo vandens šaltinio, statyti vieną siurblių prie upės ir varyti vandenį (atsukus švirkšči) į statinę, pastatytą arčiau gaisravietės. Iš jos gali imti vandenį 1 ar 2 kiti siurbliai ir varyti toliau.

Jei komandoje yra tik vienas siurblys ir trūksta statinių ir žarnų, tai galima organizuoti gyvąją žmonių grandinę nuo

statinės, pastatytos prie siurblio, iki artimiausio vandens šaltinio. Vandens kibirus paduoda suaugusieji žmonės, o gražinti kibirus prie šaltinio gali ir vaikai.

Jei vanduo upėje, ežere ar tvenkinyje nešvarus ir prie kranto negilus, tai verta uždėti ant siurbiamosios žarnos koštuvą pintinę (geriausia iš anksto parūpinti tinkamesnę, kibiro pavidale). Siurbiamosios žarnos koštuvus turi būti panertas vandenyje nemažiau kaip per 10 cm nuo vandens paviršiaus. Jei vandens šaltinis gilus, tai prie siurbiamosios žarnos pririšama kartis ir plūdės; nuleisti koštuvą iki dugno nereikia, kad neįtrauktų į siurbiamąją žarną dumblo.

(B. d.)

ŠAULIŲ GYVENIMAS

ORGANIZUOJAMI ŠAULIAI ARTILERININKAI. Kovo 13 d. buvo Šiaulių miesto šaulių kuopos artilerininkų susirinkimas. Kuopos vadas pranešė, kad kuopoj steigiamas š. artilerininkų būrys. Steigiamojo būrio tikslas išskirti š. artilerininkus iš kitų šaulių ir duoti jiems progos dirbti tik savo specialybėje. Pirmiausia numatoma kiek pakartoti teoretiskai artilerijos dalykus ir vėliau atlikti vieną kitą artilerijos pabūklų praktišką išvažiavimą į lauką, pravedant įvairius artilerijos kautynių veiksmus. Šiam reikalui pabūklų ir kitų reikalingų priemonių bus prašoma iš vietinės artilerijos dalies. Taip pat ir artilerininkų pratimams praversti lektorius.

Į būrį bus priimami tik ats. kariai artilerininkai. Pasirodo, kad tarp narių yra visokių reikalingų artilerijos tarnybai specialistų.

Benas Jablonskis

MARIJAMPOLĖ. Kovo 6 d. Kauno geležinkelininkų šaulių sporto klubo futbolo komanda viešėjo Marijampolėje ir apygardos stadione turėjo futbolo rungtynes su vietiniu „Šauliu“. Laimėjo „Šaulys“ 4:1 (2:1).

Kovo 11 d. prasidėjo tarpklubinis šachmatų turnyras, kuriame dalyvauja pėst. pulkas „Šaulys“, Darbo Rūmai ir cukraus fabrikas.

Kl. Rymantas

ŪKININKAI REMIA GINKLŲ FONDA. Kaišiadorys. Kovo 6 d. įvykęs ūkininkų banko susirinkimas iš gauto pelno paskyrė Ginklų Fondui — 25 lt., JŪR — 25 lt. ir vietos šaulių namų statybai — 43 lt. 20 centų.

R. Kasperavičius

SPORTAS

KARO MOKYKLA — KARO AVIACIJA 3:6. Kovo m. 6 d. karo aviacijos puskarininkių ramovėje buvo stalo teniso revanšo rungtynės tarp Karo Mokyklos ir karo aviacijos komandų. Revanšas pavyko — laimėjo karo aviacijos komanda 6:3. Pirmas rungtynes tarp šių komandų, kurios buvo š. m. vasario 13 d., laimėjo Karo Mokykla.

G.

LIETUVA NUGALĖJO ESTIJĄ 36:24 (14:9). Kovo 12 d. Lietuvos krepšinio rinktinė, dabartinis Europos meistris, Taline žaidė antrąsias tarpvalstybines rungtynes su Estija. Šios rungtynės Lietuvoje buvo laukiamos didžiausiu susidomėjimu ir laukusiųjų mūsų rinktinės vyrų neapvyly, nes jie nugalėjo Estiją 36:24 (14:9). Nemažesnis susidomėjimas šiomis rungtynėmis buvo ir Estijoje, nes į sporto salę prisirinko rekordinis žiūrovų skaičius. Be to, reikia pažymėti, kad žiūrovai tikėjosi saviškių pergalės. Rungtynių teisėjais buvo estas Zelenoj ir lietuvis Čerekas. Mūsų rinktinė pradėjo rungtynes šios sudėties: gynėjai — Jurgėla, Andriulis; puolėjai — Budriūnas, Baltrūnas ir Puzinauskas. Mūsų rinktinė pirmojo kėlinio pradžioje pasiekė 7—8 taškų skirtumą savo naudai ir visą laiką vedė žaidimą. Antrame kėlinyje mūsų šaukiai perėjo į gynimą, prieš kurį estai buvo bejėgiai, o mūsų šaukiai staigiais deriniais persvarą vis didino.

Pažvelgus į atskirus žaidikus tenka pabrėžti, kad visi gerai kovojo ir ypačiai buvo geros formos Budriūnas; jis įmetė 5 pilnus metimus ir 3 iš baudos, tad jis pelnė iš viso 13 taškų. Antras daugiausia paėmė taškų Puzinauskas, nors pir-

mam kėliny jis buvo perlėtas ir po 15 min. žaidimo buvo pakeistas Kriaučiūnu, bet po 2 min. jis pakeitė Andriulį, kuris už 4 baudas turėjo palikti aikštę. Antrojo kėlinio pradžioje aikštę paliko už 4 baudas Baltrūnas, kurio vieton įėjo Varioakojis.

KAUNAS—TARTAI 37:37 (18:16). Kovo 13 d. Tartuose buvo pirmosios tarpmiestinės krepšinio rungtynės Kaunas — Tartai, kurios baigėsi lygiomis 37:37 (18:16). Po laimėjimo Taline šioms rungtynėms pasibaigus lygiomis nereikia nusitebėti, nes Tartuose salė yra per daug maža (palyginti ją su Kauno yra beveik tik pusė). Esant ir tokioms sąlygoms, Kauno rinktinė visą laiką turėjo persvarą: pirmąjį kėlinį baigė 18:16 savo naudai ir tik antrojo kėlinio paskutinę minutę Tartu rinktinėi pasisekė išlyginti. Kaip Taline taip ir Tartuose ypačiai geroj formoj buvo Budriūnas, kuris per šias rungtynes įmetė daugiau kaip pusę krepšių (jis įmetė 19).

IŠ KAUNO KREPŠINIO PIRMENYBIŲ. Kauno krepšinio pirmenybės pradėtos praėjusių metų spalį 23 d. ir iki šio laiko jau gerokai pažengusios į pabaigą. Pirmenybės vykdomos vyrų L. klasės ir moterų L. klasės. Vyrų grupėje iki šiol be pralaimėjimo pirmoje vietoje stovi C JSO. Jų krepšinininkai daugumą sudaro ir Lietuvos rinktinėje. Moterų grupėje pirmąją be pralaimėjimo LFLS. Iš paskutinių pirmenybių rungtynių, buvusių kovo 9 d., vyrų grupėje, nors netikėtai, bet visai pelnytai Tauras nugalėjo „Aušrą“ 30:24 (17:10). Moterų grupėje po lygios kovos „Aušra“ nugalėjo kazimierietes 9:7 (4:5).

Kovo 11 d. pirmenybių rungtynėse vyrų grupėje po silpnos kovos iš abiejų pusių su protarpiniais ausrokių švystelėjimais „Aušra“ nugalėjo LGSF 21:17 (14:7). Moterų grupėje C JSO tik gerokai pakovojusi nugalėjo š. KJK 13:6 (9:4), nes jachtklubietės yra padariusios kai kurią pažangą.

ŽIEMOS FUTBOLU TAURĖS TURNYRO NUGALĖTOJAS LGSF. Kovo 13 d. Kaune, valstybiniam stadione, buvo žiemos futbolo taurės turnyro finalinės rungtynės tarp LFLS ir LGSF, kurias laimėjo LGSF, nugalėjęs LFLS 4:1 (2:0).

FUTBOLU SEZONAS PRADEDAMAS TRADICINIŲ ŽAIBO TURNYRŲ. Numatyta šių metų futbolo sezoną pradėti tradiciniu žaibo turnyru kovo 19 d. Komandos burtais suporuotos taip: 19 d. Makabi — Hapoel ir ŠMSK — Tauras, 20 d. LFLS — LGSF ir C JSO — ŠS Kovas, 24 d. pusfinaliniai ir 27 ar 29 d. finalas.

L. KLASĖS FUTBOLU PIRMENYBĖS PRASIDĖS BALANDŽIO 2 d. Paskutiniame Futbolo Komiteto posėdyje buvo priimtas II rato L. kl. pirmenybių tvarkaraštis. Pirmenybės pradedamos balandžio 2 d. ir baigiamos birželio 30 d. Pagal naująjį futbolo pirmenybių statutą nebus galima skirti pirmenybių rungtynių atidėti nei tvarkaraštį keisti.

KLAIPĖDOS KREPŠINIO PIRMENYBĖS eina prie pabaigos. Atiduota be kovos taškai KSS I ir VDG I komandoms, nes krepšinio sezonas jau baigiasi. Kovo 12 d. buvo įdomus susitikimas A klasėje tarp meisterio KSS I ir VDG I už III ratą. Abi komandos turėjo po laimėjimą. Dabar vėl laimėjo KSS I net 37:17. Pirmojoje KSS I su 20 taškų, o antroje vietoje yra VDG I su 18 taškų.

● Kovo 12 d. Klaipėdoje viešėjo „Olimpijos“ klubo boksininkai, kurie rungsi su „Atleto“ boksininkais. Latviai rungtynes pralaimėjo 10:6.

● Kovo 13 d. Klaipėdoje viešėjo pirmasis šiemetinis svečias iš užsienio — Latvijos futbolo meistris Olimpija. Rungtynės tarp abiejų meisterių baigėsi svečių laimėjimu 4:3. Puslaikis 3:1 Olimpijos naudai.

CJSO A KL. — KARO AVIACIJA 18:15 (10:5). Kovo 13 d. Kūno Kultūros Rūmuose buvo draugiškos krepšinio rungtynės tarp CJSO A kl. ir karo aviacijos komandų. Pirmame kėlinyje karo aviacijai nesisekė mėtyti ir blogai dengė, todėl ir pralaimėjo 10:5. Antro kėlinio pradžioje aviatoriai ne tik išlygino, bet ir vedė 11:10 (įmetė net 3 pilnus krepšius). Vėliau atleido ir CJSO vėl pralenkė. Karo aviacija rungtynes pralaimėjo 18:15.

G.

Skaitykim ir
platinkim
savo

KARĮ!

POLITIKOS APZVALGA

AUSTRIJA PRIJUNGTĄ PRIE VOKIETIJOS

Austrijos valstybė, kuri po Didžiojo karo pertvarkymų turėjo tik per 6.713.000 gyventojų, po š. m. kovo 11—13 d. įvykių nustojo gyvavusi kaip nepriklausoma valstybė. Ji liko prijungta prie Vokietijos ir vokiečių kariuomenė išgyviavo į Austriją.

Pirmiausia vokiečiai ultimatumu pareikalavo, kad atsistatdytų Austrijos Schuschniggo ministrų kabinetas ir būtų sudaryta nauja vyriausybė, kurios narius paskirtų Hitleris. Neįvykdžius reikalavimo, buvo grasinta išbraukti ir Austriją su vokiečių kariuomene. Tada Austrijos prezidentas Miklas išakė Schuschniggui nusilenkti jėgai. Schuschniggas atsistatydino ir naują Austrijos vyriausybę sudarė austrų nacionalsocialistas Seyss-Inquartas. Naujoji nacionalsocialistinė Austrijos vyriausybė kreipėsi į Vokietijos vyriausybę prašydama kuo greičiausiai atsiųsti vokiečių kariuomenės dalinių.

Senajai vyriausybei atsistatydinus, tuojau į aikštes pasipylė nacionalsocialistai. Užėmė viešąsias vietas, ištaigas ir iškėlė vėliavas su svastikomis. Iš gatvių buvo atsaukta austrų policija ir kariuomenė. Kovo 11 d. išgyviavo į Austriją pirmieji vokiečių kariuomenės daliniai. Austrų kariuomenei jau senosios vyriausybės buvo įsakyta nesipriešinti ir vengti kraujo praliejimo. Kovo 12 d. Austrijos sostinėje Vienoje nutūpė 350 vokiečių karo lėktuvų. Vienoje ir kitose Austrijos srityse vyksta senosios vyriausybės šalininkų suėmimai.

Kovo 12 d. 15,50 val. Vokietijos kancleris Hitleris prie Braunavo pėsčias perėjo Vokietijos-Austrijos sieną. Jį lydėjo vyriausios vokiečių kariuomenės vadovybės viršininkas gen. Keitelis ir kiti aukšti pareigūnai. Hitleriui įžengus į Austrijos teritoriją, jo gimtajame Braunavo mieste skambino visų bažnyčių varpai. Pirmiausia Hitleris aplankė savo tėvų kapą. Tą pat dieną apie 20 val. atvyko į Linzą ir iš čia pradėjo vykdyti Austrijos prijungimą prie Vokietijos.

Nuo kovo 13 d. vokiečių kariuomenė be perstojo žygiuoja į Vieną. Viršum miesto skraidė vokiečių bombonešiai. Tą pat dieną atsistatydino Austrijos prezidentas Miklas. Jo pareigas perėmė kancleris Seyss-Inquartas.

Naujoji Austrijos vyriausybė iškilmingai paskelbė Austrijos prisijungimą prie Vokietijos. Hitleris savo įsakyme paskelbė, kad nuo tos dienos Austrijos kariuomenė bus jo vadovybėje ir ji turės prisiekti jam. Vadovauti vokiečių kariuomenei Austrijoje pavedė pėstininkų generolui Bockui.

Kovo 14 d. Hitleris iš Linzo išvyko į Vieną. Vienoje buvo iškilmingai sutiktas. Tą pat dieną buvo prisaikdinta Hitleriui Vieno įgula. Taip pat tą dieną prisaikdintos ir kitos austrų įgulos.

Pranešama, kad Austrijos pasiuntinybės užsienyje likviduojamos ir visi reikalai perduodami Vokietijos pasiuntinybėms.

Kovo 14 d. Did. Britanijos žemųjų rūmų posėdyje ministras pirmininkas Chamberlainas padarė platų pranešimą dėl Austrijos. Savo pranešime griežtai pasmerkė Vokietiją. Po jo kalbėjo užsienių reikalų ministras Halifaxas, kurio kalba sutiko su ministro pirmininko pranešimu. Vėliau žemuosiuose rūmuose įvyko diskusijos dėl Austrijos įvykių. Tą pat dieną ministrą pirmininką Chamberlainą priėmė Anglijos karalius.

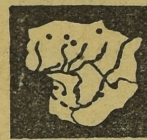
BRITAI IR PRANCŪZAI SUSIRŪPINĖ ČEKOSLOVAKIJOS IR KITŲ MAŽŪJŲ VALSTYBIŲ LIKIMU. Austrijos įvykiai sujaukino daugelį Europos valstybių. Didžioji Britanija ir Prancūzija susirūpino Čekoslovakijos ir kitų mažųjų valstybių likimu. Jeigu Vokietija suteiks patenkinančių garantijų, kad ji nelies Čekoslovakijos arba kurios kitos iš mažųjų valstybių Europoje, tai ją paliks ramybėje ir nieko nedarys Austrijos nepriklausomybei atnaujinti. Bet jeigu Vokietija to nepadarys, tai Did. Britanija pasiryžusi pradėti energiškesnę kampaniją Vokietijai visiškai izoliuoti. Did. Britanija ir Prancūzija ruošia labai griežtas notas, kurios bus įteiktos Berlyne. Šiose notose bus reikalaujama iš vokiečių garantijų taikai ateityje.

NAUJA PRANCŪZŲ VYRIAUSYBĖ. Socialistas Leonas Bliumas sudarė naują Prancūzijos vyriausybę. Jis bus

ne tik ministras pirmininkas, bet ir finansų ministras. Naujoje vyriausybėje dalyvauja 11 socialistų, 7 radikalai ir 1 kairiųjų respublikonų unijos.

TEISMO SPRENDIMAS MASKVOJE. Buvo teisiami žymūs Sovietų asmens, buvę liaudies komisarai (mūsiškai tariant — ministrai) ir kiti aukšti pareigūnai, kaltinami valstybės išdavimu ir šnipinėjimu svetimųjų naudai. Paskiausiai byla baigėsi ir vyriausiojo tribunolo karinė kolegija nuteisė Buchariną, Rikovą, Jagodą, Krestinski, Rozengolcą, Ivanovą, Černovą, Grinko, Zelenski, Ikramovą, Hodžajevą, Šaragovičių, Zubarevą, Bulanovą, Leviną, Kazakovą, Maksimovą-Dikovskį ir Kriučkovą mirties bausme — sušaudyti. Kitus kalėti.

ISPANIJOJE. Nacionalistų kariuomenės dalys po smarkių kautynių užėmė Belcītę ir kitas vyriausybinių iki šiol valdytas sritis. Smarkus nacionalistų puolimas Aragono fronte vykdomas toliau, 120 km pločio baru. Kai kuriose vietose vyriausybinkai buvo perėję į priešpuolimą ir paimtų belaisvių tarpe rado daug italų. Nacionalistai po paskutiniųjų puolimų esą paėmė 37 miestelius. Taip pat nacionalistai skelbia, kad jie paskandino vieną vyriausybinių kreiserių, o kitą smarkiai apgadino.

KAS NAUJA LIETUVOJE

MIN. STANIŠAUSKIS APIE SUSISIEKIMO PATOBULINIMUS. „Lietuvos Aido“ kovo 10 d. numerį paskelbtas pasikalbėjimas su min. Stanišauskiu apie mūsų susisiekimą. Iš jo sužinome, kad bus nupirkti du lėktuvai, kurie nuo 1939 metų skraidys Kauno — Klaipėdos — Palangos oro linijoje. Kovo 25 d. numatomas pradėti automatrisų susisiekimą su Klaipėda. Iš Kauno į Klaipėdą numatoma leisti autobusus. Apie 1940 metus susisiekimas bus taip ištobulėjęs, kad laikraščiai Lietuvos pakraščiuose bus gaunami tą patį vakarą.

KIEKVIENAS VALSČIUS KARIUOMENEI PO ŠAUTUVĄ. V. D. Universiteto stud. ats. karininkų korp., „Ramovė“ iškėlė mintį, kad šiemet per kariuomenės ir visuomenės šventę kiekvienas valsčius padovanotų kariuomenei bent po vieną šautuvą. Tikimasi, kad šis sumanymas bus mielai visų valsčių vienietų priimtas ir realizuotas.

ANGLAI IR OLANDAI Į NIDOS SKLANDYMO MOKYKLĄ. Nidos sklandymo mokykloje šiemet mokslas prasidės balandžio 9 d. Be kitų užsieniečių, Nidoje sklandymo mokysis anglų ir olandų jaunuoliai. Laikoma, kad Nidoje sklandymo mokslas esąs pigiausias iš viso pasaulio panašių mokyklų. Pav., Anglijoje A piloto laipsnį įgyti kainuoja 700 lt., tuo tarpu Nidoje tik apie 100 litų.

SUSTIPRINTA VETERINARIJOS PRIEŽIŪRA PASIENYJE. Gyvulių snukio ir nagų ligos tiek Vokietijoje tiek Lenkijoje nesustabdytos, jos ten plinta. Kad šios užkrečiamos ligos nepatektų į mūsų kraštą, veterinarijos departamentas minėtuose pasieniuose sustiprino veterinarinę priežiūrą, paskirdamas ten didesnę skaičių veterinarinių gydytojų ir felčerių.

„NERINGOS“ AVARIJOS BYLOJE jūrų teismo nutarimas jau paskelbtas. Iš jo paaiškėjo, kad avarija įvykusi dėl kapitono ir II šturmano kaltės. Kapitonas Bertinis suminė ir jam keliama byla dėl trijų žuvusių jūrininkų.

ISISTEIGĖ LIETUVIŲ - BRITŲ DRAUGIJA. Kovo 10 d. įvyko steigiamasis lietuvių-britų draugijos susirinkimas. Į valdybą išrinkti prof. Čepinskis, Gustainis, Kurkauskas, Barkauskas, plk. Jurgutis, Survila, Kajeckienė, Davis ir Dr. Kaškelis. Dalyvavęs Didžiosios Britanijos charge d'affaires Prestonas ta proga pasakytoje kalboje pareiškė džiaugsmą dėl lietuvių-britų draugijos įsikūrimo, linkėdamas jai pasisekimo.

MIN. TONKŪNAS APLANKĖ MODERNIŠKIAUSIĄ LIETUVOJE KAIMO PRADŽIOS MOKYKLĄ. Kovo 10 d. min. Tonkūnas buvo nuvykęs į Alytaus apskr. Kurnėnų pradžios mokyklą, kur ją apžiūrėjo. Tą mokyklą pastatė Amerikos lietuvis inž. Radžiukynas, įrengdamas moderniškiausius įrengimus bei priemones, k. a. centrinį šildymą, mokiniams dušą ir vonias, moderniškų suolus ir t. t.. Tai yra viena moderniausių kaimo pradžios mokyklų.

NAUJIEJI LEIDINIAI

V. Blasco-Ibanez, „RAŠYTOJO KELIONĖ APLINK PA-SAULĮ“. II tomas. Iš ispanų kalbos vertė Iz. Pajaujis. Išleido „Spaudos Fondas“. 408 psl. Kaina Lt. 4.—

Šiame tome garsusis ispanų rašytojas toliau aprašinėja matytus vaizdus ir išpūdžius iš savo kelionės aplink pasaulį. Aprašinėja savo keliones po slėpiningus egzotiškus kraštus, kurių aprašymas sukelia dar didesnę skaitytojo susidomėjimą, negu pirmajam tome aprašoma kelionė. Nesileisdamas labai į smulkmenas, rašytojas įdomiai parodo jo apkeliautų kraštų savotiškumus, charakteringus vaizdus, gyventojų papročius, miestus, gamtą.

Skaitytojui parodomas Azijos milžinas — Kinija. Daug smalsumo skaitytojui sukelia aprašomi Kinijos gyvenimo savotiškumai, garsioji 2400 km ilgio „Didžioji siena“ su 20.000 bokštų, skirianti Kiniją nuo pasaulio, atseit nuo totorių ir mandžūrų. Siena statyta prieš 2300 metų, ją per 8 metus dirbė keletas milijonų žmonių, iš kurių apie 400.000 žuvo. Rašytojas supažindina mus su Kinijos valdymo nenormalumais, valdžios silpnumo priežastimis ir t.t.

Toliau lyg kino filmoj prieš skaitytoją praslenka įdomūs ir charakteringi rytų ir pietų Azijos vaizdai: „Tolimųjų Rytų Londonas“ — turtingasis ir linksmas Šanghajus, Hong-Kongas, Kantonas, Makao su savo garsia lošimo įstaiga „Fan-Tan“, Filipinai ir kt. žemės pusiaujo salos, turtingoji Java, Singapuras, Mirmanija, — moterų rojus, kur jos paveržė vyrų teises, pareigas ir papročius; dramblių miestas — Rangūnas; 2400 metų senumo Šui-Dagono šventykla, pastatyta ant 3-jų Budos plaukų; džuto tėvynė ir gamykla — Bengalijs, Kalkūta, indusų laidojimo papročiai ir t.t.

Aplamai, knyga skaitoma labai įdomiai ir sunku nuo jos atsitraukti. Kariams rekomenduotina.

J. V-tis

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

L. p. k. J. Į Tamstos klausimus atsakome: 1) Liktinio puskarininkio kandidatas gali, žinoma, prašyti prikomandiruoti jį į kitą dalį susipažinti su kita ginklų rūšimi, bet abejojame, ar toksai prašymas būtų patenkintas, nes: viena, dalies vadas priima liktinio kandidatą tuo tikslu, kad iš jo parengtų gerą liktinį puskarininkį toje ginklo rūšyje, kurioje jis tarnauja, bet ne kitos ginklo rūšies specialistą, ir, antra, atskiros dalies vadas turi teisę komandiruoti atskirus karius tik iki 5 dienų, divizijos vadas — iki 10 dienų, kariuomenės vadas — iki 20 dienų, bet mokymo reikalais — iki metų („Karinės tarnybos įstatymo“ — Vyr. Žin. Nr. 561, eil. 3893, str. 64). Taigi, dalies vadas, nesant būtino reikalo, turėtų prašyti sutikimo komandiruoti tokį liktinio kandidatą ir tas tarpininkavimas turėtų pasiekti net kariuomenės vadą. Aiškus dalykas, kad dalies vadas tarpininkautų tik tuo atveju, jei jam kitos ginklo rūšies specialistas yra būtina reikalingas ir jei jis reikia turėti iš savo liktinių puskarininkių. 2) „Kariuomenės drausmės

Neseniai įsteigtas

Ekonominėje Karių Bendrovėje KARINIŲ LEIDINIŲ SKYRIUS

Kas dėl laiko trūkumo negalėtų jų įsigyti Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriuje, tas visus skyriaus leidinius gali gauti Ekonominėje Karių Bendrovėje, KAUNE, LAISVĖS ALĖJA 23.

Be to, čia galima išsirašyti karinius žurnalus „MŪSŲ ŽINYNĄ“ ir „KARĮ“

statuto“ nustatyta, kad grandiniai gali būti baudžiami lygiai taip, kaip ir eiliniai (str. 9), taigi, gali būti skiriami ir darbams. Taip pat gali būti skiriami ir kasdieniams kuopos darbams, neatsižvelgiant į tai, kad yra baigę mokomosios kuopos kursą, ir tuo labiau, jei kuris dėl nedrausmingumo yra pažemintas vietoje. 3) „Liktiniais puskarininkiams atlyginti įstatymo“ nustatyta, kad per visą tarnybos laiką jiems duodama visa tarnybinė danga, kaip tikrosios tarnybos kareiviams (str. 23), taigi duodama ir batai. O Intendantūros teikiamo turto lentelė (įsak. kar. 1936 m. Nr. 77, § 3) yra nustatyta, tarp kitko, batų ir puspadžių norma. Kaip bendra taisyklė, — valdiški puspadžiai kalami tik prie valdiškų batų, todėl prie nuosavų batų kalti negalima. Atrodo, jog negalima jų kalti ir tuomet, kai nuosavi batai dėvimi vietoje valdiškų.

R. Kasperavičiui. „Karys“ išrašytas visiems metams. Nr. 1—5 ir 9 gausite papildomai. Jeigu gavote Nr. 7, tai tuo pat turite ir Nr. 6, nes Nr. 6—7 buvo dvigubas. Galvosūkiui netiks, nes vienas neaiškus, o antras pertrumpas. Be to, yra ir pasikartojimų.

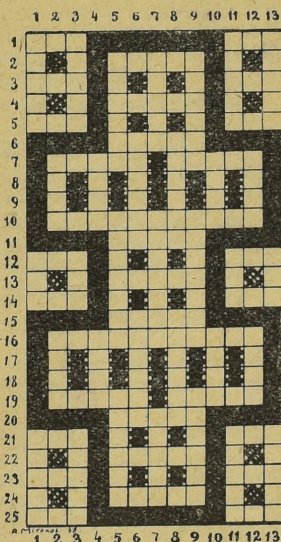
St. Fijalkauskui. Kai kuriais sumetimais negalėsime įdėti prašymo. Yra gadinančių idėjinę pusę vietų.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIŲ SPRENDIMAI

Nr. 8. 76, nes bobutės gimimo diena būdavo kas ketveri metai (vasario 29 d.).

Nr. 9. Už tai, kad Grigas, būdamas panaktiniu, miegojo. Abu galvosūkius išsprendė: 1) St. Skerys (Kpk.), 2) St. Degteriovaitė (K.), 3) Ad. Kremenskas (Lnk.), 4) eil. B. Bernšteinas (2 p. p.), 5) V. Tulinauskas (Z.). Išsprendė tik viena Nr. 8: S. Daktaravičius (Rsn.). Išsprendė tik vieną Nr. 9: 1) C. Šeikus (Ds.), 2) pusk. Kelmelis (2 art. p.), 3) eil. K. Budnikas (1 p. p.), 4) A. Trinkūnas (Kkt.), 5) ats. j. p. J. Juodis (Kkt), 6) V. Laurušonis (Šn.), 7) A. Bagdonas (Plk.), 8) pusk. Zapkus (1 p. p.), 9) S. Didonis (Uk.).

„VYČIO KRYŽIAUS“ KRYŽIAŽODIS Nr. 12 (Vert. 2 tšk.)

Gulsčiai. 1) Motociklų firmos pavadinimas. — Tivulas. 2) Nelaimė. 3) Vienos organizacijos pavadinimas. — Motociklų firmos pavadinimas. 4) Įdubimas. 5) Filmų bendrovė. — Valgo. 6) Kareiviui dažnai reikalingas daiktas. 7) Paukštis. — Žmogysta. 10) Senovės persų karalius (kilm. l.). 11) Kartais jais kai kurie suaugę vyrai didžiuojasi. 12) Prielinksnis. — Upė Rusijoje. 13) Kol kas (tarmiškai). 14) Prielinksnis. — Laikotarpis. 15) Servanteso asmuo. 16) Vienos sektos pasekėjas. 19) Papirosų pavadinimas. — Kiekviena žmogų pirmiausia motina pasauliui parodo. 20) Tikyba. 21) Moters vardas. — Prieveiksmis. 22) Eilėrašcio rūšis (be galūnės). 23) Įvardis. — Raisto pradžia. 24) Dorovės mokslas. 25) Pagalbos šaukimas. — Kulkos pavadinimas.

Stačiai: 1) Duonos kepalukas. — Prieveiksmis. — Kareivio danga. 2) Nusikaltėlius ne šaudys, bet... — Duodama iš geros valios. 3) Kaip 2 stačiai antras žodis (kilm. l.) — Įvardis. — Kūno dalis. 4) Valgomas gyvis (be „as“) — Viršininkas (kilm. l.) 5) Personalas. — kokiame kure daug drėgmės? — Kareivio šeštadienio svajonė (viet. l.) 6) Užsiėmimas. — Ne pirmas. 7) Tvarkymasis. — Daryti, kad nebūtų. — Augalas. 8) Riebalai. — Miestas Amerikoje. 9) Jojiko lazdelė. — Giesmės. — Krioklys Suomijoje. 10) Dangiškas valgis. — Tramvajaus pradžia. 11) Sraigatas. — Kur yra deguonies? — Jis turi stoti į kariuomenę. 12) Vienos Europos valstybės sostinė. — Atlieka vienas. 13) Žygiuojančios kariuomenės akys. — Šveitimo milteliai. — Atsargiai artinkis.

R. M.

Skyrininkas: — Na, jaunas kareivi Mamonėli, pasakyki man, kas yra „rekošetis“.

Mamonėlis: — Nežinau ir aš to tamsta skyrininke. Reikėtų mums abiems pasiklausti viršilos. —ab—

ŽUVAUTOJAI

Eil. Puputis meškeriotojas. Jis labai mielai mėgsta pasakoti apie savo nuotykius.

— Prieš kariuomenę man teko būti Zarasų krašte. Kartą bežuvaunant mums teko pagauti milžinišką žuvį. Kai kiti žuvautojai pamatė, kad ant mano meškerės užsikabino labai didelė žuvis, jie suriko jos netraukti. Jie bijojo, kad neapvirstų mūsų valtis.

— Toks nuotykis ir man atsitiko, — pertraukia kitas. Tai buvo pernai, kada aš iš Amerikos plaukiau didžiausiu pasaulyje garlaiviu „Quen Mary“.

VIENAS IŠ TRIJŲ

Svečias: „Aš turiu užsimokėti už dvidešimt bakalų alaus? Tada jūs apsiškaičiate, arba blogai suvedėte sąskaitą... arba aš girtas“.

Marytė: Žinai, man vakar vienas gražus vyras pasiūlė savo ranką.

Onutė: O tu, be abejonės, priėmei? Marytė: Ne. Jo ranka buvo guminė.

ĮDOMI FILOSOFIJA

1. Žmogui nukrito ant žemės akiniai, bet būdamas tolregys jų nesurandą. Tada jis galvoja:

— Reikia man būtinai akinius surasti. Paskui jau galėčiau pamatyti, kur jie yra nukritę.

2. Po vaidinimo žmonės, eidami iš teatro, labai grūdasi pro duris. Jeigu jie ramiai sėdėtų savo vietose ir palauktų, kol publika išeis, nereikėtų taip grūstis. Ar ne?

3. — Šitas plunksnakotis yra amžinas, — giriasi savo draugams eil. Klumputis. Jisai nedūžta, nerūdija ir nedega.

— Duok papirosą, aš jį surūkysiu, — staiga pasako eil. Batutis.

Eil. Klumputis nustebęs padavė papirosą ir... eil. Batutis tikrai jį surūkė.

4. Atliekamu laiku eil. Pupkutis savo draugams pasakojo tokį atsitikimą:

— Jūs pažįstate eil. Gervę? — pirmiausia paklausė jis.

— Na, žinoma, — atsakė visi.

— Jam vienas žmogus pateikė kartą tokį klausimą: „Tu esi man tikras sūnus, bet aš tau ne tėvas. Tai kas aš?“ Na, iš tikrųjų, kas jis?

Draugai galvojo galvojo ir niekaip neišsprendė. Tada eil. Pupkutis pasakė:

— Tai motina.

5. Kartą eil. Mikštas užpyko ant eil. Snapo, kad tasai už nerangumą jį pavadino lokiu. Eil. Snapas bandė pasiaiškinti, kad jis pasakė teisybę. Štai kaip jis aiškino:

— Tu didelis, o aš — mažas.

— Taip, — atsakė eil. Mikštas.

— Taigi, tu — tai ne aš. Ar ne?

— Taip, — sutiko eil. Mikštas.

— Vadinasi, aš — žmogus, o tu ne žmogus, kad ir nerangus buvai — tai tikrai lokys.

— Mano tėvas dažnai sakydavo, kad aš savo tinginiavimu niekuomet neįgyčiau tokio turto, kaip jis įgijo. Tačiau aš dabar turiu lygiai tiek pat.

— Na, tai, tur būt, teko padėti gerojai jėgų ir darbo.

— Ach, ką čia kalbėti. Aš neseniai savo tėvą palaidojau.

RŪKYTI DRAUDŽIAMA

Kareivių ekskursija atvažiuoja į Kauną. Be kitų vietų, ji nuvyksta į vieną muziejų.

— Jūs turėsite porą minučių palaukti, — perspėja muziejaus aiškintojas. — Aš negaliu jūsų tuo tarpu į muziejų nuvesti. Muziejuje rūkyti draudžiama.

— Bet mes juk visiškai nerūkome, — atsako ekskursijos dalyviai.

— Taip, bet aš rūkau!

HIPNOTIZMO SEANSO METU

— Dabar šitas asmuo viską pamirš! — O, palaukite, — pasigirdo balsas iš salės, — jis man skolingas viena litą!

Al. Sic

Karys elektrotechnikas
Kar. Maželio nuotr.

Artilerininkai sekykloj

Kar. Maželio nuotr.

Pavasario maršas

*Rajone sniego
Nebesimato —
Saulutė švaistosi
Tenai...
Atverkim langus
Kazematų —
Saulutės laukiam
Mes seniai!..*

*Kai grįžom vakar
Mes iš žygio —
Jau matėm — uosiuose
Špokai.*

*Tai dienos bėga...
Dar tik snigo —
Pavasareja
Nūn laukai*

*Nepamatysim —
Prie pulko vartų
Šakotos liepos
Sužaliuos...
Puikus Gegužis
Jau taip arti...
Pas mus ateit jis —
Nevėluos.*

*Į poligoną
Tada mes trauksim
Su ūpu, su daina
Linksma.
Skendės laukai
Saulutės aukse
Kvatosis žemės
Žaluma.*

JONAS ŠIOŽINYS

Padangių sakalai

Drąsiai, aukštyn berybėn,
Padangių sakalai!
Dangaus erdvių platybėn
Tekelia mus sparnai.

Tiktai drąsiems motorų,
Propelerių daina!
Klusni mūs valiai ore
Plieninė mašina.

Plieniniai mūsų kūnai,
Lėktuvų siela — mes.
Drąsiai, aukštyn, lakūnai,
Į mėlynas erdves!

Vikriais „Anbo“ į tolį,
Garbės keliu pirmyn!
Erdvėn galingais šuoliais,
Žaibų sparnais aukštyn.

Įveiks audras, perkūnus
Plieninė mašina.
Tiktai drąsiam lakūnui
Propelerių daina.

Drąsiai, aukštyn berybėn,
Padangių sakalai!
Dangaus erdvių platybėn
Tekelia mus sparnai.

LIUDAS SAKALINIS

Amerikos naikintuvų eskadrilė oro pratimuose

Italų kalnų šauliai (Bersaglieri) sportuoja savo kareivinių kieme

KARYS

